פרשת **לך לך** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתק"ע שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדוש יאמר ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רפאל ..... ו
פיתחי קרתך ..... ז
חוקים להורותם ..... ח
פשיט כהלכה ..... ט
לזה ההילולא ..... י
דבר בעתו ..... יא
נועם שבתי ..... יב
פשוטלהן פלכים ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

זה שאומרים אלקי אברהם

יום בשורה ושמחה גדולה שרר בבית השר, כשהגיע אליו הידיעה שאחיו השאיר לו בירושה עיר גדולה עם כל בנותיה ואגפיה, אבל מצד שני דאגה כירסמה בלבו ומועקה במתניו כי הוא לא ידע מאומה כיצד לגבות מיסים וארנונות מאת אנשי העיר, ובעודו עומד בטרדותיו הגיע אליו כמלאך מושיע אדם אחד ולימדו דרכי השרים ואת אופן הכנסותיהם מגביית המיסים, לאחר ששמע השר את עצותיו של היועץ, הוא הפקיד פקידים על אנשי העיר ומינה אותם לגבות מיסים וגם להעניש את כל מי שיעבור על חוקי המיסים.

לימים אירע שנכנסו של אותו אדם שיעץ לשר עבר על החוק ומעל בכספי השר ותפסוהו ונתנוהו במאסר לבוא עמו בדין ומשפט על כל המפעל, היה שם זקן אחד בעיר ההיא שזכר כי הפקודה נתחדשה על ידי אבי אביו של אותו אדם, הוא הלך אל השר ואמר לו: אמנם ראוי להעניש אותו אדם על שעבר על החוק, אך עם כל זאת מן הראוי לזכור כי אביו הזקן הוא שיעץ לך בעניני המיסים, וראוי, איפוא, להתנהג עם נכדו לפנים משורת הדין.

הנמשל מובן, מובא בגמ' (ברכות ז:) אמר רשב"י מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקרא להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר "ויאמר ה' (לשון אדנות) אלוקים במה אדע", ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם.

על כן עד אברהם אבינו הנהיג ה' את עולמו בחסד וברחמים, בנדבה ולא על פי מעשי בני האדם, ומשהכיר אברהם את בוראו וקיבל את עול מלכותו הוא קרא לה' בתור אדון, ומאותו שעה חלה מידת הדין בעולם, לנהוג עם בני האדם לפי מעשיהם, מ"מ אם בני ישראל חוטאין ומורדין ברוב פשעם לצור מלכם, אעפ"כ מבקשין אנו שיזכור ברית אברהם, והוא הוא שהודיע טבעו של הקב"ה בעולם, בכל ענייניו ודרכיו כדמובא בגמ' בב"מ, והוא אבינו והוא יושיענו שיוציא לאור משפטינו.

ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם, דניאל ביקש שה' יענה לתפילתו בזכות אברהם שקראו אדון, כלומר, הלא אברהם הביא את מידת הדין לעולם, ועל ידו נקראת "אדון" ואם כן כדאי שתהיה נושא פנים לזרעו אחריו להכנם עמהם לפנים משורת הדין.

ובצפיותינו צפינו שרחמנא איכר לן זכותא דאברהם רחימא, ומי שענה לאברהם אבינו הוא יענינו, ומצרותינו יגאלנו, ומבור גלות ידלנו ויעלנו, עדי נגאל בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

כולל עצי חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מיסדם של רבותינו קדוש עליון לבית סיגוט • סאטמאר

אלקא דמאיר עננו

החזקת אנ"ש עניי ארץ ישראל על טהרת הקודש

וְכֻלָּם יְרֵאִים וְיִשְׂמְחוּ וְיָשִׁירוּ עֲלֵינוּ

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות רבה ועצומה למען הרמת והחזקת כוללינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו, ה"ה

כ"ק הרב הגה"צ

רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א

רב קהל יטב לב ד'סאטמאר 15 עיה"ק

נשיא כוללינו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס

בני הביבי יקידו של מרן רביה"ק זי"ע מייסד כוללינו

לרגל שמחת אירוסי נכדתו למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

הכלה החשובה והמהוללה שתחי' בת בן ידידינו החשוב האי גברא יקירא, אר"י שבחבורה, עודע לתהילה ולתפארה

הרה"ג רבי **אהרן טייטלבוים** שליט"א
רב ביהמ"ד סיגוט מאנסי

וזאת הברכה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, זכות מעשיו הכבידים למען הפרט והכלל, ילווה אותו על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו מרן רביה"ק זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב

החותמים למען שמו בכבוד והערכה

הנהלת הכולל בארה"ק
הנהלת הכולל בארה"ב
רבני ולומדי הכולל

להתרחק ולפרוש לגמרי ממקום אנשי רשע

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. הרמב"ם כתב בהלכות דעות (פ"ו ה"א) **דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר חבריו ואנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולהתרחק מן הרשעים**, ואם אנשי מדינתו רעים ילך למדינה שאנשיה צדיקים, ואם כל המדינות רעות וכו' או שאינו יכול ללכת למדינה אחרת וכו' ישב לבדו, **ואם אינם מניחין אותו וכו' ילך למדבר, כמו שכתוב** (ירמי' טו, א) **"מי יתנני במדבר מלון אורחים"**, עי"ש.

וזהו הרמז: לך לך מארצך **"יורה דרך לאיש היושב במדינה, שמנהגותיהם רעים, כמו אברהם באור כשדים**, ואם אי אפשר לילך ממדינה זאת על כל פנים יתרחק ממולדתך וממשפחתך ושב בביתך בבדידות, ואם אינן מניחין לך לישב לבדך, כי אם שיתערב עמהם, **אם כן התרחק עוד מביתך לגמרי הגם שהוא בית אביך תלך אל המדבר, אז תראה את הארץ אשר אראך על דרך הכתוב 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי'** (שמות כ, כא) **גילוי שכינה".**

תולדות יעקב יוסף

(וכ"כ בן פורת יוסף, פר' ויחי, וע"ע באוה"ק ריש פרשתן)

"כה יהיה זרעך" ככוכבים שכל אחד מאיר אור עצמי ולא שיעשו רק כמעשי אברהם 'מצות אנשים מלומדה'

ויאמר אברם מה תתן לי וגו' ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר. בגמרא: "דמשק שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" (יומא כה:) ולכאורה, לאיזה צורך הזכיר אברהם בהתנצלותו לפני השי"ת על שאין לו בנים דברי שבח על אליעזר. ונראה, דהנה **"צריך לידע ולהודיע לבני אדם המחברים את עצמם לצדיקים שלא ילמדו את עצמם לעשות כתנועותיהם והנהגותיהם כ'מצות אנשים מלומדה', היינו מפני שהצדיק עושה כך יעשה הוא גם כן כמוהו, כי זה הוא לא טוב מאוד, רק שילמד לעשות כפי שכלו באמת לאמיתו לעבוד את השי"ת בלב נכון".**

וזהו הרמז: "ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" פירוש, שדולה ומשקה ומלמדם לעשות כרבו בבחי' **'מצות אנשים מלומדה'.** והשיב לו השי"ת: **"לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך"** וגו'. ועדיין היה אברהם ירא שגם יוצאי חלציו יעשו כ'מצות אנשים מלומדה', בלא לב נבון וחכם, על כן הוציא אותו החוצה ואמר לו: **"ספור הכוכבים ויאמר לו כה יהיה זרעך"**, פירוש, הבטיחו שיהיו דוגמת הכוכבים שאינם מקבלים בהירות המאורות זה מזה, רק כל אחד מאיר בפני עצמו, כדכתיב (דניאל יב, ג) **"והמשכילים יזהירו וגו' ככוכבים לעולם ועד"**, ודו"ק.

מאור ושמש (וע"ע בדברי יחזקאל בפרשתן)

יראת העונש הפחותה הוא פתח השער והקדמה הכרחיית לזכות להכנס ליראת רוממותו ית'

ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד. יש לפרש הפסוק שבתורה, כדרכינו תמיד לפרש איזה פסוק בדרכי מוסר, **"כי כל פסוק הוא עצה מהבורא ב"ה"**, ויאמר: **'ואנשי'** מלשון שכחה, לשון: **'נשני אלקים'** (לתלן מא, נא) **'סדום'** יכונה לגיהנם שהוא מלשון 'סיד וגפרית', וכן בזהר (ח"א קז:) קראו לשרו דגיהנם 'מלך סדם'. **והנה האדם צריך לירא מהבורא ב"ה יראת רוממות בגין דאיהו רב ושליט** (זוה"ק ח"א יא:) **אך עכ"פ גם היראה חזי, יראת העונש של גיהנם, צריך לשום נגד עיניו לשרוף האהבות הרעות**, כנודע. וזהו: **'ואנשי סדום'** דנתנשי מינן ושוכחים ענין סדום, דהיינו עונש הגיהנם, אזי הם **'רעים וחטאים'** וכו', **"כי אי אפשר לחשוג יראת הרוממות קודם יראת העונש".**

אגרא דכלה

מה יפה ירושתינו היא אמונת אומן שהוריש לנו אבינו אברהם ע"ה ראש המאמינים עד סוף כל הדורות

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. הרמב"ן הקשה: מה צדקה נחשב לאברהם במה שהאמין, והוא ראש המאמינים, ולמה לא יאמין בזה ["ומי שהאמין בלשחוט את בנו היחיד האהוב ושאר הנסיונות איך לא יאמין בבשורה טובה", יעו"ש]. ולפענ"ד האי 'והאמין' פועל יוצא הוא, שהשריש אמונה בנפשו, **"עד שנשרשה בלבו ליסוד מוסד, והנחיל אותה לבניו עדי עד, עד סוף כל הדורות, כאדם המנחיל את בנו טבעיו והרגליו, כירוע"** והיה לבניו ובני בניו אחריו עד שהגיע לשיעור שאף כאשר היו משוקעים במצרים בשערי הטומאה ונתפתו הרבה בתועבות מצרים, **"מכל מקום האמונה לא זזה, ונגאלו בזכות האמונה"**, כדכתיב (שמות ד, לא) **'ויאמן העם'**, ואמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה (עי' שבת צז.) "הם מאמינים בני מאמינים, שנשרשו מאבותם", **כי האמונה בה' אשר האמין אברהם עתה אחר הבטחת הבנים "היא השרישה האמונה בלב בניו עד סוף כל הדורות".** וזהו שנחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם. וזהו שכתוב אחר כך (פסוק יג – יד) **"ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו', ואחרי כן יצאו"** וגו', כי יצאו בזכות האמונה שאתה והם מאמינים לעולם.

חתם סופר (נצ: ובתורת משה עמ' מו)

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות אלהיים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

בשם הבעש"ט הק'. כאשר זוכה אדם לבחי' לשמה, מת עליו כל התורה שלמד שלא לשמה מתחילה

ותאמר שרי אל אברם בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וגו' מרומז בפסוקים ענין הדרכת האדם בעסק לימוד התורה ועבודת השי"ת ב"ה, על פי מה שאמר ר' נחמן האריזענקר ז"ל כו', **'ותאמר שרי אל אברם' היינו השכינה כביכול כשהיא רואה שאין האדם יכול ללמוד ולעשות בתחלה תיכף לשמה באמת ובתמים מחמת היצר הרע השוכן בקרבו אזי היא מכניסה בלב האדם לעשות שלא לשמה**, ועיקר כוונתה היא כמאמרם ז"ל 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', וזהו **'בא נא אל שפחתי' שהוא בחינת שלא לשמה, 'אולי אבנה ממנה' שיתהווה ממנה בנינה** (של השכינה הק') **שיהיה לשמה התכלית האמיתי, "וזהו הדרך הטוב והנעים כשבא אחר כך לשמה אזי הוא מעלה אפילו הלימוד שלא לשמה כי נעשה כסא זה לזה כידוע בשם אא"ז נ"ע זללה"ה".**

דגל מחנה אפרים

התוה"ק מגין אף בעידנא דלא עסיק ביה, ושכרו הרבה מאד

אל תירא אברם אנכי מגן לך כו' פירוש ע"ד דאיתא בגמרא 'מצוה בעידנא דעסיק בה מגינה ומצלי. **תורה בין בעידנא דעסיק בה ובין בעידנא דלא עסיק בה מגינה ומצלי', ונמצא כשלומד תורה פעם אחת התורה מגינה עליו גם בשעה שאינו לומד, וכשלומד שוב אזי מגיע לו שכר בעד הלימוד הזה כי מה שלמד כבר הוא מגין עליו ואין צריך הלימוד השני להגן עליו. וזהו 'אנכי'** רמז להתורה הקדושה הוא **'מגן לך'** ולכן **'שכרך הרבה מאוד' כנ"ל עבור כל לימוד ולימוד שמגיע לך שכר וק"ל.**

נועם אלימלך

ע"י שעוסק בתורה בהתלהבות וחשק גדול מפיח נשמת חיים במלאכים הנבראים מדיבורי התורה

וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם. כי עיט הוא עוף, כמו שפירש רש"י ז"ל, ורומז על המלאכים הנקראים (קהלת י, כ) **'עוף השמים יוליך את הקול', והמה המלאכים שנבראו מדברי תורה ותפלה. אמנם באם הדיבורים הם בלי התלהבות האמיתית, אז הם כגוף בלא נשמה, ונקראים פגרים בלי חיות. ועל ידי זה גם המלאכים שנבראו מהם הם בלא חיות, כמבואר כל זה בספרים רבים. "על כן צריך האדם להיות זריז בתורה ומעשים טובים לעשותם בהתלהבות וחשק גדול, ועל ידי זה מפיח נשמת חיים במלאכים". וזהו 'וירד העיט על הפגרים', שיש להם ירידה כאשר עושה המצוות בגוף בלא נשמה, על כן 'וישב אותם אברם', שצריך האדם להיות נושב ומפיח בהם רוח חיים.**

אמרי נועם

כל השראת השכינה בעולם הוא ע"י תורה שבע"פ דיקא ומכח זה לבד זוכין לירושת הארץ

ולא נשא אותם הארץ לשבת יחדיו. פירש רש"י, מקרא קצר, ור"ל מרעה הארץ. ולי נראה כפשוטו, על פי דכתיב סוף נצבים (דברים ל, כ) **'לאהבה את יי' אלקיך לשמוע בקולו וגו' כי הוא חייך וגו' "לשבת" "על האדמה"**, ובזוהר ואתחנן דף רס"ח (ע"א) פתח רבי אלעזר כו', על כל תנאין דגזר קודשא בריך הוא כד עאלו לארעא דישראל גזירה דאורייתא הוי, מאי טעמא, בגין **"דשכינתא לא מתישבא בארעא אלא באורייתא, ולא מתישבא לעילא אלא באורייתא"**, דהכי אמר אבא (הוא רשב"י) תורה שבכתב לא אשתמודע אלא בגין תורה שבעל פה, **"שכינתא לא מתישבא לעילא ותתא אלא עם תורה דלתתא", הדא הוא דכתיב 'כי הוא חייך לשבת על האדמה', על האדמה פתם, "ואי לאו דאפיק מילי דאורייתא לא יכילא למיקם כולא", דכתיב** (ירמיה ט, יא–יב) **על מה אבדה הארץ** וגו', **ויאמר ה' על עזבם את תורתי** וגו'. וביאור דבריו, על דרך שאמרו חז"ל (עי' איכ"ר פתיחתא ב) **לא גלו ישראל מהארץ עד שכפרו בתורה שבעל פה, שנאמר** כו' **שאז נוגע הפגם במדת מלכות, ארץ דלעילא, וכנגדה בארץ דלתתא.** ואיתא בזוהר, 'כל אשר דבר ה' נעשה' שבכתב, 'ונשמע' מדברי סופרים, תורה שבעל פה, פירוש התורה וגזירות חכמים שעשו משמרת לתורה. **והנה, מה שחוסיפו וגדרו גדרים וסייגים לבל יגע בגוף איסור תורה, זה מורה על רוב אהבה וחיבה להמקום ב"ה, שעושים משמרת למשמרתו של תורה, והרי זה כאינו מצווה ועושה. וזהו שאמר הכתוב 'לאהבה את יי' אלקיך, לשמוע בקולו' שבעל פה מדברי סופרים שצוה ה' בלא תסור** (דברים יז, יא ע"פ שבת כג.), **'כי הוא חייך לשבת על האדמה' דלעילא ותתא** כו', וידוע (יומא כה ע"ב) כי **אברהם אבינו קיים כל התורה כולה אפילו שבעל פה, אפילו עירובי תבשילין,** כמבואר ברש"י תולדות על הפסוק (להלן כו, ה) **עקב אשר 'שמע' אברהם בקולי** וגו', ובמדרש (ב"ר סד, ד). **לכן לו נאה הארץ לשבת עליה. לא כן לוט. וזהו שנאמר 'ולא נשא אותם הארץ' ממש 'לשבת יחדיו', וכי תימא אי קאי על הארץ היה לו לומר ולא נשאה, יש לומר דכיון דקאמר הארץ סתם, דלעילא ותתא** (ארץ דלעילא היא מדת מלכות שבנגדה ארץ ישראל דלתתא), **ניחא, כי ידוע בעת יחוד תפארת ומלכות אז הוא בבחינת דכר** (דת"ת הוא תושב"כ, ומלכות תושבע"פ), **כו'** (עייע"ש).

ייטב לב

בשעת התפילה צריך לדמות בנפשו כאילו ביהמ"ק בנוי והוא עומד בתוכו ומתפלל, ועי"ז יבא להתעוררות יראה בתפילתו

הבט נא השמימה וספור הכוכבים * רוצה לומר כו' להסתכל ברוממות אל וביותר יוכל האדם לראות רוממות אל בהביטו השמים ורואה הכוכבים במסילותם על משמרותם מזהירים בזוהר אורם ומזה יבא לאדם יראה להבין רוממותו יתברך וזהו וספור הכוכבים * ואגב אורחא נבאר מה שהקשו העולם דאיתא בגמרא הדר בא"י דומה כמי שיש לו אלקי והדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלקי כו' * ועל פי הנ"ל יבואר דאיתא בגמרא העומד בחוץ לארץ ומתפלל יכוין לבו כנגד א"י. והעומד בארץ ישראל יכוין כנגד ירושלים ונמצא כל תפילות ישראל הולכים דרך שער אחד * **ונמצא האדם הרוצה שתהא תפילתו נשמעת צריך לכוין כאלו הוא מתפלל בארץ ישראל ובית המקדש בנוי ומזבח על מכונו ובהיכלו והרי הוא כאלו דר עתה בארץ ישראל ועל ידי זה הוא בא לבהירות ודביקות גמור להתפלל בכוונה שלימה ביראה ובאהבה כאלו עומד בבית קדשי קדשים * וזהו דוגמא למה שכתבנו לעיל שצריך אדם להסתכל רוממות אל בראיות כוכבים ומזלות מי ברא אלה כאלו רואה הכל בחוש הראות כן צריך לצייר במחשבתו בעת תפילתו כאלו הוא ממש בא"י ובבית המקדש ורואה הכל בחוש הראות וממילא מובן פירושו הדר בא"י כנ"ל שמצייר לעצמו כאלו עומד בארץ ישראל ועל ידי זה בא לו הבהירות בתפילתו. דומה כמי שיש לו אלקי רוצה לומר הרי הוא דומה לאותו האדם המסתכל רוממות אל להשיג את הבורא ברוך הוא על ידי פעולותיו המה הכוכבים כנ"ל ובא לאמונה שלימה במציאת האל יתברך. וכל הדר בחוץ לארץ רוצה לומר שאינו מתנהג בעת תפילתו להשגיח כנ"ל דומה כמי שאין לו אלקי רוצה לומר כמי שאינו משגיח לדעת אם יש לו אלקי** *

ונחזור לביאור הכתוב שאמר לו השם יתברך 'ספור הכוכבים' דהיינו שתשגיח לרוממות אל 'ויאמר לו כה יהיה זרעך' * **דלכאורה ויאמר לו הוא מיותר. אך זה הוא אמירה אחרת דהיינו שגם כוונת התפילה על הזרע יהיה גם כן בדרך הכוונה זו הנוגע לרוממות אל ברוך הוא. או יאמר כה יהיה כו' רוצה לומר שגם זרעך תראה שיתנהגו במדרגה זו. 'והאמין בה' פירוש שמיד פנה אברהם אל דברי השם יתברך להחזיק באמונתו יתברך על ידי הסתכלותו ברוממתו יתברך ויתעלה וכו'.** נועם אלימלך

כל אדם בכל זמן, בפי האהבה והמסירות נפש בשעת קרי"ש יזכה אח"כ לדביקות בשעת התפלה

ויאמר ה' אל אברם לך לך וגו' אל הארץ אשר אראך. שמעתי בזה מאדוני אבי ז"ל שאמר בשם אא"ז נ"ע ריב"ש כאן מרומז יחוד של קריאת שמע לך מספר חמשין אתוון דיחודא במסירת נפש וזהו 'מארצך' וגו'. (עיי"ש מה שפי' בזה). ואחר כך תזכה 'אל הארץ אשר אראך' **היינו ליחוד של תפלה שהוא עין לא ראתה אלקים זולתך, וכן הוא בכל אדם ובכל זמן כשהוא נכנס בהיכל אהבה בדביקות גדול ומוסר נפשו על קדושת שמו יתברך זוכה ליחוד של קריאת שמע שהוא אחד שבו כלול כל היחוד כי אהבה ואחד מספרם חד ואחר כך עולה לדביקות גדול מזה וזוכה ליחוד של תפלה כשמחשבתו נזדכך בדביקות יותר גדול להשי"ת כמו שהיה באברהם כי התורה היא נצחית וישנה בכל אדם ובכל זמן והבן.** דגל מחנה אפרים

גודל מעלת שפוך איש נפשו בינו לבין קונו באשמורת הבוקר

והיה ברכה. ובמסורה והיה ברכה, והיה נכון לבקר (שמות לד, ב), והיה תמים (להלן יז, א), עלה אלי ההרה והיה שם (שמות כד, יב), והיה לי לאב (שופטים יז, י). על דרך פשוט, האמור בשלחן ערוך אורח חיים סימן א' (ס"א) יתגבר כארי לעמוד בבקר כו'. ומבואר בספרים כי אז ראוי להעלות במחשבתו ענין מתן תורה, וכאלו עומד על הר סיני והקב"ה נותן את התורה, ולקבל התורה מחדש, וכמו שאמרו חז"ל (רש"י דברים כו, טז) אהא דכתיב (שם) היום, בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. **וידוע כי אז בזמן קומו בבקר הוא הזמן המובחר, כי אז במקום שאין רואה זולת ה' לבדו, ומחשבתו צלולה וזכה מבלי להתפאר וכדומה, זולת לנחת רוח לפניו יתברך, ואין ברוחו רמיה, כי אם תמים יהיה, ואז ישפוך שיחו לפני קונו כבן המתחטא לאביו, ועבודתו רצויה בבחינת בן העובד מאהבה ואין לו אלא אב אחד, לא כמו עבד העובד לשני אדונים, דהיינו שעובד לרבו ואת עצמו, מאהבת שכר ועונש וכדומה.**

וידוע אומרם (תענית ח ע"ב) **אין הברכה שורה רק בדבר הסמוי מן העין,** ופירשתי (שם ד"ה או יאמר [הא']) על פי מה שפירש מהר"מ אלשיך (דברים יא, כז ד"ה או יאמר) את הברכה אשר תשמעון, כי השמיעה היא עצם הברכה, עיי"ש, **וברכה זו, ר"ל קיום מצותיו לנחת רוח לפניו דייקא, שורה רק בדבר הסמוי מן העין שאין רואה.**

וזאת תורת המסורה, 'והיה נכון לבקר' לעמוד בבקר כו', 'עלה אלי ההרה' – 'והיה שם', להעלות במחשבתו לעלות על הר סיני ואתנה לך את לוחות וגו', ואז 'והיה תמים' ואין ברוחו רמיה, 'והיה לי לאב' כבן המתחטא לאביו ובחינת עבודת בן לאב מאהבה, לא כמו עבד, כמו שנתבאר לעיל. ואז 'והיה ברכה', כי הברכה שורה במקום הסמוי מן העין, והבן. ייטב לב

תפילת שחרית מקור הברכה וחסדים לכל היום

לך לך מארצך וגו' והיה ברכה כו'. ידוע שכל ההשפעה נשפעת מבוקר דאברהם לכל היום כולו כמו ששואבין מים בבוקר לכל היום כולו, וזהו (שאמר הקב"ה למשה טרם נתגלה לו י"ג מכילין דרחמי) **והי' נכון לבוקר. "וזהו צלותא דשחרית שתיקן אברהם כדי להביא השפעת הסדים לכל העולם".** [א"ה: וזהו שאמר כאן הקב"ה לאברהם, "והיה ברכה", **דאברהם אבינו תיקן בחי' שחרית, שהיא בחי' בריכה עליונה, המריק ומשפיע שפע ברכה לכל היום,** וכנ"ל].

צמח ה' לצבי

ויאמר לו כה יהיה זרעך והאמין בהי׳ ויחשבה לו צדקה. ידוע כי אברהם הי׳ וותרן גדול בממונו כמו שמצינו שנמנע מלהנות מרכוש סדום ואעפי״כ הרים מעשר מהם, והנה קודם שנתבשר על הזרע לא היה הצדקה נחשב לו כי״כ, כי איש כזה שאין לו בן ואח ראוי להיות פזרן בטבע, כי למי יקמין ויצבור, כי לוט היה רק בן אחיו וגם כי רשע היה לא נקרא אח, אבל כיון שהבטיח לו על רובוי הזרע ככוכבי השמים, ואעפי״כ עשה צדקה כמו קודם, זה ראוי לחשוב לו לצדקה עד עולם, והיינו והאמין בהי׳ בהבטחת ריבוי זרעו, לכך ויחשבה לו צדקה שעשה אף אחר שנתבשר ע״ז.

(ישמח משה)

☆

אל הארץ אשר אראך. יתפרש עפי״ד רב סעדיה גאון (בפירושו על שה״ש) משניח מן החלונות מציץ מן החרכים, כי השנחת השי״ת אל עם קרובו הוא על שני פנים, האי ע״י נסים ונפלאות הנגלים לעין כל, כמו בקריעת י״ס והורדת המן, אשרי עין הרואה יראה בעליל כי יד הי׳ היתה זאת, והיא נקראת משניח מן החלונות שהשגחתו נראה לעין כל, והבי היא השגחה מסותרת כמו עתה אשר באותותינו לא ראינו, ועם כל זה ידענו באמונה שלימה שהכל מאת הי׳ לטובה, ובו נסים נסתרים שה אחת בין שבעים זאבים וזה נקרא מציץ מן החרכים, שאין אנו רואים בהתגלות את כבוד הי׳ ואת גדלו ע״כ, וזהו החילוק בין ארץ ישראל לארץ העמים, כי באי״י שאינה תחת השר רק תחת ידי הקבי״ה כדכתיב ארץ אשר וגו׳ עיני הי״א בה וגו׳, היא מושגח בהשגחה גלויה, משא״כ שאר ארצות שהם תחת שרי מעלה השגחה אלקית מלובש תחת הטבע, וזה שאמר לו אל הארץ אשר אראך, כלומר שאוכל להראות לך הטובות בדרך גלוי, זה רק באי״י, ומה הן הטובות, לזה אמר ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו׳.

(ייטב לב)

☆

לך לך מארצך. פירש״י להנאתך ולטובתך, ואעשך לגוי גדול, פירש״י זה שאומרים אלקי אברהם, יובן בהקדם דברי הישמ״ח דאיתא במדרש שדעת האומות דישראל בטלין ברוב לגבייהו, אך ידוע דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו בטל ברוב משא״כ אחר דניידי, ולפי זה אם ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול ברוב, אבל לאחר שגלו הוי ניידי, אבל באמת גם זה אינו חשש דהרי מצינו אחד שקול כנגד כמה וכמה כמו משה שקול כנגד כל ישראל, ואם כן יתכן דהפחות שבישראל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות״ה עצי התמרים

אברהם אבינו לא זכה להבטחת הארץ עד שפירש מלוט, והיה הקב״ה יושב ומצפה שיפרד ממנו, ודברי החת״ס הן הן דברי האוהה״ק בפרשתן

ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו. כשנסעתי פעם עם רבינו לסעודת מצוה בוויליאמסבורג לשכונת איסט סיד, אשר שם היו לאנ״ש בית המדרש, ביהמ״ד הגדול דקהל חרדים, בדרך ישבתי ליד רבינו, ובתוך השיחים הזכרתי לרבינו מה דאיתא בתורת משה להחתם סופר ז״ל שפי׳ אל נא תהי מריבה ביני ובינך, על תיבת ״נא״ יש נגינה המפסקת, (וכאילו נאמר ׳ויאמר אברם אל לוט לא כן, אלא ׳תהי מריבה׳ בינינו, ולכאו׳ הוא היפוך הכוונה) **ופי׳ החתם סופר ז״ל דבאמת זאת הכוונה, לדרוש ולומר אל נא, אלא תהי מריבה וכו׳, די״ל דהתחברות לרשעים אינו טוב אולי ילמדו דבר ממנו, והקב״ה אמר לאהזיהו בהתחברך לרשע פרץ ה׳ את מעשיך, וזה אל נא בנגינה מפסקת, אלא אדרבה תהי׳ מריבה באמת ביני ובינך ולא נהי׳ יחד כי אנשים אחים אנחנו, ואי אפשר שלא להתחבר מפני הקירבה, לעיני בני אדם בשבתנו יחד במקום אחד, ואם הימין ואשמאילה, כי אפילו דבר טוב שנקרא ימין אין למדין מהם, אפילו אם אתה הימין אשמאיל אנכי**, עד כאן לשון החתם סופר.

ואמר רבינו שהיסוד הזה שחייבים להפרד מרשעים והרא׳ מאברהם אבינו שפירש מלוט, מובא גם באור החיים הקדוש, דעד שלא אמר אברהם אבינו ללוט ׳**הפרד נא מעלי**׳ לא נתייחד הקב״ה אליו, וז״ל האוה״ח שם: **יכון לומר להיות שאמר הכתוב ויאמר אברם אל לוט ונו׳ הפרד נא ונו׳ והפריד רשע מעליו, מוסיף הכתוב לומר שגם ה׳ הי׳ יושב ומצפה אל הדבר, ותיכף ומיד שנפרד הרשע דבר אליו והראהו את הארץ. הרי שרעיון זה להיפרד מרשעים והילפותא מאברהם שפירש מלוט מבואר כבר באוהה״ק.**

בוצינא קדישא (ח״א דף תל״ג)

שקול כנגד כל האומות ולאו רובא הם, וראיה לזה מהמבואר במדרש כי השיית נכנס עמהם במנין להשלים מספר שבעים. ומזה יובן כמה ספון אחד מישראל אם כביכול מחשיב עצמו לאחד מהם ע"כ, והנה כאן שצוה לו הקביה שילך מארצו היה חשדש ביטול ברוב כיון שהוא נייד ואינו יושב במקומו, לכך אמר לו לך לך, ר"ל אף שאני מצוה אותך להיות נייד אעפי"כ לך להנאתך ולטובתך הוא ואין שום חשש ביטול ברוב, כי ואעשך לגוי גדול כי אתה שקול כנגד כמה וכמה, ופי רשיי זה שאומרים אלקי אברהם ריל שהקביה כביכול מייחד שמו עליהם ונכנס עמהם במנין ואין שום חשש ביטול ברוב.

(קדושת יו"ט)

☆

ואברכה מברכיך. בי במסורה תרין ואברכה חד הכא, ואידך ואברכה שמך לעולם ועד, ואפי"ל דהנה לקמן בפרשה כתיב, ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל הי וגו' ובמדי"ר איתא רבנן אמרי עשאן שירה כמד"א אלקי אבי וארוממנהו, ונראה לפרש דהנה אאע"ה היי רוצה לומר שירות ותשבחות להקביה על הצלתו ממלחמת המלכים האדירים האלה אך כתב בספה"ק נועם אלימלך עה"פ ויגע בכף יריכו, דאם נתערב להאדם תערובת יצהי"ר במעשיו אין יכול לברך על זה ברכה ושירה, עכלה"ק, וא"כ חשש אברהם אבינו שאם יקח מן הרכוש רשעים האלה, לא יוכל לומר שירה להקביה דשמא יהיי במעשה החוא תערובות יצהי"ר, וזיש הרימותי ידו אל הי, ודרשו רבנן שעשאן שירה, לפיכך אמר אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך דעיי שלא יקח רכוש הרשעים לא יפסיד השירות והברכות. ובזה יבואר המסורה ואברכה מברכיך שהשיית הבטיח לאברהם אבינו שיהא מקור השפעתם מברכת הי ומעתה לא תזקק לעולם ליהנות מן הרשעים, עיי"ז תוכל לברך השיית בכוונה שלימה ורצויה כי לא יהיי במעשיך שום אחיזה לחלק הרע, וזהו ואברכה מברכיך ועיי"ז תזכה שיתקיים בך ואברכה שמך לעולם ועד, ותוכל לברך את השיית בכוונה שלימה ורצויה.

(דברי יואל)

☆

ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב.

ובמדרש החיד ויוציאם בכסף ובזהב ואין בשבטיו כושל, ויל"פ עפימ"ש בתורת משה על אמרפ זיל בבקשה ממך אמור להם שישאלו שלא יאמא אותו צדיק אברהם ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כם יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, דהנה הקביה אמר לאברהם אבינו שיזכה לבנים שיעמדו בבי נסיונות נסיון העושר ונסיון העוני, וזהו הכוונה שלא יאמר אותו צדיק אברהם ועבדום וענו אותם קיים בהם, היינו נסיון העוני והשיעבוד בזה כבר עמדו ישראל שהיו מצויינים במצרים ולא שינו שמם ולשונם, אבל ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, כי עדיין לא עמדו בנסיון העושר ע"כ, והנה האריך הרמבין שכל מעשי האבות היו הכנה ופועל דמיוני לדורות העתידות, ומעתה יל כי בזה שיצא אברהם ממצרים ברכוש גדול ועכ"ז עמד בנסיון העושר, בזה פעל והכין פועל דמיוני שיצאו ישראל ממצרים ברכוש גדול, ויעמדו בנסיון העושר, וזהו כוונת המדרש ואברהם כבד מאד במקנה בכסף וזהב, החיד ויוציאם בכסף ובזהב ואין בשבטיו כושל, היינו שבזה הכין ופעל שיצאו שבטי יה ממצרים ברכוש גדול, ולא יהיה בהם כושל מנסיון העושר.

(ברך משה)

☆

ואעשך לגוי גדול. ובמדרש לאותו גוי שנעאמר בו כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, ויבואר בהקדם עובדא אצל קיז הרהק הדיה מצאנז זיע בעת שהקיץ משינתו והתחיל לומר מודה אני, התבונן ואמר מי אני ומה אני הלא אני בריה שפלה ונבזה, והמשיך לומר לפניו מלך חי וקים, ושוב התבונן האם אוכל לחשיג מי הוא זה מלך חי וקים, מיד אמר ברכהית וצוה להביא לפניו גמרא ולמד, ואחיכ אמר עכשיו הנני משיג מי הוא זה מלך חי וקים, וסיים המודה אני, ולפי זה יתבאר המדרש, ואעשך לגוי גדול ופירשיי זהו שאומרים אלקי אברהם, ולכאורה הכי יכולים אנו להבין ולהשיג בגדלותו של אלקי אברהם, ולזה קאמר המדרש אותו גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, כי רק על ידי עסק התורה נפתחו עינינו שנוכל להשיג באפס מה גדלות הבורא.

(כ"ק מרן רבינו הגהי"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון. ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. בהלווייתו של הגאון ר' זעליג ראובן בענגיס זצ"ל אב"ד ירושלים, אמר הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל לאנשים, שצריכין למנות את הרה"ק מסאטמאר זצ"ל לאבד"ק ירושלים, והוסיף שיש לו ראי' מפסוק, דכתיב 'ומלכי צדק מלך שלם' מי ראוי להיות רב בירושלים, 'הוציא' מוציאין דבר זה (ללמדו) משני מקראות, 'לחם' מפסוק ו'לחם ל'בב א'נוש י'סעד, ר"ת יואל. 'ויין' מפסוק ו'יין י'שמח ל'בב א'נוש, שהוא גם כן ר"ת יואל.

שיח זקנים (ח"ו דף ס')

אל הארץ אשר אראך.

שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:). **המהרש"א** (סוטה יד.): כתב: זהו דוקא במצוה שנתחייב בה ונצטוה עליה, אבל מה שהאדם עושה יותר מן החיוב, מגיע לו שכרו בעולם הזה; **ק"ו הישמח משה** כתב: לפי זה יתכן שהפך ה' ליתן למברהם טוב עולם הזה, ובשכר מצות אי תפשר, ולא רצה ליתן לו בחינם שלא יהיה נהנה לכסופין, על כן אמר לו 'לך לך' שהוא רק בדרך עצה ולא בדרך ציווי; וגרמה להסביר הטעם, דמצוה שנצטווינו עליה, כל עיקר חיות מצוה זו כח מלקיח, שכח הפועל בנפעל, ועל כן גדר מצוה זו רק להשפיע רוחניות וטובות עולם הבא, אבל במצוה שהאדם מביא לידי חיוב, יש בה גם כח הנפעל מכח מעשי, ועל כן יש בגדר מצוה זו גם להשפיע טובות עולם הזה. וזהו מה שהבטיחו ה' במצוה זו **אל הארץ אשר אראך**, דשכרו יהיה בעולם הזה לשייך בו ראיית העין, דשכר עולם הבא עליו נאמר (ישעיה סד): עין לא ראתה.

(דברי יואל)

ואעשך לגוי גדול.

כל אחד מישראל יש ממנים עם תשעים חמורים טעונים מכספם של מצרים (ברכות ה:). **ק"ו הישמח משה** (בא ד"ה יפצמלך) כתב: גודלי שכר עבודתו של כל אחד לבד, לא יעלה להון רב כזה, אם לא בהצטרף שכר עבודת חבותיו, ונמצא שבמה שקיבלו הרכוש הגדול הזה, היה זה הוראה שהם מתייחסים אחר חבותיהם, ולא היה אחד מהם שנשא ונתן מצרית, דקיימא לן (יבמות סח:): גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום; והנה זה למוד גילה מאברהם גוי גדול לאו לברכה יחשב, כי חולי יתערבו בין התומות, ועל כן אמר לו ה' **ואעשך לגוי גדול**, שתעשה אותך לבד הרשם ואחד לכל הגוי הגדול, ולא יהיה בהם שום התערבות מחומה אחרת, **ואברכך בממון**, להיות פועל דמיוני שגם בניך יזכו לנשת בממון רב בנשתם ממצרים, וזה יהיה להם לאות שלא נתערבו בין המצריים.

(חידושי תורה רש"א)

ואברכך.

בממון (רש"י). ובאה דבודאי שלא היה כסף נחשב אצל אברהם מאומה, ומה צורך היה לו בברכה זו בשעה שלא הלכה מארצו. אולם לפי שיהיו לו נסיונות רבים בדרך הליכתו בעניני הממון, שפרעה רצה ליתן לו מממונו, וכמו כן מלך סדום, וכל כוונתם היה לרעה, כדי להחלים כח הקדושה בכח הפועל בנפעל, ואברהם התגבר עליהם ולא נקח מידם מאומה, ועל כן ברכו ה' **בממון**, והשפיע לו די והותר מברכת ה', שלא יצטרך ליהנות מממון הרשעים כלל.

(דברי יואל)

ואגדלה שמך.

הריני מוסיף אות על שמך (רש"י). משפחת החנוכי (במדבר כו). לפי שהיו החומות מבזין אותם, מה הלו מתייחסין על שבטיהם, סבורין הן שלא שלטו המצריים בשמותיהם, אם בגופם היו משלים, קל וחומר בנשותיהם, לפיכך הטיל ה' שמו עליהם, ה' מצד זה וי' מצד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם (רש"י). ובזה יובן הברכה בהוספת אות ה' על שמו של אברהם, כי זה היה פועל דמיוני שכה יעשה ה' לבניו, ומה שיוסיף ה' אות על שמותיהם של ישראל, זה בהכרח שאכן ישארו בקדושתם, ומתייחסים אחר אבותיהם, ולא היה אחד מהם שנשא אשה מצרית, דקיי"ל (יבמות סח:): גוי ועבד הבא על בת ישראל הולד פגום.

(חידושי תורה רש"א)

והיה ברכה.

כך מותמין ולא בהם (רש"י). בימי אברהם הגם שהיו אז יחידי סגולה בבית מדרשו של שם ועבר שהיו נביאים, מכל מקום היה אברהם יחיד בדורו בבחינה

זו לפרסם לומנת ה', ולהרגיל שמו של ה' בפי הבריות, מצל בדורו של יעקב, לא היה יעקב יחידי, שהרי מאברהם גייר הרבה גרים, והיה שמו של ה' מורגל בפי הבריות כבר מימי מאברהם, ומכל שכן בדורו של יעקב. וכן הוא ממש בדור הזה, שלא נשארו אלא יחידי סגולה שהולכים בדרך התורה והמצות, והמעשים שגם בזה אינו דומה לדורו של מאברהם, כי אז היו היחידי סגולה גדולים במעלתם, ועכשיו גם היחידי סגולה הם בשפלות, ומלבד זה גדול שפלות הדור, על כל פנים בזמינו זו דומה דור הזה לדורו של מאברהם, שנשארו רק יחידי סגולה המתמידים בה'. וזהו **כך תומרן**, שהתחילה וסוף זמן הגלות, יהיה **כך** במצב שלך, כמו שאתה יחידי בדורך, כמו כן בזמן התחילה יהיו רק יחידי סגולה שישארו עם לומנה שלימה.

(שמחת תורה תרכ)

ואברכה מברכך ומקללך אאור.

לפשר לומר בדרך לצות, על דרך (בראשית מז): ויברך יעקב את פרעה, ופירשו (רש"י): זהו שלילת שלום (גריסן). והנה למים לדיק הוי כל לותן הבַּגריסוגען והפָּרשטוגען שעושין לו בכל מקום בוזו, לקללה ולבושה גדולה יחשב לו, וכשהיה מאברהם בביתו, שהיה טבעו נודע שהוא לים קדוש, ומקרב בני אדם אתת כנפי השכינה, לא הוה ליה לזרך בברכת המברכים האלה, אלא בבוזו למרחקים בחרן לא נודע, שבריכים לקבול כל אלו המרפות והבושות שעל ידי ברכת המברכים, בזה כבר יוצא גם ידי חובת המאררים. ועל כן שפיר הקדים לו **ומברכה מברכך** ואחר כך **ומקללך אאור**, דכמדע חזלין, דמברכה כבר ים בה די קללה ובזיון, ובברכת המברכים לבד יוצא ידי שניהם.

(טיב לבב)

ונברכו בך כל משפחות האדמה.

כל מצות שבשירה בעכו"ס, ישראל אין לריך לנהג (מנחות מב:). מקום לחינו יכול לנהג מאד קדשת במצותיו, דהא עכו"ס נמי כשר בה (רש"י). וזהו **ונברכו בך כל משפחות האדמה**, שמתגדלו במעלה יתירה על פני כל האומות, ועל ידי זה תהיו מובדלין ומופרשין מאחר האומות, וזה יגרום **ומברכה מברכיך**, שמוכלו אתם לנהג ברכות לה', שהרי רק במצות שאין להם להאומות נגיעה יכולים לנהג.

(דברי יואל)

וילך אברם כאשר דבר אליו ה'.

לכאורה פשוק זה מיותר, שהרי בפשוק הלזיב: וילאו ללכת ארלה כנען (לוך החייס הק'). ודרשה דהבטיח ה' לאברהם ומברכך בממון ומגדלה שמך, אפילו דעל ידי זה הגיעו לאברהם עוד נסיונות, כמו נסיון העושר שהוא עוד יותר קשה מנסיון העוני, כי עבודתו של אברהם היתה להמשיך אליו אנשים ולהכניסם תחת כנפי השכינה, והשפיע לו כל זה, להרחות ליושבי תבל כי עין ה' אל ירחיו, ומשפיע להם כל טוב. ועל ק אם היה אומר רק **וילאו ללכת ארלה כנען כאשר דבר אליו ה'**, לא היה נשמע רק שההליכה לבד היתה כאשר דבר אליו ה', על כן כתיב **וילך מברם כאשר דבר אליו ה'**, שגם בכל אלו ההבטחות הלך בעלת ה', שזזה יוכל לגייר גרים, ועל דרך שכתב **הרמב"ן** על (שמות ג): וילך אים מבית לוי, שהלך בעלת בתו, דגם זה נקרא הליכה מה שהולכין אחר עלה.

(תשב)

אל תירא אברם אנכי מגן לך שברך הרבה מאוד.

לפי שהיה מאברהם דוגג שמא כבר קיבל את כל שכרו בזה שנלח את המלכים, לכן אמר לו ה' שברך הרבה מאוד (רש"י). ולקשה למה זה היה למגמו, מה כן היה לריך להאמר לו מאת ה' שכבר קיים, ולאיזה לורך הודיעו לו שכבר רב. ודרשה דהנה פסקינן (לוי"ח תרפב ס): שמה שכת בתוכה לומר בברכת המזון על הנסים, יכול לומר בקופו הרחמן הוא יעשה לנו נסים. ו**בתורות שור** (שבת כפ: ד"ה ועשתות) הקשה: והא אין מתפללים על הנס, כיון שהעושין לו גם מוכין לו מזכיותיו (שבת לב:). ולא על גם מפורסם מותר להתפלל, כי אדרבה נמוסף לו זכות על זכיותיו, מאחר שעל ידו מתקדש שם שמים ברבים; וזהו מה שאמר ה' **אל תירא מברם**, שמכיון שנעשה לו גם מפורסם, ומתקדש על ידי זה שם שמים, הרי לא רק שלא קיבל שכרו, אלא שעוד נתגדל **שברו רב** בכפלי כפליים, ואם כן יש בזה גם מענה על לתגמו, שבודאי שכרו קיים.

(פנחס פה)

קהל יטב לב דסאטמאר ומוסדותיו בארה"ק תי"ו

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרננה נברך לאלוקינו,
שהשמחה במעונינו עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעננינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

◆ לרגל השמחות שבמעון קדשו ◆

שמחת הולדת הבן אצל נכדו

הרב מרדכי יודא האלבערשטאם שליט"א

בן בנו הגה"צ רבי חיים צבי טייטלבוים שליט"א

רב ביהמ"ד "עצי חיים" סיגוט וויליאמסבורג יע"א

שמחת הולדת הבן אצל נכדו

הרב אשר אנטשיל אשכנזי שליט"א, מאנטשעסטער

בן חדב"נ הגה"צ רבי חנוך העניך אשכנזי שליט"א

רב דביהמ"ד "אבני צדק" בקרית יואל יע"א

שמחת הולדת הבת אצל נכדו

הרב שלום יחזקאל שרגא דובין שליט"א

חתן בנו הגה"צ רבי חיים צבי טייטלבוים שליט"א

רב ביהמ"ד "עצי חיים" סיגוט וויליאמסבורג יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה, לראות שלשלת הזהב נמשכת במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו בב"א

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

סיפורי צדיקים, בגיאוגרפיה המלאים זיו ונוגה מפיקים

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך

סיפר הגה"ק בעל דרכי תשובה ממונקאטש זי"ע: אחד מתלמידי המגיד הק' ממעזריטש זי"ע שכיהן כרב בעיר גדולה ופעל בה גדולות ונצורות לחיזוק הדת ובדקי היהדות, הגיע לעת זקנתו ואמר בלבו: הגיע העת והזמן שאתחיל לעשות לביתי לדאוג לצרכי נפשי ונשמתי, הן בעודני כאן טרוד אני בעסקי העיר וצרכי הרבים, גמר הרב בדעתו לעזוב ולילך מארצו ומולדתו, ולעלות ולקבוע מגוריו בארץ ישראל, ולהקדיש שם ימי זקנתו לעבודת השי"ת, וכן עשה, וימכור את כל אשר לו ויקח צרור כספו בידו ויצא ללכת לדרך לאחר שנפרד ממשפחתו אנשי קהילתו ובני עירו, ברם הרב ה' ממעזריטש זי"ע לא הודיע כל מאומה כי היה ירא פן יעכבנו מדרכו, אחר ששמועה הגיעה לאזנו שלא נתן הסכמתו לאחד מחבריו, באמרו שעדיין יש הרבה מה לפעול כאן במדינה, וצריכים לנטורי קרתא עובדי ה', לאחר ימים רבים הגיע הרב וביתו זו אשתו לעיר הנמל איסטאנבול, ואחר שכבר ימים רבים לא ראו שום בן ישראל נפלו פני הרב והרהורים עלו בלבו: מה זאת עשיתי שעזבתי משפחתי ובני עירי אשר מעודי על ברכי גדלתים ועלי דרך ה' הרביתים, ועתה הנני הולך למקום שאין מכירים אותי, ובוודאי לא אוכל להרביץ שם תורה ויראת ה' ולהרבות פעלים לטובה, ומי יודע אם לעצמי כן אוכל לעסוק בתורה ועבודה כפי שהייתי רגיל בביתי שפרנסתי היתה מזומנת לי, ועתה פן יטרידוני טרדת הזמן ויסורי ארץ ישראל, וכל הלך הלוך ושוב כשלבו בל עמו והוא עובד עצות, עד כי אמר בלבו לסוב על עקביו ולשוב לביתו.

תוך כדי מחשבות אלו והנה לקראתו איש יהודי שהגיע אותו יום בספינה, וישמחו איש לקראת זולתו, וישאל אותו הרב מאין בא, ויאמר: מארץ פולין, ויספרו זה לזה את קורותיו ומאורעותיו, בין השיחים שאלוהו הרב: האם מכירים אתם את המגיד הק' ממעזיטש, ויאמר: הן הייתי אצלו האי שתא בשבת פרשת נח וגם שמעתי מפיו דברי תורה, אורו פני הרב ויבקש מאתו שיאמר לו את אשר שמע, פתח האיש ויאמר: כתיב בסוף פרשת נח "ויקח תרח את אברם בנו ואת לוט בן הרן בן בנו וכו' ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבואו עד חרן וישבו שם", והדקדוקים רבו: א. מה ראה אברהם אבינו לעזוב את ארצו ומולדתו אשר שם פעל והכיר לכל באי עולם שיש בורא עולם והוא גייר את האנשים ושרה גיירה את הנשים, ב. הלא הם יצאו ללכת ארצה כנען ולמה אם כן נתיישבו בחרן, ג. ויאמר ה' אל אברם לך לך וכו' הלא כבר יצא ללכת ארצה כנען ועל מה בא ציווי הקב"ה, אלא - פירש המגיד הק' ממעזריטש - גופא דעובדא הכי הוה: כאשר ראה השטן את מעשה אברהם אבינו ע"ה אשר פעל ועשה באור כשדים, את אשר גיירו את האנשים והנשים והכניסום תחת כנפי השכינה, וירע הדבר בעיני השטן, על כן נתן לו עצה ללכת לארץ כנען באמרו ששם ידאג קצת לעצמו וישלים את נפשו שלו, והיינו דכתיב "ויקח תרח" רמז ליצר הרע "את אברהם ללכת ארצה כנען", ויהי בבואם לחרן ויאמר השטן בלבו: מה לי ללכת עמו עד ארץ כנען, הלא כל כוונתי היה רק שיצא ממקומו, אשר שם פעל והועיל שם לעבודת הבורא, ויעזוב השטן את אברהם שם בחרן, ויהי אחר הדברים האלה ויתן אברהם אל לבו: מה זאת עשיתי שעזבתי את מקומי אשר בה הכרתי את בוראי והרגלתי שמו בפי הבריות, ומי יודע אם המקום אשר אני הולך לשם מוכשר לזה, ויפלו פניו, וכבר אמר בלבו ללכת ולשוב לארצו ומולדתו, ולפיכך "ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" עד עתה אכן באת עם היצר הרע ומעתה אני אלך עמך ולא אעזבך... הרב נדהם בשמעו דברים אלו התואמים למצבו בשם רבו הק' ומה גדלה הי' שמחתו כשהבין את אשר עליו לעשות, ויצא לדרכו והפליג לארץ הקודש. **(מעשה השם)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

אנכי מגן לך. אמר (הרה"ק רבי מדרכי מנדבורנא זי"ע) **בדרך הלצה**, אברהם אבינו ע"ה קיים הכנסת אורחים כהוגן, ובודאי אכל עם כל אורח, בכדי שהאורח לא יבוש מלאכול כל צרכו, והיה ירא מחולי מעיים כדין אכילה גסה, הבטיחו הקב"ה שיחזיק לו הקיבה, שקורין בל"א מאגי"ן, כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

מאמר מרדכי

ואברם כבד מאוד במקנה וכו' וילך למסעיו מנגב וכו'. יש לומר דרך הלצה אעפ"י שהי' כבד בכסף ובזהב וקנינים רבים בכל זה לא הכבידו עליו לבטלו מהעיון בעניני השי"ת. וז"ש וילך למסעיו, בדרך נסיעה שלו בדרך החכמה שהוא מנגב הרומז לחכמה, וכמ"ש 'הרוצה להחכים ידרים', עד בית אל, שיבא לידיעת עניני השי"ת.

היכלי שן

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך וגו' וברש"י ואגדלה שמך זה שאומרים אלקי יעקב. מנין אותיותיהם של שמות האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב הוא י"ג כנגד י"ג מדות של רחמים וכמנין אחד להורות שהם פרסמו אחדותו ית"ש בעולם וכן האמהות שרה רבקה רחל לאה ג"כ מספר אותיותיהן י"ג, וביחד הם כ"ו אותיות כנגד שם הוי"ה שעולה כ"ו, והנה אילו לא הוסיף הקב"ה אות ה' לאברהם היה חסר אות אחת, וכדי להשלים המספר של י"ג אותיות היה צריך לומר בברכת אבות אלקי ישראל ולא אלקי יעקב, וזהו הכוונה ואגדלה שמך להיות שמך נקרא אברהם ולא אברם זהו שאומרים אלקי יעקב, לפיכך א"צ לומר אלקי ישראל כי כבר נשלם המספר באות ה' של אברהם. ובזה יש לפרש הפסוקים שאומרים בהפטורת השבוע למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה', הכתוב מתמה ואומר כשואל, למה תאמר אלקי יעקב ולא אלקי ישראל ותדבר ישראל ומתרץ כי אז נסתרה דרכי מה' ולא יעלה למספר כ"ו כמנין שם הוי"ה אלא כ"ז.

(הגה"ק רבי שמשון מאוסטרופליא זי"ע)

☆

וינגע ה' את פרעה וגו' על דבר שרי אשת אברהם. תמוה, וכי עדיין לא ידענו ששרי הוא אשת אברהם ועוד מה פשע של פרעה והרי סבור היה שהיא אחותו ולמה לקה ומה שפירש רש"י על דבר שרי על פי דבורה אומרת למלאך הך והוא מכה, הנה בפסוק לא נזכר שאמרה הך. על כן נראה לפרש שאף על פי שבפני ההמון עם אמרה שרה אחותי אני, מכל מקום לפרעה הגידה האמת שהיא אשת אברם, בחשבה שמלך יושב על כסא דין לא יעשה עול, אולם פרעה לא השגיח בה, כי אמר לדבריך הראשונים אני מאמין, ולפיכך וינגע ה' את פרעה על דבר שרי, כלומר בשביל דיבורה של שרי, ומה היה דיבורה "אשת אברם" שאמרה לו בפירוש אשת אברם אני.

(כלי יקר)

☆

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לקל עליון. יש לפרש הפסוק דלכאורה קשה וכי דרכו של מלך בכך, וכלום חסר מבית המלך האם לא היה לו משרתים עושי רצונו, ומדוע הוציא המלך בעצמו לחם והיין, אמנם יתבאר הדבר עפי"מ דאי' בילקוט ראובני בשם המדרש עה"פ ואעשך לגוי גדול לכהן גדול, והנה מבואר ברמב"ם (הלכות מלכים פ"ב ה"ה) דהמלך עומד בפני כהן גדול עיי"ש, והשתא מבואר מאמה"כ ומלכי צדק מלך שלם הוציא בעצמו לחם ויין יען שאברהם הוא כהן לקל עליון, ולכן הותר למלך בעצמו לכבדו.

(דברי חנוך)

☆

וימצאה מלאך ה' על עין המים וגו' ותקרא שם ה' וגו' אתה אל ראי כי אמרה הגם הלום ראיתי אחרי רואי על כן קרא לבאר באר לחי ראי. נראה דהנה הגר היתה בת פרעה מלך מצרים שהוא מקום מכשפות וכשראתה את המלאכים בבית אברהם חשבה בלבה אולי מעשה כישוף ואחיזת עינים הם, והנה איתא בגמ' זעירי זבן המרא במצרים, כי מטא לאשקויי מיא פשר, ופירש"י דכל מעשה כישוף נבדקין על מים חיים ונימוקין ע"ש. ולכן כשנתראה אליה המלאך על העין נוכחה לדעת כי הוא אלקות, וזהו שנאמר ותקרא שם ה' וגו' אתה אל ראי כי אמרה הגם הלום על הבאר מים חיים ראיתי, וזה אות כי הוא אלקות ואין זה אחיזת עינים, ועל כן קרא לבאר באר לחי ראי.

(תבלת מרדכי)

דורש טוב

ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך. וקשה דבסיפור הדברים בפסוקים הקודמים לא מצינו אלא שהיה 'ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט', ולא מצינו שיהיה מריבה בין אברם ולוט עצמם. ואמנם במדרש [רבה מא, ז] מצינו דכמו שהיה מריבה בין רועי לוט וכו' כן היה המריבה בין לוט לאברם. **וא"כ קשה אמאי לא נזכר פרט זה בפסוק בסיפור המעשה מתחילה, ולא נתגלה הדבר בפסוק רק בדברי אברהם ללוט.**

וי"ל דהנה מבואר במדרש כי לוט היה תמיד רע מעללים, ובלא ספק העלים מאברם מעשיו הרעים ונדמה בעיניו כצדיק, כמו עשו לפני יצחק, ולא נתגלה לאברם פנימיותו האמיתית. אבל כשנתהוה מריבה בין רועיהם, **אז קמו רועי אברם וגילו מצפון לוט ומעשיו הרעים לפני אברם כדי שישפוט**, ויראה בעיניו כי שורש הריב דרועי לוט נצמח מרעת אדונם לוט. [כמאמר החכם 'מושל מקשיב ע"ד שקר כל משרתיו רשעים' (משלי)]

ומעתה מיושב שפיר, דאכן מתחילת המעשה לא היה ריב בין אברם ללוט גופא, כי לוט היה ציד בפיו והעמיד פני צדיק וישר, [ועוד יותר אי' במדרש (רבה מא, ז) עה"פ כי אנשים אחים אנחנו. 'שהיה קלסתר פניו של לוט דומה לאברהם']. **ורק אחר שנתהוה הריב בין רועיהם, ובאו רועי אברם וגילו לפני אדונם את אמיתיות מצפוני לוט הרע, ע"י זה נתהווה גם ריב בין אברם ובין לוט עצמם.** ולכן בדיבורי אברם אל לוט אמר לו : כיון שנתגלה לי אמיתיות פנימיותך, שוב לא אוכל לדור אתך במדור אחד, אלא הפרד נא מעלי, **כדי שאוכל לעבוד את הש"י כרצוני לשמור דרך ה' באין מפריע.**

כתב סופר

וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל: (פרק טו פסוק יד)

וגם את הגוי אשר יעבודו[א]. וגם לרבות ל' גליות על שקעבדו את יקרחל לגון רק"י. ועל לכך הפקט יאמר, כאשר לנתי את בניך בגלות וענוי על עון אשר חטאו, גם את הגוי אשר יעבודו אדון על החמס אשר יעשו להם:

והנכון בעיני כי טעם וגם, לפי שאני גזרתי על זרעך להיות גרים בארץ לא להם ועבדום ועני אותם, לפי על פי כן אשפוט את הגוי יעבודו, על אשר יעשו להם, **ולא יפטרו בעבור שעשו גזרתי.**

והטעם כמו שאמר הכתוב (זכריה ו יד) 'וקנאתי לירושלם ולציון קנאה גדולה וקצף גדול אני קוצף על הגויים השאננים אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה', ואומר (ישעיהו מז ו) 'קצפתי על עמי חללתי נחלתי וגו'. **וכן היה במצרים שהוסיפו להרע, כי השליכו בניהם ליאור**, וימררו את חייהם, וחשבו למחות את שמם. וזה טעם דן אנכי, שאביא אותם במשפט, אם עשו כנגזר עליהם, **או הוסיפו להרע וכו'**, אין הכוונה שהעונש להמצרים הוא רק משום **תוספת** השעבוד. דהיינו על מה שהוסיפו לענות יותר מהגזירה, כיון שעל התוספת לא היתה הגזירה, לכן נענשו המצרים. שאם כן הרי רבינו סותר את עצמו למש"כ בתחילת וסוף דבריו שהעונש היה על עצם השעבוד.

מעשה חש"ב

א

על מה העניש הקב"ה את המצרים על עצם השעבוד או על תוספת השעבוד

הנה נחלקו בדעת רבינו למה הגיע עונש למצרים, באוה"ח הק' (בפרשתנו) כתב שלדעת הרמב"ן העונש על המצרים היו משום 'תוספת' השעבוד וז"ל "ופרש רמב"ן כי העונש הוא לצד 'שהוסיפו' לענות יותר מדי העבודה אשר גזר ה', ולדבריו אין האומות נענשים אלא על תוספת ענוי". ואילו בקדושת לוי (פרשת בא) כתב שדעת רבינו משום 'עצם' השעבוד וז"ל ואפשר שזה היה דעת הרמב"ן שכתב הא שהעניש את האומות העולם, וזה לשון הרמב"ן (בפרשת לך) על פסוק כי גר יהיה זרעך, אף על פי כן 'את הגוי אשר יעבדו דן אנכי', אע"פ שגזרתי על זרעך להיות גרים ועבדים, אעפ"כ אשפוט את הגוי אשר יעבדו, ולא יפטרו בעבור שעשה גזרתי וכו'". ובאמת יש משמעות בדברי רבינו לכאן ולכאן. לכן נפרש דברי רבינו באופן שלא יהיה סתירה בדבריו.

ב

הנה מהלשון 'אף על פי כן אשפוט את הגוי אשר יעבודו **על אשר יעשו להם, ולא יפטרו בעבור שעשו גזרתי**', משמע שהעונש על המצרים היו על **עצם** השעבוד, ואע"פ שהיתה גזירה 'ועבדום וענו אותם', מ"מ לא יפטרו בזה שקיימו הגזירה, והטעם כמו שכתב רבינו בסוף דבריו משום שהם לא עשו משום הציווי, אלא מתוך שנאה, לכן יחשב כחטא, ויקבלו עונשם. וראיה לדבר מסנחריב ונבכודנצר שאע"פ שקיימו גזירת ה' מ"מ נענשו, היות וכוונתם היתה לשנאה, ולא משום לקיים מצות השם. וממש"כ רבינו 'וכן היו במצרים **שהוסיפו להרע**, כי השליכו בניהם ליאור, וימררו את חייהם, וחשבו למחות את שמם. וזה טעם דן אנכי, שאביא אותם במשפט, אם עשו כנגזר עליהם, **או הוסיפו להרע וכו'**, אין הכוונה שהעונש להמצרים הוא רק משום **תוספת** השעבוד. דהיינו על מה שהוסיפו לענות יותר מהגזירה, כיון שעל התוספת לא היתה הגזירה, לכן נענשו המצרים. שאם כן הרי רבינו סותר את עצמו למש"כ בתחילת וסוף דבריו שהעונש היה על עצם השעבוד.

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם כִּי-כָבֵד הָרָעָב בָּאָרֶץ: (פרק יב פסוק י)

ויהי רעב בארץ ... ולע כי מכריסם מכינו חטא חטא גדול בשגגה, שהביאו לשתו המלקת במכשול עון, מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטח בהלקיו שיגיל לומו ואת לשתו ואת כל אשר לו, כי יש כח בהלקיס לעזר ולהציל. גם יגיעתו מן המרץ שנלטוה עליה מתחלה, מפני הרעב, עון אשר חטא, כי ההלקיס ברעב יפלטו ממות [1], ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות במרץ מלריס ביל פרעה [2], במקום המשפט שמה החטא.

מעשה חש"ב

אלא כוונתו לומר, שמנין אנו יודעים שמה ששעבדו את ישראל היה מחמת שנאה ומגיע להם העונש, אולי שעבדו את ישראל כדי לקיים גזירת ה', ע"ז אמר רבינו שכיון שבמציאות הם הוסיפו לשעבד יותר מהגזירה, הרי זה אות וסימן שכל מה ששעבדו את ישראל הכל היו בשביל שנאה, ולכן מגיע להם העונש על **עצם** השעבוד. כמו שמפרש רבינו בסוף דבריו. אלא שלא סיים דבריו כאן, מכיון שכתב שהמצרים הוסיפו לשעבד יותר מהגזירה, ועי"ז קשה לשיטת הרמב"ם המובא לקמן, הביא דברי הרמב"ם והוקשה עליו קושיותיו, ואח"כ סיים שיטתו, דמזה שהוסיפו לשעבד יותר הרי זה סימן שסיבת השעבוד היתה מחמת שנאה, ולכן מגיע להם העונש על **עצם** השעבוד.

ג

דעת הרמב"ם שלכן נענשו המצרים, מכיון שציוי השעבוד היתה על אומה שלימה, כמו שנאמר 'הגוי' אשר יעבודו דן אנכי, ולא היתה הציוי על היחיד, לכן כל יחיד ויחיד מאותו אומה, אילו לא רצה לענותם היה הרשות בידו. לכן נחשב שעשו זה על דעת עצמם, ולכן יענשו.

ומשמע שדעת הרמב"ם שאילו היה הציוי על היחיד לא היה מגיע להם עונש לא עצם השעבוד ולא על התוספת השעבוד, מכיון שהרמב"ם לא חילק בין עצם השעבוד לתוספת השעבוד. ע"ז מקשה רבינו שני קושיות:

א. אע"פ שהגזירה היתה על הציבור ולא על היחיד, הרי זה שקדם והוציא לפעול את גזירת ה', זכה בדבר מצוה ולמה יענש. ואע"פ שלא נאמר בגזירה שיהיו המצרים המשעבדים, ע"ז תירץ רבינו 'והם הלכו מעצמם למצרים', הם קבעו היכן יהיו גרים בארץ לא להם.

ב. שאפילו אם היה הציוי על היחיד שאז לא היו חייבים בעונש על **עצם** השעבוד, אבל על **תוספת** השעבוד בוודאי כן מגיע להם עונש. וזה כוונת רבינו בדבריו "דבר ברור הוא, כי השלכת בניהם ליאור אינה בכלל ועבדום וענו אותם", ולכן על התוספת שעבוד בוודאי כן מגיע להם עונש.

ד

כוונת רבינו בזה לבאר, מהיכן ידעינן שהעינוי במצרים היה 'תוספת' שעבוד, ממה שנגזר, הרי בכתוב לא מבואר גודל העינוי, לכן מבאר רבינו שהגזירה היה 'וענו' אותם, והשלכת הילדים ליאור הרי הוא עקירה. הרי לנו שהיה תוספת שעבוד, וזה הוא אות ששעבדו את ישראל מכח שנאה ולא מכח הגזירה, לכן שפיר מגיע להם עונש אפילו על עצם השעבוד.

ה

פירוש שלכן מגיע למצרים עונש על השעבוד, אע"פ שהיה גזירה של ועבדום וענו אותם, כיון שהם לא שעבדו את ישראל מכח הגזירה, רק מחמת שנאה, והראיה לזה כמו שכתב רבינו לעיל שמזה שהוסיפו לשעבד יותר מהגזירה הרי היא סימן שעשו מחמת שנאה, ולכן מגיע להם העונש על עצם השעבוד ולא רק על התוספת, והוא כמו שמשמע מדברי רבינו בתחילת דבריו אעפ"כ אשפוט את הגוי אשר יעבדו, 'על אשר יעשו להם, ולא יפטרו בעבור שעשה גזרתי'.

ו

נסיון הלזו הוא א' מעשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו בהם. ונחלקו רש"י ורבינו מה היה הנסיון. ושורש המחלוקת הוא דבקרא מצינו ב' ענינים. א. 'ויהי רעב בארץ'. ב. 'וירד אברם מצרימה לגור שם'. ומעתה יש לחקור מה היה הנסיון. עצם הרעב שלא יהרהר אחר מדותיו, או הירידה למצרים.

הנה ברש"י (ד"ה רעב בארץ) כתב "באותה הארץ לבדה, לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה שאמר לו ללכת אל ארץ כנען. ועכשיו משיאו לצאת ממנה", ומשמע מדברי רש"י דהנסיון היה אם יתרעם שהוצרך לירד למצרים. אבל מדברי רבינו אינו משמע כן, אלא שהנסיון היה 'ויהי רעב בארץ'. דהרי כתב רבינו כי יציאתו מן הארץ מפני הרעב 'עון אשר חטא'. משמע שהיה לו רק עון בזה, אבל לא שהיתה עיקר הנסיון שנתנסה בו אברהם אבינו. אלא הנסיון היה 'ויהי רעב בארץ', ואברהם אבינו עמד בנסיון זו במה שלא התרעם על הרעב שהביא הקב"ה כאשר בא לארץ ישראל. ומ"מ הירידה למצרים היה חטא בשגגה. מפני שהקב"ה לא ציוה עליו לירד למצרים. וע"כ היה לו לבטוח על הקב"ה ולא לירד למצרים.

ולפי"ז אפשר ליישב מה שהקשה הר"ן על דברי רבינו וז"ל "וכן מה שכתב [הרמב"ן] שחטא בצאתו מן הארץ מפני הרעב, איננו נכון אצלי, כי כבר נמנה זה מכלל הנסיונות, וידוע כי השי"ת צדיק יבחן. ומי שעמד בנסיונו לבד, ואיך ינסה אברהם אבינו בזה להכשילו חלילה".

אכן לפי הנתבאר בדבריו שיטת רבינו, שהנסיון הוא עצם הרעב, לא קשה קושיית הר"ן, שהרי אברהם אבינו עמד בנסיון זו לסבול הרעב ולא התרעם על זה. ונמצא דשפיר עמד בנסיון. ומה שירד למצרים אינו חלק מהנסיון כלל רק חטא אשר חטא.

ושוב ראיתי שכן כתב רבינו בהדיא בדרשת תורת ה' תמימה וז"ל "והנסיון השלישי, ויהי רעב. שהוצרך עוד לצאת ממקום מושבו, וסבל היוקר והרעב קודם צאתו". ומבואר בדבריו כי הנסיון היה הרעב.

ז

פירוש, שעצם הגלות נגזר בברית בין הבתרים כמו שנאמר 'ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה', אבל הגזירה לא היתה שהשעבוד יהיה במצרים, רק מכיון שירד אברהם אבינו למצרים, נגזר שהגלות יהיה במצרים.

ואולי י"ל הטעם לפי מש"כ רבינו לקמן (פרק יב פסוק ו עה"כ 'ויעבר אברם בארץ'), שכל מה שנזכר בפרשיות בענין אברהם יצחק ויעקב, היה פועל דמיוני בכל העתיד להעשות בזרעם. וזהו מ"ש חז"ל בקצרה 'מעשה אבות סימן לבנים'. ולפי"ז א"ש שעל ידי שירד אברהם אבינו למצרים עשה פועל דמיוני, לבניו שירדו למצרים, ויזכו להגאל משם.

יהוד"ה אתה יודוך אחיך

אשרת שפתינו יערב, ברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקידוב לבביו, בברכה מרוכה עד בלי ד'
זאת השורה, נשגר קדם מעלת כבוד ידידינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד חשיכה כאורה
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במידה מרוכה וגדושה, מוזיל זהב מכיסו לטובת מוסדותינו
הוא הגבר אשר זכה להיות ראשון למקראי קודש למען הרחבת גבולי הקדושה לתפארה, וזכותו תיחקק לעד
מה נכבד היום בעת ה' שמחה בכיתו בהוד והדרה, נביע איחולינו בכבוד ובהוקרה, בשפה ברורה

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה אברהם דוב יהודה מאנדל הי"ו

מגדולי בעלי צדקה בעיואב"ו ווילאמסבורג יע"א

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל שמחת נישואי בנו למזל טוב בשעטו"מ

הבה"ח המופלג בתוי"ש כמר **יצחק** ני"ו

עב"ג בת ידידינו העסקן הדגול מוה"ר **יואל גאנדל** הי"ו מחשובי אנ"ש בוומסב"ג

יה"ר שיזכה לראות רב ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא נפישא, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ידדפוהו כל הימים, אכיה"ר.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל רוזנטאר

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו (בראשית יג, ג)

כשחזר ממצרים למרץ כנען היה הולך ולן במלכסניות שלן בהם
בהליכתו למצרים למדך דרך שלא ינוח מדם מלכסניה שלו

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בגמרא מס' ערכין (דף טז:) מצינו מימרא מרב יהודה בשם רב, מנין שלא ישנה אדם אכסניא שלו מן התורה דכ' בפרשתן לגבי אברהם אבינו בשעה שחזר ממצרים לארץ ישראל וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלו בתחלה, דהיינו שהלך אברהם דווקא לאותו מקום שהיה שם אהלו בתחילה ולא שינה את מקומו, ורבי יוסי בר' חנינא אמר שמתחילת פסוק זו כבר יש ללמוד דבר זה, שנאמר וילך למסעיו, והיינו שהיה הולך באותה דרך שהורגל בה שלא שינה את המקומות שהתאכסן בהם, ורש"י עה"ת בפרשתינו מעתיק את דברי הגמרא.

ומדברי הגמרא שם מבואר הנפקא מינא לדינא מאיזה חלק של הפסוק אנו למדים דין זה, באדם שהתאכסן דרך מקרה בבית מסוים אם הוא רשאי לשנות את מקומו או לא, שלדעת רב שלומדים זאת מלשון "אהלו" משמע שרק במקום שהיתה לאברהם אכסניא קבועה הקפיד ללון שם בכל פעם, אבל לא במקומות שהזדמנו לו פעם אחת, ואילו רבי יוסי ברבי חנינא הלומד כן מלשון "למסעיו" משמע שאפילו אם הזדמן לו להתאכסן פעם אחת במקום מסוים שוב לא ישנהו [כן הוא לפירש רש"י, וברבינו גרשום פי' להיפך עי"ש].

ונו"נ שם בגמרא באריכות עד איזה שיעור צריך האדם להתאמץ בענין זה שלא ישנה אדם באכסניא שלו, דהיינו שלא יחליף את המקום שהוא נוהג להתאכסן בו, דלשיטת רב עד הכאה דהיינו עד כדי שיכנו בעל האכסניא, דאז שוב אינו צריך להתאמץ ולהישאר שם, ולשיטת שמואל עד שיפשלו לו כליו לאחוריו, ופי' רש"י דהיינו עד שיטול בעל הבית את בגדיו של האכסנאי להשליכם מביתו, ולרבינו גרשום היינו דבעל הבית יפשיל את הכלים של האכסנאי על גב האכסנאי עצמו שיצא מביתו עם בגדיו.

ומסיק שם בגמ' דבהכאה דידיה כולי עלמא לא פליגי דאם מכה בעל הבית את האכסנאי עצמו לדברי הכל אינו צריך להישאר שם, וכמו כן בהפשלת כליו לאחוריו כולי עלמא נמי לא פליגי דאם נוטל בעל הבית את כלי האכסנאי עצמו יכול האכסנאי לילך למקום אחר, ומחלוקתם היא בהכאה דאשתו, דלשמואל אעפ"כ לא ישנה את האכסניא, מכיון שאינו מצער אותו בעצמו מה איכפת לו בכך שהוא מצער את אשתו, ולכן רק אם יפשיל כליו לאחוריו להשליכם מן הבית רשאי האכסנאי לצאת, ורב סובר שרשאי לשנות את מקומו שדבר זה יביא לכך שיתקוטט עם בעל הבית.

ובגמ' שם מתמה ע"ז 'וכל כך למה', מדוע צריך האדם לסבול כל כך עד שישנה את האכסניא שלו, ומשיב שם, דאמר מר אכסנאי העוזב את ביתו של בעל הבית והולך למקום אחר, פוגם את כבוד בעל הבית ונפגם גם כבוד עצמו, שבני אדם אומרים כמה קשים שני אנשים אלו שלא יכלו לדור ביחד.

ואגב, ב'מהרש"א' שם תמה כיצד ניתן לומר שלא יצטרך האדם לחשוש לצערה של אשתו וכבודה, והרי אמרו חכמים שחייב אדם לכבד את אשתו יותר מגופו (יבמות סב:) עי"ש. ובספר 'חק נתן' ביאר שמה שאמרו מכבדה יותר מגופו הוא כגון לקנות עבורה בגדים יותר טובים מבגדיו, כיון שהוא אינו נפגם על ידי כן אבל כשיש חשש שיפגם שמו אינו חייב לכבדה. ובספר 'עין אליהו' ביאר שאין כוונת הגמרא שתישאר אשתו באכסניא זו אלא ודאי תעבור לאכסניא אחרת, אבל הוא עצמו ישאר באכסניא זו, ואפ"ה סובר רב שמכל מקום תיטרד דעתו בכך שהוא נמצא באכסניא אחת ואשתו באכסניא אחרת, וע"ע באחרונים מה שכ' בזה.

וב'מגן אברהם' (או"ח סימן ק"ע סק"י) ביאר שם בשם 'מטה משה' את מאמר חז"ל (פסחים פו:) דכל מה שיאמר בעה"ב עשה חוץ מצא, הכוונה: שאם אמר לו הבעל הבית לצאת מהאכסניא לא יצא, כדאמרינן בערכין (ט:) עד שיפשילו כליו וכן נכון,

ואיתא שם דאפילו **אכסניא דאקראי אסור לשנות**, עי"ש. ומבואר דנקט להלכה דאף באקראי אסור לשנות.

ובספר 'אהלך באמיתך' [להג"ר בצלאל שטערן ז"ל] (פרק כ"ה סק"ח בהג"ה) מסתפק: אם יש חילוק בין אם הוא מתאכסן שם בחינם ורוצה לשנותו לאחרת שהוא ג"כ בחינם או בשכר, וכן כשאכסניא שלו של עתה בשכר, ועכשיו רוצה אחרת בחינם או בשכר, עי"ש.

ובסעי' ח' כתב שם: "דדוקא כשבא לעיר או עובר דרך העיר בשביל לסדר צרכי עצמו וכדומה, והתאכסן בבית בעל הבית אחד, בזה לא ישנה אכסניא שלו, אבל בא לעיר בשביל אותו בעל הבית שהתאכסן אצלו כגון שאותו בעה"ב השיא בנו או בתו וכה"ג, והאורח בא להשתתף בשמחת בעה"ב, והתאכסן בבית בעל השמחה, או שאוכסן על ידו בבית אחד מקרוביו או מכיריו, בזה כאשר יבוא אותו אורח פעם אחרת לעיר לצרכי עצמו או בשביל צרכי אחרים, אינו צריך להאכסן באותה אכסניא, כי הכל יודעים שרק בשביל שבא אל שמחת בעל אכסניא התאכסן בביתו בפעם ראשונה".

"ואפשר שגם אם בא לעיר בפעם ראשונה לצרכי עצמו והתאכסן אצל בעה"ב ושוב אח"כ הוא בא לעיר לחתונת איש אחר מותר לשנות אכסניא שלו להתאכסן כעת בבית בעל השמחה או בבית אחד מקרוביו, ואולי גם בבית אחד ממכיריו שבעל השמחה מאכסנו שם, אבל כשבעל השמחה אינו מאכסנו אלא הוא מסתדר בעצמו בנוגע לאכסניא אסור לשנות אכסניא שלו", עי"ש.

ובהג"ה שם מוסיף דאף שהי' באכסניא אצל אחד ואח"כ בא לדור בעיר קרובו או שושבינו וכה"ג, דנראה דמותר לשנות אכסניא שלו לילך לגור בבית קרובו, וכעין שכ' הטו"ז (יו"ד רס"ד סק"ה) דאם כיבד א' להיות מוהל ואח"כ בא מוהל שהוא צדיק דמותר לשנות, עי"ש.

ובסעי' י' (שם) רוצה לחדש, דלא רק באוכל ולן שם לא ישנה אכסניא לו אלא ה"ה באוכל שם לבד, וכגון שסעד בבית בעה"ב ויצא את העיר ולא לן בה, שוב כאשר יבוא עוד פעם לעיר יסעוד בבית בעה"ב שסעד שם בתחילה, אבל אם בפעם אחרת רצונו גם ללון בעיר, ואין לו מקום בבית בעה"ב שסעד אצלו בפעם ראשונה מותר לו לשנות מקומו וללון אצל בעה"ב אחד, עי"ש מה שמביא ראיות לזה.

וב'כתב סופר' החדש כתב, וזל"ק: "וילך למסעיו, פי' רש"י כשחזר ממצרים לארץ כנען הי' הולך ולן באכסניות שלן בהם בהליכתו למצרים, למדך דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניא שלו, ד"א שפרע הקפותיו, נ"ל כי בהליכתו הטיבו עמו ונתנו לו אכסניא ועדיין לא נתפרסם שמו עד שנעשה לו הנס במצרים, וגם נתעשר בכסף וזהב ומקנה, ובחזרתו אף שכבר נתעשר ונתגדל שמו מ"מ לא שינה אכסניא שלו לגדולה וחשובה לפי כבודו ורוב עשרו, אלא שב ובא אל המקום אשר הי' שם אהלו בתחילה, ללמד שלא ישנה אדם מאכסניא שלו **גם כי נתרבה בכבוד ועושר**, ובזה עצמו פרע הקפותיו שהי' חייב להם על שנתנו לו אכסניא בהליכתו, כי לאחר שנתגדל ונתפרסם שמו בזה ששב להיות באכסניא שלהם כאלו נתן להם מתנה ופרע להם גמול, כהה"ג דהש"ס חולין (מ"ד:) ר"ז כי הוו מזמנין לי' אזיל אמר אתייקורי דמתייקרו בי", עי"ש.

וכעין זה מסופר על הגה"ק ר' ישראל סאלאנטער ז"ל, דפעם אחת בא לעיר דווינסק ואף אחד לא ידע מביאתו ולקח לעצמו אכסניא עני' במרתף אחד, בזמן קצר לאחר זה בא שוב לעיר הנ"ל ואז הי' פרסום גדול וכבודגדול עשו לו בבואו, ונפלא הי' אז שכל גדולי ונכבדי העיר הוכרחו לילך אתו במרתף ההוא למרות כל הפצרותם שיבחרו לו אכסניא הראויה לו, מטעם מאמר חז"ל שלעולם אל ישנה מאכסני' שלו.

ודרך אגב מסופר על הגה"ק רעק"א ז"ל דנתאכסן אצל קרובו שהי' איש פשוט וביתו הי' מחוץ לעיר, ורבים תמהו עליו שאינו לפי כבודו, והסביר רעק"א דנאמר באבידה והעלמת **דפעמים שאתה מתעלם** והיינו זקן ואינו לפי כבודו, אבל בקרוב כתיב "ומבשרך" אל "תתעלם", דהיינו בקרובים לא מסתכלים על כבוד.

ומפי המשב"ק הרה"ח ר' יהושע מענדלאוויטש הי"ו שמעתי ענין נפלא מגודל הזהירות וקדושת מידותיו של מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל בענין זה, אשר חותנו הרה"ח ר' ליבוש קליינבערגער ז"ל הי' דר בעיר מאנטראעל, וכאשר רביה"ק ז"ל שם לדרך פעמיו לעשות את השב"ק בקרב אנ"ש דשם, בתחילת שנות הכ', הביע רצו"ק להתאכסן ביום השב"ק בבית הרה"ח ר' ליבוש ז"ל, על אשר השליך נפשו יחד עם ב"ב החשובה ע"ה לייסד ולנהל את הבית חינוך לבנות 'בית אסתר' במסירות ונאמנות, וכאשר הגיע לבית האכסניא, בא הרה"ח ר' שלמה וו"ב שו"ב ז"ל לרבינו בטענה שבעבר סעד רבינו את סעודת יום השב"ק בביתו, וכבר אמרו חכז"ל שלעולם לא ישנה אדם את האכסניא שלו, ורבינו ז"ל השיב לו בצדק, אבל היות שכבר אמר להר"ר ליבוש שיתאכסן אצלו בביתו, והוא בודאי כבר הכין חלק מהסעודה ע"כ רוצה ליטול ממנו רשות ע"ז, והר"ר ליבוש לא עיכב את רבינו ובתשואות חן אף שלח לבית הר"ר שלמה את כל מה שכבר הכינו בביתו לצורך הסעודה, וכן הוה שרבינו הלך לסעודת יום השב"ק לבית ר' שלמה הנ"ל.

במוצש"ק בשעה מאוחרת מאוד, יצא רבינו מחדרו שבבית הר"ר ליבוש, ואמר לו ולהמקורבים שרוצה עכשיו ליטול ידיו ולערוך סעודת מלוה מלכה רבתי, והיתה זאת לפלא בעיני המקורבים כי לא הי' דרכו בקודש בכך לערוך ולסעוד סעודת מלוה מלכה, רק עפי"ר אכל קצת מזונות וחמין לכבוד מלוה מלכה ובזה יצא, וכאשר ראה הפליאה בעיניו השיב רבינו שהיות שכבר אמר להר"ר ליבוש שיתאכסן בביתו, ולבסוף הי' מן המוכרח לעבור על סעודת יום השב"ק לבית הר"ר שלמה, ע"כ רוצה עכשיו לסעוד סעודה כראוי לכבוד סעודת מלוה מלכה בביתו דוקא, כדי לעמוד בדיבורו שהבטיח לו.

חוקים להורותם
הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים
נו"נ ע"י הרב הגאון דומ"ץ דקהילתינו שליט"א

אמירת "ותן טל ומטר" בשבת תשעים פעמים

אודות השאלה שעלה בידי בחורי ישיבתינו הק' בזמן לימוד בישיבת בין הזמנים, דהיות ובשנה זו חל ז' חשון ביום ו' ערש"ק פר' לך לך, ובאר"י מתחילין לומר "ותן טל ומטר", וכידוע שאם אומרים תשעים פעמים ברכת השנים עד אחר תיבת ותן טל ומטר, אזי אפילו אם הסתפק האם אמרו, אינו צריך לחזור דחזקה שאמרו מחמת שרגיל בלשונו, ומעתה בשבת זו מצוי השאלה, האם מותר לאמרו צ' פעמים ביום שב"ק, והנידון הוא האם יש לחוש בזה משום איסור הכנה משבת לחול, דעל ידי שאמרו בשבת הוא מועיל שלא יצטרך לחזור התפילה בחול, ועי' בספרי הפוסקים לכאן ולכאן

(עי' שו"ת קנה בושם ח"ב סי' י', ושו"ת מחזה אליהו ח"א סי' נ"ו).

תשובה

מסתבר דמותר לאמרו ואין בזה משום הכנה משבת לחול, ונבאר הנידונים והראיות לצדד להיתר:

הכנה בדיבור

הנה יסוד איסור הכנה משבת לחול, מצינו בעיקר הכנה על ידי מעשה, וכפי שמצינו כמה וכמה פעמים בהל' שבת ויו"ט, **דאין לעשות שום פעולה משבת לחול ואפילו מיו"ט לחבירו, משום איסור הכנה משבת ויו"ט לחול, ולכן אסור להביא כלים או להכין הבית ולהציע המטות ולגלול ס"ת וכו' לצורך חול**, אולם הכנה על ידי דיבור בעלמא בלא מעשה, בפשטות לא מצינו לאיסור, וכמה מקומות שמצינו לאיסור, איסורם הוא משום סיבה מיוחדת, וכפי שיבואר להלן.

איסור אמירה לפועל שיבוא למחר

לכאו' מוכח להדיא דמותר מהא דאיתא בשו"ע (סי' ש"ז סעי' ז') דאין לומר לחבירו שיבוא במוצאי שבת לעבוד אצלו בשכר, כיון דיש בזה משום "ממצוא חפציך", שממציא בשבת דברים שאסורים לעשותם בשבת, דהיינו שאסור לשכור פועל בשבת, ובזה שאומר לו בשבת נמצא שגורם בשבת לעשות לאחר שבת דבר האסור בשבת, ומשמע דדוקא לשכור פועל שהוא דבר שאסור בשבת, אבל לומר לו שיבא לאחר השבת, לעשות דבר שמותר לעשותו בשבת ובלא שכר, מותר לומר בשבת שיבוא לאחר השבת, ואף דבר האסור בשבת מותר לומר בלשון רמז, ואף דבזה הוא מכין לחול, ולא אמרינן שיש בזה משום הכנה לחול, ומוכח דהכנה אינו שייך בדיבור בעלמא.

אמירה לישון בשבת לצורך חול

הנה בספר חסידים (סי' רס"ו) כתב **דלא יאמר אדם נישן כדי שנעשה מלאכתנו במוצאי שבת, שאסור לומר למחר אעשה כך, ואפילו חפץ לכתוב ספר תורה, מפני שמראה מה שישן ונח בשבת שעושה בשביל החול, אלא יאמר ננוח כי שבת היום** עכ"ל, והביא המג"א דבריו (בסי' ר"צ סוסק"א ובסי' ש"ז סק"א), ויש לדון בדבריו האם דוקא בשביל מלאכה אסור דיש בזה ממצוא חפציך דהיינו שמכין בשבת לצורך חפצים האסורים בשבת, או אפילו בלא מלאכה אסור, ובפשטות המ"א מבואר דהאיסור הוא משום שממציא עצמו לעשות מלאכה בחול, דהיינו שאומר לילך לישון בשביל שיהא כוח לעשות מלאכה בחול, אולם במשב"ז (סי' ר"צ) כתב הטעם

משום דבעינן שעיקר השינה תהא בשביל עונג שבת, ומשמע דהטעם הוא משום זלזול בשינת השבת, וכן למד בא"ר (סי' ש"ז סק"א), ובערוה"ש (סי' רצ) כתב וז"ל **ואם רגיל בשינת צהרים אל יבטלנו דעונג הוא לו ושינה בשבת תענוג, ואסור לומר אישן כדי לעשות מלאכה בערב, ואפילו כדי ללמוד בערב דזהו כמכין משבת לחול, אלא יישן כדי לנוח בשבת** ע"כ, ומבואר הטעם משום דהשינה צריכה שתהא לעונג שבת, ולטעם זה אפי' בלא מלאכה, אולם זהו דוקא בשינה שמבטל עונג שבת, ונמצא דלשני הטעמים יהא מותר בנידון דידן, דלטעם המ"א שהאיסור הוא משום מלאכה, אז זהו דוקא כשאמירתו הוא לצורך מלאכה, אבל כשהוא לצורך תפילה כמו אמירת ותן טל ומטר, אין בזה איסור, ולטעם השני משום עונג שינה בשבת, אף דלטעם זה אסור אפילו בלא מלאכה, אולם זהו דוקא כשמבטל בזה עונג שבת, אבל באמירת ותן טל ומטר אינו מבטל עונג שבת, ואפשר דאפילו מוסיף לעונג שלא יצטרך לחוש לספיקות.

עירובי תחומין בריבור מיו"ט לשבת

והנה לגבי עירובי תחומין היכא שברצונו לערב ביו"ט לצורך שבת או ליו"ט שני, מבואר בשו"ע (סי' תט"ז סעי' ב') **דצריך לעמוד לפני כניסת השבת בסוף התחום ולקנות שביתה שם, או שיניח שם המאכל שבזה קונה שביתה, ולא יאמר כלום בפה משום הכנה**, ולכאורה מבואר דאפילו אמירה בפה נחשב הכנה, אולם שם חמיר טפי כיון דעל ידי אמירתו בפה הוא קונה שביתה, וכפי שכתבו הב"ח וט"ז דלא יאמר שעושה עירוב דעל ידי אמירתו ניכר ההכנה שעושה לצורך מחר, ובפמ"ג שם מבואר דאפילו ברכה לא יברך על העירוב שמניח, כיון שבזה מינכר יותר ההכנה, ומבואר דהאיסור אינו האמירה, דאמירה לחוד אינו כלום, אלא כשעושה מעשה ועל ידי האמירה ניכר שהמעשה הוא הכנה לצורך מחר, ולכן בנידון דידן שיש רק אמירה בלא מעשה, לכאורה אין מקום לאסור.

התרת נדרים לצורך חול

ובסי' שמ"א איתא דאין מתירין נדרים אלא לצורך השבת, אבל לצורך אחר השבת אין מתירין, והטעם כתב בלבוש "דלמה נעשה דבר שלא לצורך היום והוא יכול לעשותו למחר", ומשמע קצת דהטעם משום הכנה, ומבואר דאף בדיבור לחוד דהיינו התרה נדר שהוא בדיבור שייך בהו הכנה, אולם לכאורה התרה אינו נחשב כדיבור בעלמא, כיון שעל ידי הדיבור הותר הנדר, וזהו נחשב כמו שעושה פעולה כל דהו, וכן מדוייק בלשון הלבוש שכתב "דלמה נעשה היום" ולא אמר בפשטות שזהו הכנה, ומשמע דהאיסור משום שנעשה כאן איזה פעולה, וביותר מבואר במשנ"ב (סי' שמ"א סק"א, ושעה"צ סק"ב) דלמדו דכוונתו שההתרה נדר הוא טירחא שלא לצורך.

אינו נחשב הכנה לפי המהרש"ג

יש לומר דאינו נחשב כלל בגדר הכנה, על פי חידושו של המהרש"ג (ח"א סי' ס"א) דמחדש דאיסור הכנה אינו אלא כשעושה הפעולה בשבת בכדי להרויח זמן בימות החול, שלא יצטרך להפסיד זמן ביות החול, וכיון דבשבת יש לו זמן פנוי, לכן עושה את הפעולה בשבת, וזהו הכנה משבת לחול, אבל אם עשית הפעולה אינו בכדי להרויח זמן, אלא משום שצריך לעשותה בשבת, בכדי יהא לו התוצאה בימות החול, זהו אינו נחשב הכנה, ומותר לעשותו בשבת, ועיי"ש מה שהביא ראיה לזה מהא דמותר לטלטל כלי שמלאכתו להיתר לצורך מניעת הפסד, ואף שאינו צריך לו בשבת, **ועפי"ז יש לומר דהא שאומר צ' פעמים ותן טל ומטר בשבת, זהו בכדי שמיד בתפילת מעריב במוצ"ש יהא לו תועלת מזה, ובפרט כשיש לו מנין רק תיכף לאחר סעודה שלישית, ואפילו אם יש לו עוד מנינים יותר מאוחר, כך שיוכל לחזור צ' פעמים במוצ"ש לפני התפילה, אולם לכאורה כיון דברצונו להתפלל מיד, אין יכולים לחייבו בשביל זה להתפלל מאוחר, וכיון שמתפלל מיד, נמצא דהאמירה צ' פעמים בשבת אינה נחשבת להרויח זמן, אלא שיהא לו תועלת במוצ"ש, ואין זה בכלל הכנה.**

היתר מטעם "הואיל וחזי לשבת"

הנה מצינו דבשעת הצורך מותר הכנה כשיש אופן שיהא ראוי לשבת, וכפי שמצינו במשנ"ב (סי' תרס"ז סק"ה) בשם הח"א דבשעת הדחק מותר להביא יין מבעוד יום גדול לצורך יו"ט ב', דלא ניכר שעושה לצורך יום אחר, דאפשר שיצטרך לזה ביו"ט ראשון, **ולפי זה אפשר לומר דגם התוצאה של אמרית צ' פעמים אפשר שיצטרך לזה בשבת, דהיינו אם בטעות יתפלל תפילת חול בשבת במקום תפילת שבת, או אפילו רק התחיל הברכה של חול דצריך לסיים אותה הברכה, וממילא צריך להזכיר ותן טל ומטר**, ואם לא הזכיר ותן טל ומטר, ונזכר באמצע שמו"ע נחלקו האחרונים בזה האם צריך לחזור עי' שערי תשובה (סי' רס"ח סק"ג) בשם הלכות קטנות ומחזיק ברכה, ונמצא דבזה שחוזר בשבת צ' פעמים, מועיל שאם יטעה בשבת לא יצטרך לחזור לכו"ע, והרי זה תועלת לשבת עצמה.

יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן

באותות הוקרה וחיבה, נשגר בזה ברכת מזל טבא, קדם מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה, מסור בלב ונפש חפיצה למעננו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בבואו תמיד לעזרת מוסדותינו הק' בארה"ק, וה' ברך את אברה"ם בכל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, עושה ומעשה לפרט ולכלל, איש חמודות רב תבונות, שמו הטוב מהללים בשפתי רננות, ה"ה

הרבני החשוב הנכבד וחמפואר, מיכתר בכל היצור

מז"ה

בן ציון אברהם כהן

הי"ז

אבן יקרה בקריית יואל יע"א

מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק ת"ו

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה החשובה תחי' למזל טוב בשעטו"מ

עכ"ג החתן החשוב הנודע לתפארה, מז"מ בתורה ובירואה טהורה, כמר **יעקב פריעדמאן** הי"ו

בן ידידינו החשוב והנעלה, נודע לשם ולתהילה מוה"ר **יואל פריעדמאן** הי"ו

בן הרה"ח ר' **שמואל הכהן פריעדמאן** שליט"א, משכ"ק

והברכה אחת קדם מע"כ אביו ידידינו החשוב מגיד מישרים, פה מפיק מרגליות בתורה ועבודה שזורים

הרה"ג ר' עמרם כהן שליט"א

מחשובי ק"ק קרית יואל יע"א

זאת הברכה, יוסף ה' עליך אלף פעמים ככה, וזכות פעליך הכבירים לפרט ולכלל, יעמוד לך על כל צעד ושעל, ותזכה לראות ולרוות מכל יז"ח רב תענוג ונחת, בנים וכני בנים כגפן פורחת, ויתאחדו אצלך תורה וגדולה במקום אחת, וכל טוב סלה.

החותמים למען שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים - בני ברק - בית שמש

כמה פרטי דינים בהלכות שאלת טל ומטר

א] אם שכח לומר ותן טל ומטר ונזכר אח"כ באמצע שמונה עשרה ואינו יודע מה הדין מה עליו לעשות מותר לו לילך לארון הספרים ולעיין בספר כדי שידע איך לנהוג למעשה (א)

ב] אם שוהה באמצע השמו"ע כדי לעיין את ההלכה שעליו לנהוג עתה אפילו אם זמן השהיה וההפסק נמשך זמן רב עד שהיה יכול לגמור את כל תפילת השמו"ע אין זה הפסק (ב)

ג] כשהולך ממקומו באמצע שמו"ע כדי לעיין בספר יש לו לחזור אח"כ בגמר העיון למקומו הראשון שעמד שם להתפלל ולסיים שם את תפילתו (ג)

ד] ואם אינו יכול לברר הדין יכול לכתוב את ספיקתו לרב באמצע שמו"ע ולא יפסיק בדיבור (ד)

ה] ואם מוכרח לשאול למורה הוראה כדי לידע איך להתנהג בתפילה מותר לו אפילו להפסיק בדיבור (ה)

ו] שכח להזכיר טל ומטר וסיים הברכה ואמר ברוך אתה ה' ולא גמר עדיין "מברך השנים" ומסתפק מה לעשות והפסיק בדיבור כדי לשאול לרב יתחיל שוב מתחילת "ברך עלינו" (ו)

ז] שליח ציבור ששכח לומר ותן טל ומטר בתפילת הלחש ובעת חזרת התפילה תקנו אותו הציבור שיאמר טל ומטר יצא ידי חובתו בתפילה זו ואינו צריך לחזור ולהתפלל (ז)

ח] אם שכח לשאול טל ומטר בברכת "ברך עלינו" יש לו להזכירו בברכת "שמע קולנו" ואם נזכר באמצע רצה או מודים חוזר לברכת ברך עלינו (ח) ואם לא ידע את ההלכה שצריך לחזור לברכת "ברך עלינו" וחזר לברכת "שמע קולנו" והזכיר שם "ותן טל ומטר" בדיעבד יצא ידי חובתו (ט)

ט] שליח ציבור שטעה בחזרת הש"ץ ולא אמר "ותן טל ומטר" חייב לחזור כמו כל יחיד שטעה ואם סיים כל תפילת החזרה ואח"כ התברר שטעה חייב לחזור ולומר את כל חזרת הש"ץ מתחילתה פעם שנית (י) ויאמר "קדושה" פעם שנית (יא)

י] אם נזכר באמצע "אלוקי נצור" חוזר לברכת ברך עלינו וכמו כן אם נזכר באמצע שאומר "יהיו לרצון" השני לפני שסיים תיבת "וגואלי" חוזר לברכת ברך עלינו (יב) אך אם כבר סיים תפילתו אפילו שעדיין לא פסע ולא אמר עושה שלום חוזר לראש התפילה (יג)

ביאורים והוספות

(א) כ"כ במשנה ברורה סימן ק"ד (סק"ב) בשם החיי אדם (כלל כ"ה ס"ט) אבל בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סימן נ) כתב לאסור משום מראית העין והוי חילול השם שרואין שלוקח ספר לעיין בו באמצע התפילה

(ב) לשכנו תדרשנו ח"א קונטרס הלכות תפילה סעיף מ"ז

(ג) שיח הלכה (סימן צ"ו סק"ד) וכהא דמבואר בסימן ק"ג ס"ד דביקש לצאת ממנו רוח מלמטה ואינו יכול להעמיד עצמו הולך אחוריו ד' אמות ומוציא הרוח וממתין עד שיכלה הריח ואח"כ חוזר למקומו וכתב הבית יוסף שם דהטעם הוא כיון שהתחיל להתפלל שם הרי קבע שם מקום לשכינה ולכן צריך לסיים שם תפילתו עי"ש וא"כ הוא הדין כאן.

(ד) עיין אשי ישראל פל"ב הערה כ"א ובספר שיח הלכה (סימן ק"ד אות א') כתב דאף אם נאמר שכתיבה כדיבור אמנם אם יכוון בפירוש שלא תחשב כדיבור מבואר בשו"ת רעק"א (מהדו"ק סימן ל') דאז בודאי אינו נחשב כדיבור ועיין בספר מסגרת זהב על קיצור שו"ע סימן י"ח סק"ג.

(ה) כ"כ המשנ"ב סימן ק"ד סק"ב בשם החיי אדם שמותר אפילו דיבור לצורך התפילה אך יש שמפקפקים בזה עיין אורחות חיים ספינקא סק"א בשם שו"ת ליקוטי צבי (סימן ו') וכן בכף החיים סימן צ"ו (סקי"א) מביא דינו של החיי אדם שמותר לילך ממקומו לחפש בספר ולא מביא סיום דבריו שמותר אפילו לשאול בדיבור.

(ו) דאף אם נאמר שאינו הפסק כיון שהוא לצורך תפילה אבל מ"מ הרי הפסיק בין ברוך אתה ה' למברך השנים וחסר לו הברכה ולכן יתחיל מתחילת הברכה ולכתחילה אם מסתפק אחר אמירת ברוך אתה ה' יאמר למדני חוקיך כדי שלא תהיה אמירת השם לבטלה.

(ז) שאלה זו מצוי ג"כ בראש חודש באופן שהש"ץ שכח לגמרי שהיום הוא ראש חודש ובחזרת התפילה מזכירים לו שיאמר יעלה ויבוא ויש לדון אם יצא בזה חובת התפילה ובספר אשי ישראל (פכ"ד הערה קע"ט) מביא בשם הגרח"ק דלא יצא בזה ויש לו לחזור ולהתפלל דאף דמבואר בשו"ע (סימן קכ"ח ס"ד) דאם טעה ש"ץ בתפילת הלחש לעולם אינו חוזר ומתפלל שנית מפני טורח הציבור וסומך על התפילה שיתפלל בקול רם אמנם זהו דווקא אם ידע קודם חזרת התפילה שטעה בתפילת הלחש ואז סומך על החזרה כי מכוון בדעתו לצאת בזה חובת עצמו אבל באופן שלא ידע כלל קודם החזרה שלא יצא בתפילת הלחש א"כ הרי לא כיון לצאת חובתו וכל תפילתו היתה רק כדי להוציא אחרים (כמו שהביא בבית יוסף שהקשו חכמי לוניל להרמב"ם למה חזר הש"ץ התפילה בזמן הזה שכולם בקיאים) ולכן לא יצא כלל חובת תפילתו וכמו שאם יקרא מגילה או יתקע שופר לאחרים ובדעתו ללכת אח"כ לבית המדרש ולצאת ידי חובתו עם הציבור ולבסוף אירע שלא הלך לבית המדרש שודאי שלא יצא בזה שקרא או תקע לאחרים וע"ע בשו"ת ויצב אברהם סימן י"א שנקט כן לדינא אמנם בספר מלבושי מרדכי מביא בשם זקינו בעל השבט הלוי זצ"ל דפשוט לו שעלתה לו תפילת החזרה עבור עצמו וביאר שם דאף בזמן הזה שכולם בקיאים תיקנו חז"ל חזרת התפילה משום קדושה ומודים וא"כ גם הש"ץ מכוון בתפילת החזרה לשם תפילה ועולה לו לשם חובתו עיי"ש.

(ח) שו"ע סימן קי"ז סעיף ה'.

(ט) שו"ת שבט הלוי (ח"י סימן כ"ג) דבדיעבד יש לסמוך על כמה ראשונים הסוברים להלכה כדעת הירושלמי שיש לחזור לשומע תפילה ולא לברכת השנים ואף דלכתחילה לא קיי"ל כן אבל בדיעבד שעשה מעשה כהירושלמי וכמה ראשונים אין מחזירין אותו.

(י) עיין בית יוסף סוף סימן קכ"ו ובמשנ"ב שם סקי"ג.

(יא) עיין שערי תשובה סימן תקפ"ב סק"א דש"ץ שחוזר חייב לומר קדושה פעם שנית.

(יב) כמבואר בפמ"ג סימן תכ"ב (א"א סק"ב) ובשער הציון שם סק"ח.

(יג) משנ"ב סימן קי"ז סקי"ח דבאמירת פסוק זה עשה היסח הדעת מלומר עוד תחנונים ונשלמה תפילתו.

ט' מרחשון

הגה"ק רבי שמואל טייטלבוים זי"ע

אבד"ק גארליץ

מתולדותיו

הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע נולד בשנת תקע"ד כבן השני לאביו הגה"ק רבי אלעזר ניסן טייטלבוים זי"ע בן רבינו משה איש האלוקים מרן הישמח משה זי"ע.

עוד מימי עלומיו העידו עליו שלאילנא רברבא יתעביד, והתנהגותו היה בפרישות יתירה עפ"י דרכי אבותיו הק' זי"ע בעת היותו צעיר לימים לקח תורה מפי האי סבא קדישא מרן הישמח משה זי"ע, וכמה שנים היה השליח ציבור בתפילת המוספים בימים הנוראים אצל זקינו הישמ"מ, כמו"כ הסתופף כמו כ"ח שנים בצל כנפי הגה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע, ואח"כ כמו כ' שנים בצל מרן הק' מצאנז זי"ע.

בהגיע לפרק נשא את בת הרה"צ הנגיד המפורסם מו"ה מנחם מענדל האראוויטץ זצ"ל מק"ק סקוהל, בן הגה"צ רבי ישראל יעקב יוקל מבאלחאוו זצוק"ל, בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע, חתן הגאון האדיר המפורסם רבי יצחק'ל האמבורגער זצ"ל, נכד מהר"ם מטיקטין זצ"ל ולמעלה בקודש

במשך שנים מספר היה סמוך על שולחן חותנו בק"ק סקוהל, בדרך כבוד ובמנוחת הנפש, והשתלם שם בהוראה והקדיש ימים ולילות לתורה ועבודת ה' בקדושה ובטהרה.

אשת נעוריו נלב"ע בשנת נערותה, והרה"ק מגארליץ זי"ע נשא את אחותה, וכשי שהזכירו אחיו מרן הייטב לב זי"ע בתשובותיו (יו"ד סי' קמ"ב) וז"ל: וכן עשה אחי הרב אבדק"ק גארליץ שנשא אחות אשתו.

עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע

היה בידידות נפלאה ובקשר אמיץ עם אחיו מרן הייטב לב זי"ע, והשיב לו נאמר בשו"ת אבני צדק, וכמו כן מזכירו בספריו הק' כמה פעמים (עי' בייטב לב ואתחנן דף יא ע"א, ובדף יד ע"ב, וע"ע בקדושת יו"ט פרשת מסעי).

וידוע המכתב ששלח לו זקינו מרן הגה"ק הישמח משה זי"ע תיכף אחרי נישואיו, בו הוא מבקשו כי יקבע אהלו אצל אחיו הייטב לב, ובו ידבק, וגם נותן לו הדרכה ישרה בכל ענייני.

וז"ל: **"בעזה"י שיל"ת אור ליום ה' י"ג שבט, תקצ"ה לפ"ק. רב שלום וברכה לראש נכדי ב"ב הרבני החריף האברך כ"ש מר' שמואל נ"י לנצח. אחרי דרך מבוא השלום אין חדשות בפי רק אודיע כי ת"ל אתנו החי' והשלום כה לחי ונזכה תמיד לשמוע רק בשורות טובות זה מזה ומכל ישראל אכי"ר.**

ראשית חכמה יראת ה' להתחזק במעוזך בתורה ובירא בהתמדה גדולה ביגיעה כאמרם ז"ל יגעת ומצאת תאמין ושניהם כאחד טובים הא למגמר והא למסבר ולקבוע עתים הא לגרס' והא לעיוני ואל תבלבל מחשבתך בהבלי עולם רק בתורה וביראת ה' כל הימים ומלאכתך יהי' נעשית ע"י אחרים בעלי אמונה ותדע באמת כי גרס' דינקותא הוא העיקר ומ"ע אל תזוז מביתך עד שיבא אביך ה' הגאון נ"י למכונו ויהי' שם אי"ה עידן ועידנים עד שיתוודע לנו היטב מהות ענין הרבנות הנ"ל אז נחקור איך יהי' בקביעת אהלך אהל של תורה אי"ה, ודברתי עם חותנך הנגיד נ"י שבאם שיהי' באפשרי שתקבע אהלך כעת אצל אחיך הרב הגדול החריף ובקי ותמים במעשיו כו' הי' טוב מאוד מאוד רק באופן ובתנאי שתשמע לקולו בכל אשר יאמר כי הוא זה ואל תט ימין ושמאל מדבריו כי אז תצליח בעזה"י את דרכך ואז תשכיל כי אחיך נ"י הוא איש נבון ומשכיל ומתון וכל פינותיו לש"ש ומשתוקק מאוד מאוד לזכות לכל איש

ימי ההילולא

ה' מרחשון

- **רבי נחום קאפלאן** (רבי נחום האראדנער) – **תר"מ**
- **רבי מרדכי ב"ר דוד מסקווירא - תר"פ**

ט' מרחשון

- **רבי אשר ב"ר יחיאל** (הרא"ש) - **ה"א פ"ח**
- **רבי אברהם משה** (סופר) **מפשעווארסק ב"ר צבי הירש** (אור פני משה) - **תקנ"ד**
- **רבי שמואל טייטלבוים ב"ר אלעזר ניסן אבד"ק גארליץ - תרמ"ט**
- **רבי יוסף הלוי ראטענבערג זצ"ל אב"ד קאזיווע - תרי"ד**

י' מרחשון

- **גד בן יעקב אבינו משבטי י-ה**
- **רבי מאיר מרגליות ב"ר צבי** (מאיר נתיבים) - **תק"נ**

ישראל אשר יוכל לזכותו ומ"ש לאחיו אשר כנפשו ובזה אצא ואומר שלום מא"ה".

ומסיים מכתבו: **"ה' יזכנו לראות בגדלותך יושב על כסא ישראל ועיני רואות ולראות ממך בנים ובני בנים גדולי ישראל בתורה ובמצוות כולם חיים וקיימים ונזכה במהרה דידן לשמוע קול מבשר לאמר להאסירים צאו, דברי זקינך המעתיר בעדכם, הק' משה טייטלבוים".** ואכן פקודת זקינו שמרה רוחו ונתוועדו יחדיו שני האחים, אשר שררה ביניהם אהבת דוד ויונתן.

על כס הרבנות

בשנת תרט"ז אחרי שאחיו מרן הייטב לב עזב הרבנות דק"ק גארליץ ונתקבל לאבדק"ק דראהביטש, מסר לו הייט"ל הרבנות דק"ק גארליץ, ושימש שם משך ל"ג שנה, ונתפרסם בכל הסביבה בגדולתו ורוב קדושתו.

נסתלק ביום א' פרשת לך, ט' לחודש מרחשון שנת תרמ"ט לפ"ק ומנו"כ בק"ק קראקא. ועל מציבתו חרות 'רגלוהי דבר נש אינון ערבין ליה' (כפי לשון הגמ' במס' סוכה דף נג: רגלוהי דבר אניש אינון ערבין ביה לאתר דמתבעי תמן מובלין יתיה), כי הוא נפטר כאשר שבת בעיר קראקא, ושם מנוחת כבודו, וחרתו כן על מצבתו וז"ל 'האב"ד גארליץ והוא שפט את ישראל שלשה ושלושים שנה בעיר ההוא ובתבונות כפיו ינחם ורגלוהי דבר איניש וכו'.

בצל הרה"ק מהר"ש מבעלזא זי"ע

סיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע כי מרן הייטב לב זי"ע נסע פעם להרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע יחד עם אחיו הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זי"ע, ויהי בהגיעם לבעלזא אל הרה"ק ונכנסו אל הקודש פנימה לתן לו שלום, לחש הרה"ק דבר באזנו משמשו. לאחר שב"ק בעת שהלכו לקחת מהרה"ק מבעלזא ברכת פרידה שוב לחש השר שלום דבר באזני המשמש. ויהי כאשר נסעו מבעלזא איתרע מילתא ומרן הייטב לב קיבל מכה ברגלו והוכרח לחזור לבעזלא, ונשארו שם על שבת נוסף. כאשר לקחו ברכת פרידה מהרה"ק בפעם השניה, שוב לחש הרה"ק מבעלזא דבר באזני משמשו.

ויתמהו האחים הקדושים מאוד, מה זאת אשר בכל פעם הכנסם אל היכל קדשו מדבר השר שלום בלחישה אל המשמש. וישאל הרה"ק מגארליץ את פי המשמש לפשר הדבר, ויאמר להם המשב"ק כי בפעם הראשונה כאשר הגיעו, אמר לו הרה"ק הני תרי צנתרי דדהבא באו לכאן בקפיצת הדרך. וכאשר התפרדו ממנו בפעם הראשונה אמר לו הרה"ק עוד תראה שישארו הני תרי צנתרי דדהבא בכאן גם על שבת הבא. וכאשר לקחו ברכת פרידה בפעם השניה אמר לו הלא תראה כי כאשר אמרתי כן היה שנשארו גם על שב"ק זה.

עוד סיפר מרן רבינו בעל ברך משה זי"ל כי הרה"ק רבי שמואל מגארליץ נשא את נכדת הרה"ק רבי יקל מבאלחאוו אחיו של הרה"ק מראפשיץ, ובעת ישבו על שולחן חותנו בגאליציע, נסע פעם אל הרה"ק השר שלום, ויהי בעת שהותו בהיכל קדשו, נכנס המשב"ק ואמר להרה"ק שעמד בחוץ חולה הזקוק לרפואה, ויאמר הרה"ק שיכנס, ונכנס אל השר שלום חולה שנתעקם ראשו מרוח סערה, עד אשר לא היה יכול כלל לזוז את ראשו, ועמד הרה"ק מכסאו וניגש אל החולה ואחז בראש והחזירו למקומו, ויצא משם בריא אולם, וכראות הרה"ק מגארליץ את קדושת המופת הנורא, מרוב התרגשות פרץ בבכי רב, נענה השר שלום ואמר: "מדוע תבכו", והראה על ידיו הקדושות, ואמר: "ראו נא את הידים הללו, אם עושים בהם רק את רצון הבורא ית"ש, אזי כל מה שרוצים לעשות בהם הרי הוא עשוי.

ימי ההילולא

י"א מרחשון

- מתושלח בן חנוך – א' תרנ"ו
- רחל אמנו ע"ה – ב' קצ"ב
- בנימין בן יעקב אבינו ע"ה – ב' שי"ז
- רבי מנחם נחום ב"ר צבי מטשערנאביל - תקנ"ח
- רבי אברהם ב"ר מתתי מסלאנים (חסד לאברהם) - תרמ"ד

י"ב מרחשון

- רבי זאב קיצעס (תלמיד הבעש"ט) - תקמ"ט
- רבי משה ב"ר יחזקאל שרגא הלברשטאם - תר"פ

י"ג מרחשון

- רבי יודא לוואי הזקן זצ"ל – ה' ר"א
- רבי ברוך ב"ר אברהם מקאסוב (יסוד האמונה ועמוד העבודה) - תקמ"ד

י"ד מרחשון

- רבי אברהם יצחק משכיל לאיתן - תרס"ה

י"א מרחשון

הגה"ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זי"ע
בעל "מאור עינים"

וזרח השמש

נולד בשנת ת"צ לאביו רבי צבי הירש בן הרה"ק הצדיק נסתר ר' נחום גאון וצ"ל הנקרא "רבי אדם בעל שם" זי"ע, סיפר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע (בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע) שזקינו כשהי' ילד קטן נשאר יתום מאב ואם ר"ל, וגדלו דודו אחי אביו, ושמו רבי מרדכי, פ"א נתקשה לרבי מרדכי מאמר בזוהר הק', ולא יכול לשית עצות בנפש לדעת מאמר הזוה"ק, הוריד בשם את שר התורה מן השמים שיאמר לו הפי', כאשר ירד אליו השר התורה הרעיש עליו בקול גדול, מה לך טפה סרוחה שהורדתני, זה כמה שנים שלא הטריח אותי שום אדם, איך מלאך לבך לעשות כך, ולולא שהכריזו בשמים, שאזהר בך, שאתה צדיק בן צדיק, הייתי עושה עמך גל של עצמות, ר' מרדכי לא התפעל כלל מהרעש, רק קם מן הכסא, והעמיד רגלו אחת על הכסא, ואמר, אם כן שהכריזו כך בשמים, לא אניחך עד שתאמר לי הפי' בהזוה"ק, והוכרח להגיד לו, וכל זה ראה זקיננו רבי נחום, והי' אז כבר שית כבר שבע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שרה ע"ה נכדת רבי יצחק שפירא אב"ד דק"ק קובל ולובלין בן להגאון המפורסם בדורו רבי נתן נטע אב"ד הורדנא וצ"ל בעמח"ס מבוא השערים על שערי דורא ואמרי שפר על רש"י, אמר הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע שזקינו הי' אומר שהיא עשתה אותו לרבי, ומעתה סיים המגיד תוכלו לראות מה הוא רבי, שאחר כל גדלותו שראה שר התורה כבר שית כבר שבע, ועדיין לא הי' במדריגת רבי, מתחלה הי' עני ואביון עד אין שיעור, ולא הי' בביתו לכסות עצמו מפני הקור רק פעל"ץ אחד, ובלילה בימי החורף כשהי' צריך לילך לטבול א"ע בנהר, הלכה אשתו עמו לשמרו, והיתה היא לובשת הפעלץ עד בואם אל הנהר, ובחזרתם הי' הוא לובש את הפעלץ, פ"א כשהלך לטבול בנהר והנהר הי' מכוסה בקרח, ושבר הקרח ועשה בו חור, וירד דרך שם לטבול, כשרצה לעלות מהנהר לא מצא את החור, ונשתהה הרבה זמן תחת הקרח, עד שבחמלת ה' עליו מצא את החור ועלה משם, כשעלה הי' מראהו בלא"ה (תכלת) מגודל הקרירות, וכשראתה זאת הרבנית הצדקנית אמרה לו "נחום האסט פארגעסן פון רבש"ע", ותיכף נתכסה בזיעה.

בעל רבותיו

תקופה קצרה אחרי חתונתו נתקרב להבעש"ט הק', סיפר מהרי"י מסקווער איך נתקרב אל הבעשטה"ק, דהוא הי' מלמד תינוקת באיזה מקום, והבעש"ט רצה מאד שיתקרב אליו בראותו נשמתו הק', על כן נתן פקודה להורי התלמידים שלזמן הבא לא ישלחו עוד את בניהם ללמוד אצלו, וכן עשו, ובחוה"מ כאשר הרגיש שהתלמידים אינם חוזרים אצלו, אמר בלבו בוודאי לא הי' ההורים שבעי רצון ממנו לכן לא שלחו את בניהם אליו, ונמצא שדמי השכירות שלקח מהם הי' בחנם, ורצה להחזירם, אך לא הי' לו מעות במזומן, הלך והשכין את כל אשר לו עד שקיבץ כל המעות, והלך לאחד ולשני להחזיר להם המעות, אבל לא רצו לקבלם באמרם שהיו מאד שבעי רצון ממנו, רק הבעשטה"ק צוה אליהם שלא יחזירו את בניהם אליו, וכששמע זאת החליט לנסוע להבעשטה"ק, ואז קירבו הבעשטה"ק ונעשה תלמידו המובהק, ב' פעמים הי' אצל הבעש"ט ואותן ב' פעמים הי' בפרשת כי תשא, ולכן כתב באותו פרשה ב' פעמים על הבעש"ט "מורי", עם כי בספרו מביא הרבה פעמים מהבעש"ט אבל לא כותב מורי רק באותו שני פעמים, עם פטירת רבו הבעש"ט הק' התקשר בכל לבו ונפשו לממלא מקומו ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע והי' אצלו מגדולי תלמידיו, הוא הי' אחד מהתלמידים ששלח רבם המגיד הק' לנדוד מעיר לעיר בתפוצות ישראל לפרסם את דרך החסידות ולקרב לבם לאביהם שבשמים.

איש על העדה

מתחילה הי' מגיד בעיר פראהבישט ואח"כ בעיר טשערנאביל, הי' נחשב כאחד ממלאי מקום רבו הק', כעדותו של הגה"ק מרן בעל דברי חיים מצאנז זי"ע בתשובותיו (ד"ח ח"ב חו"מ סי' ל"ב) וז"ל: "והנה מצינו למופת כגון הרב הקדוש איש אלקי רשכבה"ג מו"ה דוב בער זלה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מבארדיטשוב, ומאור עינים, ואור המאיר זלה"ה", ואבן הרבה מתלמידי המגיד זי"ע הסתופפו בצלו כמו שאמר נכדו הרה"ק מטשערקאס זי"ע: "אצל זקיני איז געווען איין אויבן– אן מיט ווייסע זשיפעצעס", פ"א אמר הרה"ק מטשערנאביל זי"ע הלא אני כמין רוכל ואבקת רוכל לי, יש בידי מחטין ושפילקעס, גם יש בידי מיני בשמים לרוב, למי שצריך מיני בשמים ישיג אצלי, ולמי שצריך מחטין יש בידי לעוקצו, גם יכול אני להיות מרפא חולים ופוקד עקרות ולהשיב נפשות ולהרבות שובע בעולם ולחדש בעולם שמחת אהבת זיווגים ולגדל צמחים ולהמשיך מיני ברכה ולבטל גזירה ולהכניס חכמה ולדרוש כמעין המתגבר, וכללו של דבר הכל ביד הצדיק בסוד צדיק מושל וגו', ואם תאמר למה אני משבח עצמי, אומר אני לכם שזו דרכי התורה הוא, אמרה תורה כי תצא למלחמה וגו' הי' הכרוז יוצא מי שבנה בית חדש וגו' מי שנטע כרם וגו' מי שארס אשה וגו' הירא ורך הלבב וגו', יחזור, ודרשו חז"ל (סוטה מ"ד.) הירא מעבירות שבידו ולכך תלתה לו התורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי עבירות, והרואה שחוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה, וכו', כן אני יש מי שיבוש ויכלם לבוא

אצלי לקבל תשובה על חטאיו לזה אני תולה כל הדברים בי לרפא חולים ולפקוד עקרות וכו', והרואה מי שילך אצלי אומר שמא איזה מבוקש צריך לו בריפוי חולים וכדו', ליזה אל תתביישו כלל, וכל מי שיש בידו עון וחטא יבא אצלי ובעזהי"ת ארפאנו ברפואת הנפש.

פדיון שבוים

רבות עשה ופעל למען הצלת נפשות ישראל ופדיון שבויים מישראל, מסופר שפ"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות לעורד בנ"י, אסרו אותו בתפיסה, ובכל יום נתן רענדל להשומר שיתן לו רשות ללכת למקוה ולביהמ"ד, פ"א אמר שהיום כבר אינו צריך ליתן רענדל כי היום יצא לחפשי, ואמר ששרה אמנו ע"ה היתה אצלו ושאל אותה למה מגיע לו עונש להיות אסור בבית אסורים, אמרה לו באם אחד עושה איזה מצוה מטעימין לו מן השמים שידע מה שהוא עושה, והיות שהוא עוסק בפדיון שבוים רצו להטעימו טעם של מצוה זו.

פ"א נמצא מומר הרוג בזיטאמיר, העלילו על הרה"ק מטשערנאביל זי"ע כי יש לו יד בדבר, אסרוהו בבית האסורים, וחייו היו בסכנה, הרה"ק ר' שלמה מקארלין עם הרה"ק ר' זאב מזיטאמיר זי"ע השתדלו רבות להצילו, וכל פעולותיהם הי' לשוא, ראו בעליל כי אין זה דבר טבעי שכל עבודתם יורדת לטמיון, הבין ר"ש כי ידו של ר"נ עצמו בדבר, היות ורצונו למסור נפשו על קידוש ה', השתדל לבקרו בבית האסורים, דיבר עמו שיחזור בו מרצונו ואמר לו "הפוך צלותך", אמר לו ר"נ "מחשבה זו לא ידעה אף מלאך ושרף, ואם הרגשתם בזאת, אין לי צורך בזה", ואכן ברגע שבו נתרצה לצאת הועילה השתדלותם והצליחו, אמר ר"ש "הוא השליך מחשבה זו, ואני לקחתי"... ור"ש אכן נהרג על קידוש ה' הי"ד.

ורפא ירפא

פ"א הגיע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל, וציוה לעשות הברית מיד ובעז"ה יבריא אבי הבן, ואכן כך הוה, והסביר הענין שמצינו שכשהי' אברהם אבינו חולה הגיע שלשה מלאכים וכל אחד בשליחות אחר, כי אין מלאך אחד עושה שני שליחות, ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולמה לא שלחו מלאך מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכיון שבא בשביל אחד יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן הי' בלוט, שלא הי' לו זכי' שישלחו מלאך בשבילו רק מכיון שבא לרפאות את אברהם הלך משם להציל את לוט, וסיים, וכן כאן שאבי הבן חולה אולי אין לו זכות שיבא מלאך לרפאותו אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא בשביל לרפאות את הרך הנימול יכול כבר לרפאות גם את האב.

ידע את הקץ

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין זצ"ל שאמרו פ"א להרה"ק בעל מאור עינים על צדיק אחד שהגיד הקץ, אמר מי שיודע איט מגיד ומי שמגיד זהו סימן שאינו יודע, וסיים אני יודע ואיני מגיד, וסיפר איך יודע, כי מנהגו הי' בלימודו שלא הלך להלן ממקום שלא הבין עד שייגע והבין, פ"א הגיע לאיזה מקום בזוה"ק שלא הבין והתחיל לבכות ולהתייגע, אמרו לו מן השמים שילמוד להלן ולא יעמול על זה כי לא ידע הפשט שאי אפשר להגיד לו מחמת שעי"ז הפשט יתגלה עת הקץ שמרומז שם, ואמר שלא יכול לעשות זאת כי מעולם לא עשה כן להניח מקום שלא ידע הפשט וללמוד להלן, והוכרחו להגיד לו משמים הפשט בהזוה"ק ומשם יודע עת הקץ.

ובא השמש – מורשתו הרוחנית

נפטר י"א חשון תקנ"ח, ומנו"כ בטשערנאביל.

מדברי תורתו נדפס הספה"ק מאור עינים, הכותב של תורותיו הי' איש חסיד בעל מדריגה תלמידו הנאמן הרה"ק ר' אליהו מיורעוויטש זצ"ל, כשנכנס ר"א לרבו עם הכתבים שכבר היו לכרך גדול גדול כחמשה עשר פעמים כמו שהיא עכשיו, ועבר על כל הכתבים, ואלו הדברי תורה שזכר שהוא אומרם לא נתן רשות להדפיסם רק אלו הדברי תורה שלא זכר אותם שאמרם זאת נתן רשות להדפיסם, והסביר שכל מה שאינו זוכר היתה השכינה מדברת מתוך גרונו.

ספרו נתקבל בקרב ישראל כאחד מספרי היסוד בתורת הבעש"ט הק', בסוף שנותיו של החיד"א זי"ע הביא אליו אחד את הספר מאור עינים, והי' נהנה מאד, ויתאנח ואמר, אני מתחרט ומיצר שהייתי בכמה וכמה מדינות רחוקות (כידוע שסיבב בהרבה מדינות בעולם לצורך עניי ארי') ולמה לא הייתי באותן המדינות אשר נמצאים שמה תלמידי הבעשטה"ק, אילו ראיתי ספרי תלמידי הבשעטה"ק לא הוצרכתי לחבר חצי מספריי, (כידוע שחיבר למעלה משמונים ספרים).

פ"א שאל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע את תלמידו הרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע אם לומד הספר הק' מאור עינים, וכשהשיב לו שאינו לומד אמר החוזה: לפלא בעיני מה שאין אתה לומד בספר הזה, אני אומר לך שלא מצאתי בשום ספר דברים נפלאים כאלו כמו שמצאתי בשלשה ספרים אלו הספר הזוהר הק' וספר אור החיים הק' וספר מאור עינים.

אצל רביה"ק זי"ע הי' הספר "מאור עינים" כאחד מספרי יסוד בתורת החסידות, והי' מעתיק הרבה מדבריו בתורותיו ובדרשותיו, פ"א נכנס אחד לחדרו ומצא אותו הוגה בהספה"ק בהתלהבות, ונענה רבינו ואמר "וועז דער ספר איז ארויס געקומען איז די גאנצע חסידישע וועלט אויפגעטרייסלט געוואָרן פון זיין קדושה".

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי משה האלבערשטאם זי"ע
אבדק"ק שינאווא

מתולדותיו

נולד ט' מנחם אב שנת תר"ב כבנו בכורו לאביו הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע, כפי הנראה נקרא משה ע"ש זקינו הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, (אמו היתה בתו של ר' מרדכי מהאלאשיץ זצ"ל חתן הארי' דבי עילאי שהי' חתן מרן הישמח משה), כשהי' בטל ילדותו נתייתם מאמו, ונתגדל בבית דודו הרה"צ ר' משה אונגאר זצ"ל חתן מרן הד"ח זי"ע, שגר בצאנז, ומשם כך זכה ליצוק מים על ידי זקינו הגדול מצאנז, וממנו שאף מלא חפניים קדושה ויראת שמים, והי' מקושר אליו בכל נימי נפשו, עד כדי כך הי' מקושר אליו כמסופר שלאחר חתונתו נסע פעם לצאנז ומשם חזר לבית חמיו בעיר בריגעל, בבואו העירה ראה את האב"ד דשם וסיעת מרחמוהו נוסעים על עגלה, שאל להם לאן פניהם מועדות, והשיבו שנוסעים לצאנז, מרוב השתוקקות להיות בצאנז ביקש מהם שיקחוהו עמהם אף שרק עכשיו חזר מצאנז, והסכימו בתנאי שיקח רשות מזו' הרבנית, ועשה כן, כשבאו לצאנז, התנהלה שיחה בין חסידי צאנז עם אורחים מפולין, הללו ספרו שאצלם אפי' הרביים הבלתי מופרסמים יש להם עדה של אלפי חסידים, פתאום יצא הד"ח מחדרו ואומר: אם הייתי רוצה הי' לי חסידים הרבה, והסיבה שאין לי מפני שאיני רוצה, ומדוע איני רוצה, מפני שאסור ובאמרו זאת הבחין בנכדו העומד שם שרק אתמול נפרד ממנו, טפח הד"ח על כתפיו ואמר: האתם רואים, משה'לע שלי יהי רבי למאות חסידים.

צדיק ורע לו

סבל מאד כל ימי חייו מבני מעיו וכל מה שאכל הקיא מיד וכתוצאה מזה נעשה רזה וחלש מאוד, והי' שוכב במטתו רוב היום עד שאמר עליו אביו שכבר אינו זקוק לסיגופים, גם רביה"ק זי"ע סיפר שכשהי' פ"א אצל שולחנו של הרה"ק מהר"מ שינאווא ואחרי אוכלו הרוטב רצה רבינו ושאר מסובין לחטוף שיריים אבל הרה"ק לא הניחם ואמר שהרוטב הובשל ע"י גוי בשבת ורק לו הוא מותר לפי שהוא חולה אבל לאחרים אסור. בכל זאת לא נמנע מלעבוד קונו במסירות נפש ובהתלהבות עצומה, ובמיוחד באמירת הודו בתפילת מנחה עש"ק, אביו דיבר פ"א משבח בניו ועליו אמר "מיין ר' משה'לע איז אן עובד ד' באמת גאר אן קונצן" פ"א ביקר זקינו הד"ח בביתו חתנו ר' משה הנ"ל, ובתו הזכירה לפניו את הילד החלוש שהי' אז בן ד', נגש הד"ח אל מטתו והביט בפניו ואמר: הילד עוד יהי' זקן שבע ימים, וישברו בביתו את הדלת כדי להכנס אליו, למעלה מחמישים שנה עברו מאז, ובחג השבועות תרנ"ט השנה הראשונה שהתחיל לנהוג אדמורו"ת, בא אליו קהל רב של חסידים, במוצאי החג נדחקו בהמוניהם לקבל ברכת פרידתו, ומרוב הדוחק נשברה דלת חדרו, קרן אור פניו ואמר, אם נתקיימה בי הברכה שישברו את הדלת, מעתה בודאי תתקיים בי הברכה בשלימותה, פ"א כשהי' בן ו' שנים הי' חולה מסוכן עד שכל מה שאכל הקיא אפי' שתיית מים לא סבל גופו ורצו לזקנו הד"ח בבהלה, צחק ואמר נו קער עך דאך זיין רבי, אמנם כשהפצירו בו שהוא מסוכן מאוד אמר שיחי' עוד ע' שנה. ואמנם הגיע לשנתו השבעים ושש על אף חולשתו התמידות ושהותו הממושכת בביה"ח בוינה.

האיש מקדש

פ"א התבטא אביו שמי שיסלק כך וכך נדן, יחתן את בנו ר"מ אליו, והי' שם גביר אחד החסיד מגזע היחס ר' מאיר צבי הירש טענענבוים וסילק מיד את הסכום, אביו לא רצה לחזור מדיבורו ונעשה חתן אצלו, החתונה התקיימה בין יוה"כ לסוכות, ובעת החתונה הי' זקינו מרן הד"ח התפאר במחתונו ואמר כי המחותן קרוב יותר ממנו בדור אחר להרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע.

הי' ת"ח גדול וגם מורה הוראה מובהק אביו מסר לו הרבנות בעיר שינאווא כמה שנים קודם הסתלקותו, וקראו "הרב הצעיר", ואחר הסתלקות אביו בשנת תרנ"ט מילא מקומו בשינאווא הן ברבנות והן באדמורו"ת ואלפי חסידי אביו נהרי אליו, ובשנת תרס"ד עבר לגור בצאנז עד יום פטירתו.

צדקתו

חסידותו ופרישותו וקדישותו הי' למופת פ"א אמר לו אביו: משה'לע מקנא אני בך, קל לך להיות יר"ש כיון שנולדת בלי שמץ של גשמיות, וכולך רוחניות. פעם נדחפו החסידים אצלו בחוה"מ סוכות אמר שאם לא יפסיקו לדחוף יגלה העבירות של כל אחד, סיפר רביה"ק זי"ע כשנסע בימות הקיץ בשנת תרס"ד למרחץ בארדיוב והי' שם גם הרה"ק ר"מ משינאווא, בליל שב"ק הלך להסתופף בצל קדשו, ובאותה סעודה הי' מסובין על שולחנו כמה אורחים רבנים וצדיקים ששהו אז בהמרחץ, וכאשר נתנו עיניהם לאכול מהפשטיד"א שמע שכמה מהמסובין מלחשים זל"ז שהפשטידא טובה היא בטעמה, ועמד הרה"ק משינאווא ממקומו והלך לבית המבשלות ושהה שם כמה רגעים וחזר לשולחנו, וסיפר להמסובין שהמבשלת היא יתומה עני', וכאשר שמע מהם שהפשטידא טובה, רצה להחיות נפש יתומה עלובה, לבשרה שתבשילה מצא חן בטעמו אצל האורחים.

צדיק מה פעל

נודע שמו לפועל ישועות גדול ורבים ניוושעו מפיו, פ"א הסתבך אחד מחסידיו במשפט פלילי והקטיגור הי' ידוע כשונא ישראל, ביום המשפט בירכו בהצלחה ושיהי' להקטיגור מפלה, כשהחל המשפט והקטיגור עמד לשאת דברו, צנח לפתע ארצה

ומת במקום, הדבר נודע לרבים וגרם לקידוש השם גדול. – אחד מחסידיו הי' סוחר של פטריות, פ"א ראה שמחירן יורד חשש שיפסיד ממון ורצה למכרן מהר, התייעץ עם רבו, והורה לו שלא ימכרם עכשיו רק ימתין לשנה הבאה, ואז ימכור בריווח, ולשנה הבאה לא גדלו פטריות ונתעשר מאד.

בקרב קדושים נתהלל

הי' נערץ בעיני כל גדולי דורו ובמקומות הרחצה הכיר צדיקים רבים, וכולם נהגו בו כבוד רב, הרה"ק ר' יהושע הורוויץ מדיזקוב בקרו במארינבאד והוא סירב בתוקף שיחזיר לו ביקור, הרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע מדי בואו למארינבאד הי' סר לאכסניתו לקבל ממנו שלום, פ"א הזדמן מהרי"ד לאיזהו מקומן ששהה שם הרה"ק מהד"מ משינאווא, חריפי החסידים ניסו להשפיע על ריי"ד שיחכה תחלה לביקרו של מהר"מ משינאווא, ואח"כ יחזיק ביקור, אבל הוא לא שהא לדבריהם והתבטא אח"כ כי הי' כדאי להקדים לו ביקור, ויש לו קורת רוח מרובה שלא שמע לעצת מקורביו, הגה"ק מקאלשיץ זי"ע הי' אומר אף על פי שנסעתי יותר לציעשנוב אבל חסיד הייתי מרבי משה'לע. – השתתף באסיפות גדולות ושונות, ודבריו נשמעו לרבים בנושאים כללים שעמדו על הפרק, בין היתר השתתף בכנס הרבנים בעיר וינה, בו נדונה בקשת ממשלת אוסטרי' שרבני גאליציע יביעו התנגדות להכרזת בלפור.

אחרית ימיו

לפני הסתלקותו אחד מלחמת העולם הראשונה, כשעדיין לא הי' ממשלת פולין פשוטה על גאליציע אמר שאינו רוצה להיות ביחד עם פולין הרשעה ולפלא ששבועות מספר אחר הסתלקותו השתלטה על גאליציע.

ביום ה' י"א מרחשון שנת תרע"ט אחר הצהרים עשה יחודים והתכונן לעלות השמימה, ולא נתן לשום איש להביט בפניו, וכך נתמשך עד למחר עש"ק, בעת הסתלקותו עמד שם הרה"ק מנאסאד וידיו תלויות למטה ועיניו זלגו דמעות, אמר הגה"ק משינאווא: מה הוא רוצה ממנו, והבינו שעושה פעולות להחזיק בחיים, ונתאסף קהל גדול סביב ביתו בשמעם מצבו, וביני לביני בא הרופא ואמר שרגעיו ספורים, וכששמעו הקהל דבריו, נדחפו כולם הביתה, שרצו להיות בשעת יציאת נשמה, ומפני זה לא הי' אוויר זך לנשימה והי' קשה אליו הנשימה ובקש הרה"ק משינאווא מהקהל ליצאת, אבל שום אחד לא יצא, אז אמר שאם לא יצאו יגלה חטאם שעשו מיום הולדם, וכששמעו זאת ברחו כולם החוצה, והי' שם גם הגה"צ ממאדא ובני הרה"צ אבד"ק האלאש, הגה"צ ממאדא הי' עוד חסיד של אביו הדברי יחזקאל, והמשיך אחר הסתלקותו לנסוע לבנו ר"מ, וגם הוא רצה ליצאת אמר הרה"ק משינאווא לא לכם נתכוונתי ואמר כתיב רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנהו הפשט היא כך "רבים" היינו אנשים רבים העומדים סביב איזה בן אדם "מכאובים" רק "לרשע" דהיינו שקשה אנשים רבים לרשע אבל "והבוטח בה'" דהיינו ליצדיק "חסד יסובבנהו" טוב לו שאנשים רבים עומדים סביב, אבל מה אעשה שאין זה לפי כוחתי, והגה"צ ממאדא ובנו נתנו לו קויטל האחרונה בימי חייו, ואח"כ לבש השטריימל וביקש מים לשתות ועשה ברכה ועלה בסערה השמימה.

גדולים צדיקים במיתתן

אחד מחסידי שינאווא הי' לו ניירות ערך ואחר מלחמת העולם הראשונה ירדו הרבה מאד ורצה לשמוע חוות דעתו של בנו של מהר"מ ה"ה הגה"ק ר' לייבוש מרדכי משינאווא זי"ע אם למכור הניירות ולא השיב לו מיד, אחר זמן הלך ר' לייבוש מרדכי ליציון אביו הק' והזכיר אותו שם ונתגלה לו אביו בחלומו, וצוה לו שלא ימכור הניירות עד יום פלוני, והנה הניירות התחילו לעלות מעלה מעלה עד יום פלוני ואז מכר הכל, ותיכף אח"כ ירדו שוב מטה מטה.

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי זאב (וואלף) קיצעס זי"ע

תלמיד אור שבעת הימים מרן הבעשטה"ק זי"ע

התקרבותו למרן הבעשהטה"ק זיע"א

כשבא הבעש"ט בשנת תק"ה לקהילת מעזיבוש לא הי' חשוב בעיני הני תרי צדיקים הלא המה המגיד מישרים דשם ה"ה הרה"ק רבי וואלף קיצעס ומחותנו הרה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע, מחמת השם שקראו אותו בעל שם (כי בימים ההם קראו לאנשים פשוטים בעל שם), והי' להם תלמיד הגון איש טוב וצדיק אשר חלה, והלכו לבקרו ורצה החולה לקרוא אליו הבשטה"ק ולא רצו רבי וואלף ורבי דוד, ואח"כ נחלש ביותר והסכימו לקרוא את הבעשטה"ק ואמרו להחולה שיודיע להם כל מה שידבר עמו, וכשבא אליו הבעשטה"ק צוה שיצאו כלם מן הבית, ואכן כולם יצאו חוץ מן נער אחר שהחביא את עצמו בתוך החדר, ושמע שאמר הבעשטה"ק להחולה כי ימות, אבל דבר זה לא תקנת ואמר לו אותו דבר שלא תיקן, ואמר לו החולה אני ציפיתי לתקן הדבר ומה אעשה עכשיו, אמר לו הבעשטה"ק דלא ידאג שהוא יראה שלא יהי' לו שום עיכוב בשביל דבר זה והוא יכניסו לגן עדן, והזהירו שלא יגלה דבר מה שדיבר עמו והלך לו, וכשבאו רבותיו הנ"ל ושאלו אותו מה דיבר עמו הבעשטה"ק לא רצה לגלות להם, ענה הנער וסיפר להם כל מה ששמע, ושאלו להחולה אם כנים הדברים, אמר כן דיבר עמי, והיתה תמי' גדולה בעיניהם האיך יש לו ידיעה למעלה את מי יכניסו לגן עדן, והכריחו את החולה שיתן להם תקיעת כף שיגלה להם איך התנהגו עמו אחד מותו, ואכן אותו תלמיד נפטר כדברי הבעשטה"ק, אחרי זמן מה בא אליהם בחלום וסיפר להם שהכניסו אותו לגן עדן ולא ראה שם את הבעשטה"ק ולא ידע על

ידי מי הכניסו אותו, אך לא ה' לו מקום בגן עדן כי כאשר ישב במקום אחד בא אחר ודחה אותו ממקומו וישב על מקום זה, וכן ה' כשישב במקום אחר עד שהעתיקו אותו מכל המקומות והייתי נע ונד, ולא ידעתי על מה ולמה זה, והרהרתי בדעתי שהבעשטה"ק הבטיח לי להכניס אותי בג"ע ואין לי מקום מנוחה וה' לי מזה צער גדול, פ"א אירע שבני היכלא ההוא שהייתי הלכו אל היכל אחד והלכתי גם אני עמהם, וכשבאו להיכל הנ"ל קפצתי לתפוס מקום לישב אצל השולחן, והעתיקו אותי ממקומי עד שלא ה' לי מקום לישב רק עמדתי לפני השלחן בסופו, וראיתי משם הבעשטה"ק יושב ביניהם ואמר ד"ת, ושאל אותם הבעשטה"ק קושיא וציוה לבני הישיבה שיתרצו לו הקושיא, ולא יכלו לתרץ, ותירץ הוא בעצמו, והלכו להם משם כל אחד להיכל הקודם למקומו, ונשארתי שם ושאלתי להבעשטה"ק מפני מה אין לי מקום בגן עדן, אמר לי מפני שנתת תקיעת כף ולא קיימת, ומיד באתי אליכם בחלום, ואמר להם הקושיא והתירוץ שאמר הבעשטה"ק בג"ע, ומיד באותה שבת באו אליו לסעודה שלישית ואמר תורה זו וכששאל הקושיא אמרו הם התירוץ, ואמר להם הבעשטה"ק דיודע שהמת אמר לכם התירוץ, ומהיום ההוא והלאה נתקרבו אליו, ונעשו מגדולי ומראשי חבורת החסידים של הבעשטה"ק זי"ע (שבחי הבעש"ט).

שליח להבאה

הי' גדול וחשוב מאד בעיני רבו הק' מרן הבעשטה"ק זי"ע, אמר הרה"ק הצמח צדק מליובאביטש זי"ע שהבעש"ט הק' אמר פ"א לתלמידו ר' וואלף "דאין ביניהם רק כחוט השערה אבל מעולם לא יעבור חוט השערה זו", ורבו הי' משתמש בו בשליחותיו הק' לקרב רחוקים ולעורר לבם של ישראל על דרך הישרה, מובא בספר "ספרן של צדיקים", שמעתי מהרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע, שבימי הבעש"ט זי"ע הי' מכניס אורחים גדול מאד, שנתן לאורחים אכילה ושתיה ומתת כסף, אך הי' משתבח בפני כל אורח ואמר, אמת שאני מכניס אורח גדול, והבעש"ט ברוח קדשו, ראה שכל טרחתו ועמלו וכל המצוה שלו הולך לסט"א ר"ל, ושלח אליו אחד מתלמידיו, כמדומה שהי' הרה"ק רבי זאב קיצעס זי"ע, וקבלו בספר פנים יפות, והאכילו והשקהו, ושבח את עצמו בפניו גם כן באמרו, אמת שאני מכניס אורחים גדול, השיב לו הרב הק' רבי זאב, נראה הלאה, ואחר איזה שעה הילל עצמו שוב לפניו, והשיב לו גם כן, נראה הלאה, וכשהלכו לישון, ודרכו של אותו האיש הי' לישון בין האורחים, וכאשר הגביר נתנמנם קצת, הלך אליו ר' וואלף ואחז אותו באצבע הקטנה, וחלם הגביר, שהמלך בא אליו, וכיבדו בכוס חמין, ופתאום באמצע השתיה נתעלף המלך ומת, והעלילו עליו שהמיתו בארס, ונתנו אותו בתפיסה קשה, ונעשה לו נס, שנשרף בית הסוהר, ונמלט משם וברח, ונעשה נושא מים, אכן היתה קשה לו הפרנסה, כי המים היו שם בזול גדול, ונודע לו שבמקום פלוני, המים הוא ביוקר קצת, והלך לשם, ושם הי' המנהג שאם לא היו מביאים דלי מלא הי' מוכרח ליתן בחנם, ופ"א נפל עם המים, ונשברו רגליו ר"ל, והתחיל להשתומם בעצמו, איך שהי' עשיר גדול ונפל מאיגרא רמי וכו', והתחיל לבכות, אז הרפה ר' וואלף את אצבעו והקיץ, וראה והנה הוא מונח בכבודו בין האורחים, ונתעלף מרוב השמחה, והקיצו ר' וואלף ואמר לו זה בא לך בגלל שאתה משבח את עצמך, ואמר לו, דע שאתה מוכרח לנסוע אל הבעש"ט, ונסע עמו אל הבעש"ט והראה לו הבעש"ט איך שכל ה'כנסת אורחים' שלו נכנס אל תוך פי כלב ר"ל, ונתעורר אותו האיש בתשובה, והבעש"ט נתן לו תיקון.

דולה ומשקה

הרב ר' יחיאל אבד"ק הוראדנא, הבעש"ט הוביל אותו אל רבנות הוראדנא, וכאשר בא לשם הי' שם למדן אחד אשר הקשה ערפו בוויכוחים ופלפולים נגד הרב, והי' שם ג"כ תלמידו של הבעש"ט הר' וואלף קיצעס כי נסעו שלשתם יחד, וישב ר' וואלף את עצמו אצל השלחן ברחוק למטה והבעש"ט והרב ישבו בראש על השלחן וגם הדיין שהי' למדן פשוט, אמר הבעש"ט לר' וואלף למה לי ענייות שלך קום אלי, והלך וישב ג"כ שם, אמר לו הבעש"ט שישוב ע"ד הלמדן הנ"ל, וענה לו על כל שאלותיו, ובאלו הימים שהי' שם הבעש"ט כבדו לו ולהרב ר' יחיאל ליסע על ברית מילה א' על סנדק ומוהל, וכאשר ישבו על העגלה דחק עצמו גם הלמדן שגם הוא רוצה ליסע ונסע גם הוא והרב ר' וואלף ג"כ, ובישבם על העגלה התחיל הלמדן הנ"ל לדבר מחכמת התכונה, שהי' לו ידיעה בזה, וחשב שבזה ודאי לא יוכל איש לענות אותו, ג"כ אמר הבעש"ט לר' וואלף שיווכח אתו, ונצח גם בזה, ענה הלמדן איני יודע כלל ממהות החסידים, שחשבתי שבשאר חכמות אין להם שום ידיעה וכעת אני רואה שגם בתכונה יש להם ידיעה (כתבי ר"י שו"ב).

לב נשבר

בראש השנה הי' הבעש"ט הבעל מקריא ור' וואלף הי' הבעל תוקע, פ"א לפני התקיעות יצא ר' וואלף לחוץ והשאיר בתוך המחזור את הפיתקא אשר עליה הי' כתוב הכוונות לבעל תוקע, ניגש הבעש"ט למקום ולקח את הפיתקא, וכשחזר ר' וואלף ולא ראה את הפיתקא של הכוונות חלשה מיד דעתו ולא ידע מה לעשות, ועוד הוסיף הבעש"ט ואמר לו תיכף ומיד לגשת לתקיעות ונשבר לבו מאד, ואחרי התקיעות אמר לו הבעש"ט שהיום היו התקיעות יותר גבוה מתמיד, כי כוונות הם כמו מפתח ופעמים מכוון ופעמים לא, אבל לב נשבר הוא כמו קרדום שאפשר לשבור את כל הדלתות בכל עת (יהי אור).

ויתפלל בעד רבו

פ"א נסע הסבא קדישא הנקרא בפי כל "דער שפאלער זיידע" זצוק"ל עם זקן אחד אשר הי' מכיר היטב את הבעש"ט, ובנסעם בדרך אמר הסבא קדישא להזקן כאשר הכרתם היטב את הבעש"ט על כן ספרו נא לי איזה דבר מהבעש"ט, ויספר לו

הזקן מעשה שעלה על זכרונו כי פ"א ביוה"כ אחד תפלת שחרית קרב הבעש"ט אל הרה"ק ר' וואלף קיצעס זצוק"ל וילחש לו באזנו דבר מה, וביום הזה הי' השמש מאיר מאד ובעת תפלת נעילה נתקדרו השמים בעבים, ויתפללו וגמרו תפלת נעילה ותפלת ערבית ולא יכלו לקדש הלבנה כי הענן היה כבד מאד, והבעש"ט הבדיל על הכוס ויטעם מאומה וכן עשו תלמידיו הק' וישמחו התלמידים שמחה גדולה ויעשו ריקודים כדרכם בקודש עד שהבעש"ט רקד ג"כ עמהם, ואחד מהתלמידים השגיח כי הרה"ק ר' וואלף קיצעס אינו ביניהם, וישאל היכן הוא ר' וואלף, וירמוז לו הבעש"ט שיעשה א"ע כאילו לא ידע, ואח"כ הלכו משם וישכיבו א"ע כל אחד על משכבו, ויבא הרה"ק הנ"ל וידפוק בחלון בית רבו הק' ויאמר לו, רבי, קומו ונקדש הלבנה כי נתפזרו העבים, ויקם הבעש"ט וגם כל התלמידים ויקדשו הלבנה בשמחה רב, ואחר קדוש לבנה שמח הבעש"ט ותלמידו הרה"ק ר' וואלף שמחה גדולה וירקדו וכל התלמידים רקדו עמהם ולא ידעו דבר אך הבינו כי דבר פלא הוא, ויספר להם הבעש"ט כדרכו בקדוש בכל מוצאי יוה"כ לספר להם מהנעשה ביום זה בעולמות עליונים, ויאמר להם כי בעת שהתפלל תפלת שחרית הודיעו לו שיש עליו קטרוג גדול ומוכרח הוא להעדר מעוה"ז בקרוב, ויתנו לו סימן כי בעת תפלת נעילה יתקדרו השמים בעבים ולא יוכלו לחדש הלבנה, ולכן לחש דבר זה באזני הרה"ק ר' וואלף, והרה"ק ר' וואלף התאמץ בתפלה עד שפעל בעד רבו לטוב, ובהתימו לספר המעשה הזאת אמר הסבא קדישא להזקן מהמעשה ניכר כי היא אמיתית כי האמת ניכר (מעשיות ומאמרים יקרים, סקווער).

איש דורות... ראו עיניו

באמצע אמירת התורה של הבעשטה"ק אירע כמה פעמים שבעל ה'תולדות' זי"ע הפסיקו באמרו שהאריז"ל אומר להיפך, פ"א כשהתגלה האריז"ל לפני הבעשטה"ק ור' וואלף הי' ישן אז בחדרו והקיצו הבעשטה"ק שיראה את האריז"ל שבא אצלו שיוכל לענות לה'תולדות', (שבחי הבעש"ט).

פ"א רצה ר' וואלף לנסוע לארץ ישראל, ונכנס אל רבו הבעש"ט, לקבל ממנו ברכת פרידה, בירכו הבעש"ט שיסע לשלום, והוסיף: ר' וואלף ייזהר בדבריו, וידע מה להשיב, נסע ר' וואלף לדרכו עם ספינה, באמצע הדרך הגיעה הספינה אל אי אחד, ויצאו כל הנוסעים אל האי כנהוג, וחזרו מיד אל הספינה, ר' וואלף יצא אל האי להתבודד קצת ומחמת גודל הדביקות וההתבודדות נשתהה שם זמן ארוך ושכח לחזור לספינה, והספינה הלכה משם לדרכה, כשהפסיק ר' וואלף התבודדותו, ראה שהוא בצרה גדולה שהוא נשאר יחידי במקום שמם, התחיל ללכת משם, וראה מסילה אחת עוברת, הלך בדרך המסילה וראה מרחוק בית אחד, נכנס אל הבית וראה זקן אחד יושב שם, הזקן נתן לו שלום, ושאל אותו הזקן למה הוא כל כך מודאג, השיב לו ולמה לא אדאג הלא אני בצרה גדולה הספינה שלי הלכה לה ואני נשארתי לבדי, אמר לו הזקן אל ידאג, תשאר פה לשבת ואחר שבת יבואו ספינות ותסע באחת מהם, וכן הי' ר' וואלף שבת שם, ואחר שבת באו ספינות לאותו מקום, והזקן הלך עמו ללוותו אל הספינה, בהגיעם אל הספינה, שאלו הזקן, ר' וואלף שכחתי לשאול אותך, מה שלום היהודים במדינתו ומה מצבם, ר' וואלף בהיותו טרוד מאד, השיבו "השם יתברך אינו עוזב אותם", ונכנס אל הספינה והספינה הפליגה לדרכה, כשדעתו נתיישבה עליו התחיל ר' וואלף להתבונן בשאלת הזקן, ונצטער: מה עניתי לו, הלא הבעש"ט אמר לי שאדע מה להשיב, ולמה לא סיפרתי להזקן על גודל הדוחק והצער של היהודים במדינתנו, ומרוב צערו החליט לחזור מדרכו ולבוא אל הבעש"ט, וכן עשה, כשבא להבעש"ט נתן לו הבעש"ט שלום, ואמר בכל יום עומד אברהם אבינו לפני השי"ת ושואל אותו: רבונו של עולם, בני, היכן הם, והשי"ת משיבו איני עוזב אותם, והראי' ר' וואלף נוסע לארץ ישראל, והוא יהודי כשר, שאל אותו עליהם, אילו היית מספר לו גודל היסורים והצער של ישראל בגלות, הי' הגואל צדק בא, אבל אתה לא שמרת על ציווי והגלות נמשכת.

ואברכך, בממון

ר' וואלף הי' רב בקהילה קטנה, פ"א נתארח הבעש"ט אצלו ועשה ארוחה טובה עבורו, אחר הסעודה אמר הבע"ש שלח אחרי מעד טוב, אך בעד ב' זהוב מידה, כי הי' גם מעד בזול אך הוא רוצה שישתו מין המובחר, ונתכרכמו פניו (של ר' וואלף, הכ'), כי לא הי' לו ממש פרוטה כי גם על הארוחה הי' בקוש גדול, (ר' וואלף הי' עני גדול, הכ') ואמר עוד פעם, שלחו למה אתם עצלים להושיט ידכם להכיס שלכם וליקח ב' זהוב, וכן עשה ומצא שם ב' זהוב, ושלח אחרי משקה (כתבי ר"י שו"ב).

זקן בא בימים

זכה לשיבה טובה מופלג מאד נפטר ביום י"ב חשון שנת תקמ"ח–ט והוטמן בבהי"ח במעזיבוש לימין רבו מרן הבעשטה"ק זי"ע, הנה בכתבי ר"י שו"ב מובא וז"ל: אחד פטירת הבעש"ט הי' ר' וואלף קיצעס הזקן שבחבריא כי הי' אז בן צ' שנים, וזקן מהבעש"ט, והמובן כי הלך אחר הלוי' בראש כולם אצל מטתו של הרב, כשבאו להב"ע צוה להעמיד מטתו והלך וגילה מעט הפנים של הרב ואח"כ כיסה אותו, וכן עשה איזה פעמים עד קבורתו, אח"ז אמר הענין שעשה כן, מחמת שהמלאכים ושרפים ואופנים הי' תשוקתם להביט בפניו בחייו אך לא היו יכולים להסתכל בו בחיים מגודל קדושת אור פניו, עתה ראיתי שנתקבצו מלאכי מעלה ורצו להסתכל בפניו מחמת שעתה ירד הקדושה קצת כמובן, היו יכולים להסתכל בו, ועשיתי מבוקשתם, וגיליתי פניו איזה פעמים בכדי שיוכלו לראותו, עכ"ל, נמצא שבשנת תק"כ שנת פטירת הבעשטה"ק הי' בן צ' שנים, ור' וואלף נסתלק בשנת תקמ"ט או כמובא בשבחי הבעש"ט תקמ"ח, נמצא שבעת פטירתו הי' לערך קי"ח שנים.

ברכות והודאות עד בלי די"י

בעודנו רחוש"י מרחשין שפתינו מימי הרחמים והימים טובים בצילא דמהימנותא
חובה נעימה עלינו להביע בהגי' שורתא, כל מילי שבחא ושירתא, לעילא ולעילא
מכל תושבחתא אל מעלת כבוד יד"ידינו ומכובדינו החשוב העסקן החיקר והנעלה,
מופלג בכל מידה טובה ומעלה ידי"ו רב לו לכל דבר שבקדושה, עושה ומעשה צדקה
וחסד לפרט ולכלל במידה מרובה וגדושה ויהי' דו"ד בכל דרכיו משכיל, יהודו"ה אתה
יודוך בשבח ובהלל, כה"ן שיפה דיעתו בהשכל, אהוב חביב ונערץ בפי כל, הלא הוא

האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא

הרה"ח ר'

דוד יודא קאהן

שליט"א

ואתו עמו בני ביתו החשובים שיחיו

הוא הגבר אשר פתח לנו ביתו לרווחה בלב ונפש חפיצה
והעמיד לנו כסא משה שולחן ומנורה בעין יפה ורוח נדיבה

יהי' רצון שבזכות מעשי' הצדקה והחסד, יושפע לו אושר ועושר בכל עת תמיד,
ויראה וירווה רב תענוג ונחת מכל יוצאי חלציו, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל ימי חייו,
וישוב לו ה' בראשו גמולו, ברך ה' חילו, ששון ושמחה ישמע תמיד באהלו, וכל טוב סלה

החותמים למען שמם ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

סגל חבורת הבחורים
תלמידי ישיבת מהריט"ש בני ברק

אשר זכו להסתופף בצל הקודש
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בירח האיתנים העל"ט

דבר בעתו

חודש פרחשון (ב)

לקט מאמרי קודש מפי צדיק וקדוש עליון, מגיד קדושת היום וסגולתו

נהגו אנשי קדמונינו ללמוד בחודש אייר ובחודש מרחשון הלכה תוספת, מפני שבימי החג והימים טובים שעעל"ט נתגלו קדושת עליונות על כנסת ישראל, שהן בינה דעת, וצירוף של חודש אייר וחודש חשון מורים על הדעת, ונתכשרו חדשים אלו להשיג דעת התורה מבשאר חדשים, והיה זאת להם לאות אם ניתוסף להם דעת יותר ומחדשין חידושין דאורייתא יותר משאר חדשים, אז ידעו שהשיגו בהחג הקדושת העליונות.

(מאור ושמש)

◆◆◆

יוצא לנו מכל זה כי חינוך הבית המקוה במהרה בימינו יהיה בחודש הזה מרחשון, וטעמא רבא אית ביה על פי מה ששמעתי מפי כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"מ [מרימינוב] זצוק"ל, אשר עינינו רואים שכל הגזירות המתחדשות על שונאי ישראל מן המלכיות וכן נתינת המסים וארנוניות, התחלתן תמיד מן חודש מרחשון, ואמר הטעם שבחודש הזה היתה המרידה במלכות בית דוד (מ"ב יז כא) וימליכו את ירבעם, על כן גזירת המלכיות במרחשון, עכד"ק, ונראה דעל כן בעת התיקון במהרה בימינו, הנה ימלוך מלך דוד משיח צדקינו, ויתחנך הבית במרחשון, ויתוקן העולם במלכות, והנה לפי זה, סדר החינוך של הבתים היה מתחילה בית ראשון בתשרי המיוחס לאפרים, ובית השני בכסלו חודש המיוחס לבנימין, ובית המקוה במהרה בימינו נזכה לראותו יהיה חינוכו במרחשון חודש המיוחס למנשה.

(בני יששכר)

◆◆◆

איתא מהרה"ק ר"מ מרימאנוב זצללה"ה זי"ע שבחודש מרחשון הם רוב גזירות על ישראל, מפני שאז נתחלקו מלכות בית דוד, ובמד"ת (פ' תולדות ה') אתה מוצא ישראל אומרים לפני הקב"ה רבון העולמים ראה האיך עכו"ם משתעבדין בנו אין להם מלאכה אחרת אלא יושבין ומתיעצין עלינו שנא' (איכה ג' סג) שבתם וקימתם הביטה אני מנגינתם וכו' ויצו פרעה וגו' כל הבן הילוד וגו' (שמות א' כב) ורוה"ק צווחת (איכה ג' לו) מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה פרעה לא ציוה ה' לא ציוה וכו' המן ביקש ה' לא ביקש, והאמת כן הוא שהם חושבין עלינו גזירות, ובחודש הזה הוא רוב הגזירות, אך ע"י שמחזיר הכבוד והתפארת והמלוכה להבוב"ה, ומקבל על עצמו עול מלכותו, מבטל מעצמו כל הגזירות רעות, וממתיק מר במר, וז"ש חז"ל (אבות פ"ג מ"ה) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועל דרך ארץ, היינו כל המקבל ע"ע עול מלכות שמים, היינו הרמ"ח עשין ושס"ה לאוין, וממליך הכביכול על הרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ע"ז הוא ממתיק המרירות ממרי לב, ומבטל הגזירות ומעביר מהם עול מלכות ועל ד"א, וז"ש בספה"ק דהצירוף משם הוי"ה המאיר בחודש הזה יוצא מהפסוק (דברים כו טו) זבת חלב ו'דבש הי"ום ה'זה י' אלוקיך מצוך וגו', על ידי שמקבל על עצמו עול מלכות שמים ציווי המלך ופקודיו, הוא ממתיק כל המרירות, ונעשה מתוק כדבש.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

ידועים דברי הרה"ק ר' מנחם מענדל זצל"ה מרימינאב, שכל הגזירות הרעות המתחדשות על ישראל רח"ל, וכל המסים והארנוניות שמוצצים דמי ישראל, התחלתם תמיד בחודש מרחשון, ולפי מה שכתבנו יובנו הדברים, שבאשר על החודש זה נאמר אצל ירבעם (מ"א יב לג) "בחודש אשר בדה מלבו", בעוה"ר נהפכה התחדשות זו חודש זה להם כנ"ל, (עיי"ש לעיל מיניה שמבאר באריכות, כי מלכות ישראל היא דוגמת הירח המתחדש בכל חודש, וכמו שהירח נקרא חודש על שם ההתחדשות, כן מלכות ישראל מתחדשת תמיד בתשוקה חדשה להשי"ת ובכל יום חביבה עליהם כשעה ראשונה, והיא באר מים חיים הנובעת תמיד וכו', אך ירבעם קלקל מדת ההתחדשות שבו, וחידש התחדשות רעה, "וזה בחודש אשר בדה מלבו" ואז נטלו אומות העולם כח ההתחדשות מישראל והגלונו מארצינו, ותמיד הם גוזרים עלינו גזירות רעות וגזירות חדשות"), ונראה שיש תיקון לזה ע"י ההתחדשות שבישראל בעת הזאת, שקובעין שיעורים תמידים כסדרן ללמוד וללמד, איש ואיש, חבורה וחבורה, ההתחדשות הזאת מוציאה מתחת ידיהם את כח ההחדשות של גזירות רעות רח"ל.

(שם משמואל)

◆◆◆

הזמן החודש מרחשון לקבל עליו עול תורה באמת ועיקר עול תורה היא בלימוד תורה שבעל פה שיש בה צער גדול ונידוד שינה, ומי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבעל פה וכו', ועל כן רוב הגזירות בחודש זה כדי שיקבלו התורה באמת.

(פרי צדיק)

◆◆◆

האדמו"ר מהרש"ב מקראשנעוויץ זי"ע אמר בשם הגר"א מסאכאטשאוו זצ"ל שאמר כי כל החדשים יש להם איזה יומא דפגרא אבל לחודש חשון אין שום יו"ט דיומא דפגרא ולכן נקרא שמו מר חשון.

(שיח שרפי קודש)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

חֲדוּ הַשְׁתָּא. בְּהַאי שַׁעְתָּא. דְּבֵי"ה רַעֲוָא דְּרַעֲוִין וְלֵית זַעֲפִין

סעודה שלישית - רעוא דרעוין (ה)

בני היכלא ◇ מזמור לדוד ה' רועי ◇ ויאמר משה

בני היכלא

בני היכלא דכסיפין למיחזי זיו דזעיר אנפין

גם המצויים תמיד בהיכל נכספים לזיו פני המלך

על דרך משל, החתן בעת חופתו כשהוא מתלבש בבגדים יקרים ונאים, נמשך על פניו חן ופאר בלי שיעור וערך, כחתן יכהן פאר. ובשעה זו, אף כל קרוביו ובני ביתו רצים ונדחקים, להביט ביקר זיו קלסתר פניו. והגם שנתגדל ביניהם והם מכירים אותו, אף על פי כן מתאוים ורצים לראותו בעת חתונתו. וכל שכן חתן המלך, המתלבש בעת החופה בבגדי כבוד ומלבושי יקר הראוים לבן המלך, ומתעטר בכל מיני כתרים היקרים, ועטרות פז המאירים ומבהיקים עד אין ערך, וזיו אורם וגודל יפיים נמשך על פני החתן, עד שמכל אור ואור, נתמלא זיו הדרת פניו באור פני מלך חיים, וכולם עולים ודוחקים עצמם מאוד להיות זוכים לקבל פניו, ולראות ביקר הדרת זיו כבודו.

וכן הוא בקדושת שבת קודש בעת סעודה השלישית, שאז מתעטר המלך הקדוש 'זעיר אנפין', בכל מיני עטרות, ועולה ומתנשא עד מקום גבוה למאוד, מקום שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב בו, כי הוא נורא ונשגב. ואז גם בני היכלא עצמם, אף שהם תמיד נמצאים בהיכל המלך, ומכירים במלכם ויודעים אותו, מכל מקום הם מתאוים ונכספים לראות ולהביט בזיו תוארו ויופי מראהו. והוא שאמר, 'בני היכלא דכסיפין למחזי זיו דזעיר אנפין', שגם בני ההיכל נכספים לראות בעת שמתעטר ומתקשט בקשוטיו, וכתר המלכות על ראשו ליום שמחתו.

(סידורו של שבת - ח"ב דרוש א)

הצדיקים המצפים לאקמא שכינתא

'בני היכלא' אלו הצדיקים, המצפים תמיד להכיר בגדלות הבורא ולישועת ישראל, לאוקמא שכינתא מעפרא, והמה בחינת היכל לקדושה, ונפשם נכספת לראות בישועת ישראל.

(תפארת שלמה - ח"ב שבת בד"ה בני)

בני היכלא אלו ישראל שקיימו שלש סעודות

'בני היכלא', אלו ישראל המקיימים שלש סעודות בשבת, שכן בשבת כל ישראל הם בבחינת תלמידי חכמים.

(פרי צדיק – פרשת בהר אות יד)

בני היכלא מכח הכיסופים

כדאיתא בספר הקדוש תורת אמת (בפרשת ואתחנן) ששמע בשם צדיק אחד שמאמרם ז"ל (אבות ד, כב) יפה שעה אחת בתשובה וכו', שהוא על השעה של סעודה שלישית של שבת, שנקרא גם בזוהר הקדוש (ח"ב קנו.) בשעת"א דצלותא דמנחה דשבתא, ובוודאי הוא זה השעה של בעלי תשובה, דבשעתא חדא ביומא חדא ברגעא חדא קריבו לגבי קוב"ה, דהיינו לעלות ברגע אחת מתחתית המדריגה למדריגה גבוה מעל גבוה, להיות בכלל קדוש היכלך, להיות נקראים בני היכלא, וזה הוא מכח דכסיפין למיחזי זיו דזעיר אנפין.

(שבט מיהודה, לובלין - פרשת חיי שרה עה"פ ואברהם זקן)

'כסיפין' במשמעות בושה

וזה רמז בזמר בני היכלא דכסיפין למחזי וכו'. כי לשון דכסיפין יורה על שני פרושים, א' שמתאוין לחזות, וגם פי' דכסיפין שבושין לראות ולמחזי זיו הגדול והנורא, אשר מאיר בעת הזאת.

(סידורו של שבת - השורש התשיעי ענף א עלה יב)

בני היכלא דכסיפין למיחזי זיו דזעיר אנפין. דאיתא (בראשית רבה פי"א) ברכו באור פניו של אדם קדשו באור פניו של אדם לא דומה כו'. כי קודם החטא של אדם הראשון היה זיוו וקלסתר פניו מכהה גלגל חמה, ואחר הקלקול ניטל זיוו, רק שנשאר אצלו הזיו עד אחר השבת. וכמו"כ גם לדורות נשאר המאור פנים של האדם שזוכה לו בשבת, שלא דומה אור פניו של אדם שיש לו בשבת לביומות החול, והגם שאין לנו עתה שום היכר להכיר זאת, בעלי המדרש היו מבינים על זה. וכמו"כ אומרים עתה בני היכלא, היינו אותם אנשים שהם בני עליה והמה מהיכלא דמלכא, ודכסיפין שיש להם תשוקה גדולה להקדושה, הם יכולים למיחזי את הזיו דזעיר אנפין שישנו עתה בכל נפשות ישראל, ודייקא בסעודה זו לאחר שפנה כל יום השבת בקדושה אבל לא מקודם וכו'.

(פרי צדיק – פרשת ויגש אות יג)

בושה ממעשיו בשבת

הנה ידוע בנסיון שאין אדם מבין ומכיר יקרת ערך איזה דבר כל זמן שעודנו תחת ידו וברשותו, רק כאשר חלף ועבר ממנו אז מתחיל להרגיש כמה יקר ערכו, ואז יפאר גודל פאר הענין שהיה כבר ברשותו ונתרוקן ממנו וכו' וכמו כן בבוא השבת קודש צריך להתבונן קודם השבת בקדושת השבת ולשמור לבל יבטל ח"ו אפילו רגע אחת בדברים בטלים או בדברי הבאי, אבל על פי רוב אינם שמין על הלב, ושוב כשעבר השבת וחושב בנפשו באיזה אופן שמר את השבת, והוא דבר שאי אפשר להשיבו, כי הזמן שעבר לעולם לא תשוב, אזי יתמלא בוש וכלימה מיום שבת קודש בעצמו. ועל כן אומרים במנחה דשבתא בני היכלא דכסיפי"ן, מלשון כיסופא, דהיינו שאנו בושים למיחזי וכו'. והנה עכ"פ העצה היעוצה כשמתבונן לאחר עשיית המצוה שלא עשה כתיקונה וכדבעי למעבד, מיד יקבל על עצמו כשהשי"ת יעזרהו שהמצוה הזאת תזדמן לידו עוד פעם אחרת, אז יתאמץ לקיימה על צד היותר טוב בכוונה רצויה ובדחו"ר, ואזי יעזרהו השי"ת שבפעם הב' יתעורר בזה בעתו קודם קיום המצוה.

(ערוגת הבושם – פרשת עקב ד"ה והיה השלישי)

שעת רצון לבעלי רצון גדול

שעה זו היא עת 'רעווא דרעווין' ורצון גמור, דווקא ל'בני היכלא דכסיפין', בדרגת כיסופים של 'צבו לחדא' רצון חזק מאד.

(חשבה לטובה, אלכסנדר - על זמירות עמ' 54)

יהון הכא בהאי תכא דביה מלכא בגלופין

קריאת המלך לבני היכלא

לאחר שמתאספים כל בני היכלא לבוא לשמחת המלך, אזי מלך מלכי המלכים הקב"ה קורא אליהם ואומר להם, 'יהון הכא בהאי תכא דביה מלכא בגילופין', בואו כולכם והיו מיושבי שולחני, כדי שתהיה ישיבתי ברוב עם הדרת מלך, שכן עתה 'מלכא בגילופין', גם המלך עצמו נרשם ונחקק להיות נוכח בסעודה זו.

(סידורו של שבת - ח"ב דרוש א)

צבו לחדא בהאי ועדא בגו עירין וכל גדפין

בלא פירוד לכבות

'לחדא' מלשון אחדות, חימדו לישב כאחד בזה הקיבוץ, שלא יהיה שום פירוד לבבות בבני החבורה שיושבים כאחד בעת רצון זו.

(סידור ישועות ישראל – בסעודה שלישית)

על ידי הרצון בהאי ועדא זוכים לכל גדפין

הרצון לשמוח 'בהאי ועדא בגו עירין' בהתגלות קדושת השבת, הוא הפורש עלינו 'כל גדפין', שבזכותו נחסה בצל כנפי השכינה להגן עלינו מכל המקטרגים.

(אור יצחק, ראדוויל - ליקוטים עמוד רכג)

שבת בשבתו

ענייני שבת בקודש בפרשת השבוע

בשבת הוא גילוי אור האהבה וכל אחד יכול למדרגת אמונת אברהם אבינו

ויאמר הבט נא השמימה וספור הכוכבים וגו' כה יהי' זרעך והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. שמגודל ענוותנותו הי' דואג שאינו ראוי לכלום ועכשיו הבטיח לו הקב"ה כה יהיה זרעך, שבכיכול הקב"ה מקיים כל המצוות, וזה שכר מצוה מצוה היינו השכר שהקב"ה נותן בעבור המצוה, היא המצוה של כביכול ב"ה, ובזה הוא מקיים תרי"ג מצוות, והבן. וחשב אברהם אע"ה בלבו אפשר רוצה הקב"ה לקיים מצות צדקה ואין לו עני גדול יותר ממני, כביכול הקב"ה נותן לי מצד צדקה, וזהו **'ויחשבה לו צדקה'**, שהקב"ה רוצה לקיים מצות צדקה, והבן.

וזה נתן לנו שבת קודש, שבשבת קודש יכולים אנחנו לבוא לזו הבחי' שהי' אברהם אבינו ע"ה ויכול למנות א"ע עם עפר הארץ, מחמת **שבימי החול הוא הסתרת פנים ולזה אומרים אנו אהבת עולם, מחמת שהיא** (גילוי) **אהבה דקה וקלה, אך שאין בה פירוד והיא אהבת עולם, ובשב"ק אהבה היא גדולה מאוד כמשוש חתן וכלה** (לכן אומרים 'אהבה רבה'), **והיא ג"כ אהבת עולם ולא יהי' שום פירוד לעולמי עד, ואין הסתרת פנים בשב"ק**, לזה כל חפציו עשוים (כמו שאמרו שבשבת תהא כאילו כל מלאכתך עשויה), **ואינו רוצה** שום דבר, **שכל איש מאמין ורואה בחוש שכבוד ה' עלינו נגלה ואין הסתרת פנים וממילא היצה"ר בטל מחמת שאינו יכול לסמות לנו את העינים ולומר שהיא הסתרת פנים, שכל אחד ואחד רואה בחוש ממש, ולזה יכולים לבוא לבחי' אברהם אבינו.**

(אור יצחק - להרה"ק מהר"י מראדוויל זללה"ה)

ליקח התעוררות אהבה ויראה לכל השבוע

'צבו לחדא בהאי ועדא בגו עירין וכל גדפין', נראה דבסעודה שלישית מקבלין התעוררות לכל השבוע, וכענין בנעילת יוה"כ פתח לנו שער בעת נעילת שער, כי כאשר משים אל לבו שבעוד זמן מועט תלך ממנו קדושת שבת, זה גורם התעוררות ומשתוקקים ביותר אחר קדושת השבת.

ובאשר ימי החול הבאים לקראתנו הם הגורמים להתעוררות, ע"כ יש להם חלק בזה וממשיכין התעוררות לכל השבוע, וזהו 'צבו לחדא בהאי ועדא בגו עירין וכל גדפין', כי המלאכים נקראים עירין מלשון ער, שהם תמיד בחיות ובהתעוררות גדולה בלי שינה וליאות, וכמדומה לי שכן הוא ברבינו בחיי בשם הרמב"ן, והגדפין הם אהבה ויראה, ובאשר אז זמן התעוררות כמדתם של המלאכים, הוא זמן להתחבר ולהתועד עמם ליקח מהם עוד ענין ההתעוררות והאהבה והיראה לכל השבוע.

(שם משמואל - פרשת בראשית שנת תרעד)

עתה הוא רעווא דרעווין ורצון גמור, ודומה כי הכל עולין לזה, אבל באמת דוקא בני חיכלא דכסיפין, שיש להם חשק 'און ווי חשק', צבי לחדא, 'ער זאל שטארק וועלין'. מזבח הנחושת היה לכפר על עזות מצח, כדכתיב (ישעיה מח, ד) ומצחך נחושה, הנה המצח ענין עזות וחזוק, בשעת הרצון יוכלו בזה העזות להתגבר ולבטל כל המגונה ולא טוב, והא אזמין וכו' למצחא עדי יהון חלפין, בעזות המצח, להחליף ולבטל הכל כיון רעו דיליה דגלו ליה לבטלא, שהרצון שלו הוא כן לבטלם, אם כן בעת הרצון יוכל זאת וכו'.

(חשבה לטובה, אלכסנדר – עניני שב"ק דף קט ע"א)

זמן השתוקקות לתיקון השלם

צבו לחדא בהאי ועדא בגו עירין וכל גדפין. איתא בזוה"ק (תרומה דף קלד.), שלעתיד לבוא יסיימו בקריאת שמע, גם את הפסוק ברוך שם כבוד מלכותו, בתיבת אחד, במקום תיבת ועד, והאריך בזה מרן הקדוש בייטב פנים בכמה מקומות.

גם ידוע מ"ש חז"ל במסכת חגיגה (יב.) שבעת הגלות חסרים שני כנפים מן המלאכים, ואיתא בשם האר"י כי שית תיבין דברוך שם נגד שית גדפין של המלאכים, וידוע מה שנחלקו אבות העולם, הרה"ק מאפטא עם הרבי ר' אלימלך, איזה שני גדפין חסרין, עיין בספה"ק אוהב ישראל (פרשת וישב), עכ"פ לעתיד לבוא יהזרו כל הכנפים להמלאכים, וזה שאמר 'צבו' פי' שבני ישראל רוצים ומשתוקקים, לחד"א בהאי ועד"א, היינו שיגיע העת שתיבת וע"ד יתהוה לאחד, ואז יהיה בגו עירין וכ"ל גדפין, שאז יחזרו להמלאכים כל הכנפים שלהם.

(ברך משה, סאטמאר – הו"ד באלה מסעי עמוד עב)

שבת בשבתו

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

היראה צריך לעורר בערב שבת, אבל בשב"ק צריך להיות העבודה באהבה

אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד, ונ"ל דהנה שבת קודש יש בו בחי' יר"א שב"ת, המרומז באותיות בראשי"ת, והכוונה לפי שפלות דעתי נראה **דהיראה צריך להיות בע"ש לירא מהשבת, אבל שבת קודש בעצמו הוא בחינת אהב"ה בחי' אברהם אבינו ע"ה זרע אברהם אוהב"ו**, ע"כ נ"ל שכוונת הפסוק ג"כ כנ"ל ואמר אל תירא אברם ר"ל לא יהיה לך בחי' יראה בשבת קודש, **אנכ"י מגן לך היינו התורה הקדושה המרומז באנכי יהיה מגן לך ע"ד מאמר חז"ל אורייתא מגינא ומצלא**, שכרך הרבה מאד רומז לשבת קודש ע"ד שיסד בזמירות שכרו הרבה מאד **ור"ל שבשבת קודש אל תצרך להשתמש בבחי' יראה רק בבחי' אהבה לבד, והבן.**

(רביד הזהב)

חדו השתא בהאי שעתא דביה רעוא ולית זעפין

בשבת אין קטרוג משום שהיא מתנה

בימות החול גדול הקטרוג על כל המצוות והמעשים שנעשים שלא כתיקונם, אבל בשבת אין עליהם שום קטרוג. והוא משום שכל המצוות הם ציווי המלך, אבל השבת היא מתנה, ובמתנה אין שייך שום קטרוג. ואף שאנו אוכלים ושותים לשם תענוג, עוד מוחלים לנו על עוונותינו, ואין שום פוצה פה ומצפצף להלשין. ואין להקשות בה על מה ולמה, שכן המתנה באה לגודל אהבה שהיא חוץ להשכל, וכך היה הרצון מלפניו.

והוא שיסד האריז"ל, 'חדו השתא בהאי שעתא, דביה רעוא ולית זעפין', שיש לשמוח עתה הרבה במתנה זו, שכן רצונו שתהיה תענוג גמור, בבחינת 'ולית זעפין' בלא שום קטרוג, אלא במחילת עוונות.

(אור יצחק, ראדוויל - ליקוטים עמוד רכג)

כרצון איש ואיש

אפילו אלו שבאים לסעודה רק כדי להתענג באכילה ושתייה, גם עליהם נאמר 'חדו השתא' בגודל שמחה. משום שלעת זו רצון המלך הוא לעשות כפי חפצו ורצונו של כל אחד. 'ולית זעפין', ומשום שמחת לבו לא יכעס המלך כלל, על שאינם מתנהגים כנימוסי המלך בשולחנו.

(אור יצחק - שם)

שמחה בבחירת ה' בנו מרצונו הפשוט

הנה בלילה בסעודה ראשונה אומרים 'חדו סני ייתי', ובבוקר בסעודה שניה אומרים 'נהורא ישרי בה וכו' דביה

תחדי נפשא', ובסעודה שלישית 'חדו השתא בהאי שעתא דביה רעוא דרעוין'. ושלשה מיני שמחה הם, בלילה באה השמחה מהיראה, ובבוקר באה השמחה מהאור שמאיר ללב, ככתוב (משלי יג, ט) 'אור צדיקים ישמח'. ובסעודה שלישית השמחה היא משום 'דביה רעוא דרעוין' (רצון הרצונות), במה שבחר ה' יתברך בישראל ברצון הפשוט בלא טעם.

(פרי צדיק – פרשת במדבר אות יז)

דביה רעוא דרעוין ולית זעפין. כתב האריז"ל שסעודה זו הוא רעוא דרעוין, היינו רחמים פשוטים בלא טעם, והוא שיעקב נקרא בני בכורי ישראל, וממילא לא יוכל להיות שום קטרוג שהאב האוהב את בנו נושא לו פנים. ולפיכך אומרים בסעודה זו לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין, כלב נקרא קליפת עמלק (זח"ב דף סה.) שהוא כמו כלב נובח ומקטרג על ישראל וכו'. וכי יש טענה וקטרוג שאוהב ונושא פנים לבנו, ועל זה נאמר והייתם לי סגולה, וכמו שאומרים בשם היהודי הקדוש זצ"ל על זה שהוא כמו סגולה בלא שום טעם שיעקב אבינו מטתו שלמה, היינו שבישראל אף מי שמגדיל חטאים ח"ו, מ"מ אע"פ שחטא ישראל הוא וכו'. יעקב שמטתו שלימה, שוב לא יוכל שום איש מזרעו לעקור שם ישראל ממנו, ועמך כולם צדיקים וכו'.

(פרי צדיק – פרשת נשא אות טז)

קריבו לי חזו חילי דלית דינין דתקיפין

קריבו לי חזו חילי דלית דינית דתקיפין

קריבו לי חזו חילי וכו'. כלומר הנה המלך הקדוש בראותו את קיבוץ האנשים האלה שבאו לכבודו, ולראות בעטרה שעטרה לו אמו ביום שמחת לבו, ברוב חסדו וטובו, כדרך שבאו המה לראות כך הוא בא ליראות אליהם בפים שוחקות ויפות למאוד, ודבריו דפח"ח מדבר ואומר, 'קריבו לי חזו חילי', כלומר קרבו עתה אלי ותראו ביותר ויותר, מה כחי ותוקפי וחילי עתה בעת הזאת, כי הנה 'לית דינין דתקיפין', כלומר שבעת שמחתי כל דיני המלך בטילין ומבוטלין, ודרור יקרא אף לכל חייבי המלך, וכל חייבי גיהנם נייחין, והדין אין מתעורר כלל, כמאמר הזוה"ק (יתרו דף פח:), בגין למנדע דלאו בדינא אסתלק, והכל מגודל השמחה שלי שנעשה עתה.

(סידורו של שבת - חלק שני הדרוש הראשון)

לבר נטלין ולא עאלין הנך כלבין דחציפין

במיתוק דינים דקדושה אין מקום לאחיזת החיצונים

לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין. והוא בדרך משל למלך בשר ודם כשרואה ומבין ויודע שרוצה מקטרג אחד לבא לפניו לקטרג על בנו יחידו החביב עליו למאוד, וידוע שמדרך נעימות המלך לעשית משפט אף על בנו כי מלך במשפט יעמיד ארץ וכונן במשפט כסאו, ומה עושה המלך החכם שרוצה בתקנת בנו הנה הוא עושה בחכמתו ומצוה לעבדיו ומשרתיו שיהיו מוכנים לעת הלז אשר מבין בדעתו שרוצה המקטרג לבוא לפניו, לעשות לו אז חדוה ושמחה גדולה ולשיר לפניו בכלי שירות בעיומה וזמרה עד אשר יתמלא כל הבית אורה ושמחה, ואז יראת החדוה הגדולה הלז על המקטרג הזה ולא יוכל לבוא לפני המלך בדברים כאלו. ודבריו לא תזכרנה מחמת קול השמחה שנשמע בבית המלך ונשמט והולך לו.

הנה עד כאן דיבר המשורר בכבוד בני ישראל שעושים אסיפה יחד לכבוד המלך הקדוש ואיך שהמלך זימן אותם ומבקש אותם לשמחתו וסעודתו, ומראה להם פנים שרוצה בכבודם, ואח"כ מתחיל לספר בדבורי המלך כאילו המלך הקדוש מדבר עמנו בדברי פיום ורצוי בדברים המתקבלים על הלב, לומר שעתה כבוד מלכותי מגודל ומרומם ומנושא לעילא ולעילא ונורא הוא על כל סביביו, ומי יוכל לגשת עתה מגודל האימה והפחד, אעפ"כ אחיי ורעיי 'קריבו חזו חילי דלית דינין דתקיפין', כלומר גשו נא אלי ותראו מה עתה כחי וחילי, וכי כל הדינים אפילו של הקדושה לא תקיפין כי נתכללו בכללות גמור בתוך החסדים ונעשה כדוגמת יופי השושנה שקצת האדום שבה הוא רק כדי ליפות ולהדר זיו תוארה.

ומאחר שהדינים דקדושה אינם כ"א לרבות החסד, אין מקום לדינים של החיצונים לתפוס ולאחוז כי אלהים שבקדושה נמתק ונכלל בחסד גמור עד שלא ישאר בו מקום לאחיזת הדינים, ולכן הם נשברין ונופלין לעומקא דתהומא רבא וטפה נשבר, וזה לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין, כי אין להם לאחוז ונשברין ונופלין.

(סדורו של שבת – חלק השני דרוש הראשון)

אין לשטן רשות לקטרג בשעת סעודה שלישית

בזמן סעודה שלישית אין להשטן רשות לקטרג, כמו שאין להשטן רשות לקטרג ביום הכיפורים, ועל כן אומרים 'לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין', כיון שאין להם רשות לכך.

(נאות דשא - ח"ב עמוד כז)

אין רשות למלשינים לבוא אל הסעודה

על פי חוקי המלכות, מתלוננים פקידי המלך לפניו על אנשים שעברו על רצונו, ומספרים לו על מעשיהם הרעים, ובלעדי מלשינים אלו לא תיכון המלוכה, ככתוב (משלי כט, ד) 'מלך במשפט יעמיד ארץ'. אבל בזו הסעודה לא ניתנה רשות לאלו המלשינים לבא אל המלך. והוא שאמר 'לבר נטלין ולא עאלין הנך כלבין דחציפין'. ואלו המלשינים עצמם כשרואים את גודל השמחה בהתגלות המלך לכל, אין להם פתחון פה להלשין ולהיראות בזאת השמחה.

(אור יצחק, ראדוויל - ליקוטים עמוד רכד)

בסעודה שלישית ישראל בבחינת בנים

בס"ג דשבת שהוא רעוא דרעוין רצון הרצונות דאתגליא מצחא דעתיקא קדישא, אז השם יתברך בוחר בישראל דרך סגולה בלא שום טעם, רק שמעיד על לב ישראל כמו שנאמר ואוהב את יעקב, ועל כן אומרים 'לבר נטלין ולא עאלין הני כלבין דחציפין' שלא יוכלו כלל לכנום עמלק והמן שהם קליפת כלב, והכלבים עזי נפש חציפא מכלהו (כמ"ש זח"ב דף סה.), כי מי יוכל לבא אל המלך לעורר מדנים ושנאה על בניו.

(פרי צדיק, לובלין - פרשת שקלים אות טו)

ישוי לון בנוקביהון ויטמרון בגו כפין

הנה בשבת קודש יש ג' זמנים ערבית שחרית ומנחה, ובכל זמן נמצא קדושה יתירה, עד שבזמן המנחה נמצא הבחירות של הקדושה יותר מהזמנים שלפניו, ולכן נקרא "רעוא דרעוין", כי בימות החול הוא בזמן המנחה דינין תקיפין, ובשבת הוא להיפך, שאז הוא עת רצון ורעוא דרעוין, ואז הזמן היחוד הגמור כמו שאומרים אתה אחד וגו', וינוחו בם דו"נ, וע"כ אז העת המוכן יותר, להכניע ולבטל הדכר ונוקבא דקליפה, והנחש הממצע אותם.

וע"כ אומרים ישוי לון בנוקביהון, היינו בנוקבא שלהם, ויטמרון בגו כפין, היינו בתוך הסלעים, כי סלע אינו מצמית, היינו שיוחלטו בטומאותם, ולא יהיה בם שום צמיחה ושום נקודה של אור של חיות הקדושה המחיה אותם, ומכיון שיהא נעקר מהם הנקודה של אמת, ויהיה כולו שקר, ולא יהיה להם שום עמידה וקיום, כי שקר לבד אין לו רגלים, ולכן אז תיכף יתבטלו ויאבדו, ויהיו נחלטים בטומאותם, ולא יזיקו לישראל, ולכל ישראל יהי' אור גדול.

(באר מים חיים – פרשת שופטים)

מזמור לדוד ה' רועי

לומר ג' פעמים מזמור לדוד ולחלקו לארבעה

על כן אנחנו נוהגין לומר בשבת ג' פעמים מזמור לדוד ה' רועי, נגד השלש אֻמות, וכל מזמור חולקין לארבעה חלקים שיש בין הכל שנים עשר נגד הי"ב פשוטות, ואח"כ זמר ברוך אל עליון שיש בו שבע הרזים נגד השבע כפולות. ואל יפלא בעיניכם על אמרי דברים אלו שיש לי טעם כמום על זה.

(מנחם ציון - פרשת אמור)

נהוג לאמר ה' רועי לא אחסר

אומרים בשבת מזמור לדוד ד' רועי לא אחסר, והוא גם כן בכוונת האריז"ל, ובפרט בסעודה שלישית מנהג הנהוג מצדיקי עולם לאומרו.

(בני יששכר - שבת מאמר ח אות יז)

גם כי אלך וגו' לא אירא רע כי אתה עמדי. הפסוקים אלו עד סוף המזמור מדבר בלשון נוכח שבטך וגו' תערוך לפני וגו' דשנת בשמן וגו', והתחלת המזמור מדבר בלשון נסתר ירביצני ינהלני וגו' למען שמו. הענין הוא שכן הדרך שכל זמן שמתנהג עם האדם כשורה ודרכיו מצליחים, נשכח ממנו השגחתו יתברך, וכל עניניו המה בלשון נסתר נגד הש"ת. אמנם כאשר יארע להאדם איזה צער ומתנהג שלא כשורה ח"ו, אז נותן על לבו שהכל הוא מהשגחתו יתברך ומפשפש במעשיו לתקנם. והיינו מה שנאמר גם כי אלך וגו' ומאז לא אירא רע כי אתה עמדי שנתודע אליו השגחתו יתברך עמו בכל עניניו לנוכח עיניו, כי זהו עיקר המבוקש מהאדם שבל ירמה את עצמו להיות נדמה לו שדרכיו ישרים, רק בכל עת ישים על לבו לתקן מעשיו.

(פרי צדיק - פרשת נשא אות יח)

מזמור לדוד

שמעתי בעצמי מפיו קדוש (דמרן הקדושת יו"ט) שאמר לפני איזה שנים בסעודת פורים, שמאד משתוקק שיהיה לו זכיה זאת שימות על קידוש השם ית"ש וכו', וכבר נשמע קולו בזמרו בשבת קאפיטל ה' רועי לא אחסר, רגיל על לשונו ומרגלא בפומיה לזמר, "למען שמו – גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", ומחבר סוף פסוק הקודם לתחילת הפסוק שלאחריו, וכונתו מובן למשכילים עד כמה מסר נפשו לה'.

(הון צדק - ז' אדר מהספדו על רבינו)

גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. כשרואה ומבין 'כי לך ה' הצדקה' שאף בשעת החטא, אעפ"כ השי"ת עמו ומשגיח עליו ומטיב עמו, וממילא מזה יש 'לנו בושת הפנים' ליבוש לעמוד לפני השי"ת על מה שעשו נגד רצונו, וממילא עי"ז נושע. וזה שנאמר גם כי אלך וגו' לא אירא רע כי אתה עמדי, היינו מזה שאני רואה ומבין שאפילו בשעת החטא אתה עמדי, ועושה לי כל צרכי, וכמו שנאמר לך ה' הצדקה מזה יש לי בושה גדולה לעמוד לפניך ובושתי ונכלמתי להרים אלהי פני אליך, עי"ז בטוח אני שתעזרני. וכן בשבת כל אחד מישראל רואה ומרגיש שהשי"ת הוא הרועה אותו איך שהוא, ובפרט בסעודה ג' שכנגד יעקב אבינו ע"ה, שאמר האלהים הרועה אותי וכו', ומזה בא הבושת פנים, ואז ממילא בא הישועה.

(פרי צדיק - פרשת ראה אות טו)

ביום השבת שאנו שובתין מכל העבודות ומשא ומתן להכין צרכי פרנסה ומוציאין הוצאה על עונג שבת, והעכו"ם שוחקין עלינו ואומרים שכל מה שיגעים ישראל בימות השבת אוכלים בשבת, ועל כן תיכף בכניסת שבת אחר תפלת ערבית, אנו אומרים מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר, כי אנו יודעים כי ה' רועי וממילא לא אחסר כלל. וכן אנחנו אומרים מזמור זה אחר סעודת ג' דשבת כדי להמשיך הקדושה הזו בלבבנו שנדע אף

בימי המעשה שאנו משתדלין בעסק הפרנסה, מכל מקום ה' הרועה שלנו והמפרנס ולא בכח מעשה ידנו, ועל כן לא אחסר אף בחול.

(פרי צדיק - פרשת תרומה אות יא)

אומרים בסעודה ג' דשבת ובכל הסעודות המזמור ה' רועי לא אחסר, היינו שהעיקר הוא שיכירו כח הנותן שה' רועי וכו'. ובשבת מכיר האדם שהכל מהשם יתברך, ומשום זה אומרים מזמור זה בכל הסעודות, שבשבת זוכים גם כן לג' מתנות אלו (חכמה, גבורה, ועושר), דבשבת כל אחד מישראל נקרא יראי שמי כמו שאמרו (תענית ה:) ואימת שבת על עמי הארץ, ועל ידי זה יוכל להיות 'גבור' הכובש את יצרו, 'וחכמה' דכולי עלמא בשבת נתנה תורה, 'ועושר' כמו שנאמר ברכת ה' היא תעשיר זה השבת, כמו שדרשו (ב"ר ר"פ יא) ובגמרא (שבת קיט.) ושבשאר ארצות וכו' בשביל שמכבדין את השבת וכו'.

(פרי צדיק - פרשת מטות אות יג)

ויאמר משה

ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' וכו'. ולמדו רז"ל (שבת קיז:) מכאן, שחייב לאכול שלש סעודות בשבת, כי תלתא היום כתיבי. נמצא שעל כל סעודה משלש סעודות כתיב היום, לרמז שלא לאכול בסעודה של שבת רק בשביל היום. כי לפעמים אוכלים בשביל שרעב מאתמול, ולפעמים בשביל שלא יהא רעב למחר, אך בכל סעודה משלש סעודות של שבת, לא יאכל כי אם בשביל היום, היינו סעודה זו לא בשביל קודם ולא בשביל אחר כך.

(ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן קכה)

ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה'. שמעתי מכ"ק אדמו"ר הגה"ק מאסטראווצא (שליט"א) בשם הגה"ק מהרי"ח משינאווא זצ"ל עה"פ אכלהו היום, אכלוהו את היום, כלומר עיצומו של יום כי שבת קודש היום לה', וע"כ מפני 'כי קדוש היום' יהיה היום עצמו אכילה, וכדברי התרגום עה"פ ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, והוו חדן בקורבניהון דאיתקבלו ברעוא כאילו אכלין ושתן, וה"נ מתענגין עם עצם השבת, והרי זה שובע באכילה.

(קונטרס קוי אור - פרשת אחרי אות יט)

ויאמר משה אכלוהו היום. כלומר תאכלו את ה'היום' כי שבת היום לה', ואם לא תאכלו אותו, כלומר, לא תנצלו את ההזדמנות של יום השבת כולו להתענג בו ולתקן את נשמתכם היתרה שניתנה לכם, לא תמצאוהו שוב, כלומר אותו היום לא יחזור אליכם עוד.

(דברי יחזקאל, שינאווע – הו"ד קיצור שו"ע באר יעקב חיים עמוד קפד)

היום לא תמצאוהו בשדה. את מתיקות יום השבת אי אפשר למצוא בשדה, כלומר על ידי גשמיות (שדה רומז לעבודה גשמית). 'שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי' יום השבת לא ניתן לטייל, אלא יש לשבת איש איש במקומו.

(זרע קודש, ראפשיץ – הו"ד קיצור שו"ע באר יעקב חיים עמוד קפד)

אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. בזוה"ק כי לכל אדם יש שורש והיות מהש"י שעל שם זה נקרא הש"י מקום שהוא מקומו של עולם כו', ובשבת צריך להיות כל אדם דבוק במקומו כמו שכתוב זכור את יום השבת. ואא"ז מו"ר זצלה"ה אמר כי פירוש זכירה שכולל כל האדם, והיינו שכל חיות והרגש האדם יהי' דבוק בשורשו, וזהו שכתוב אם תשיב משבת רגלך, כי בשבת אין לעשות שום דבר בהרגל, כי ההרגל הוא בלי חיות והוא שכחה היפוך הזכרון, וכתוב ישמחו במלכותך שומרי שבת, ואמר אא"ז מו"ר זצלה"ה כי הוא סימן מי ששמח במלכות שמים הוא שומר שבת, כי זה פירוש שומרי שבת ששומר כל פעולה והרגש שלא יהי' בשכחת השבת רק יהי' דבוק בשורשו כנ"ל, וכל זה שייך כל ימי השבוע, כי זכור קאי גם כן אימות החול, רק בשבת קדושת היום מסייעו, כמו שכתוב אל יצא כו', שיש לכל דבר עלי' לשורשו.

(שפת אמת - ליקוטים השמטות)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

רעוא דרעוין השערים פתוחים להתעלות למעלה למעלה

שמעתי ממו"ר הרב מבארניב, שרבינו מוהרצ"ה מזידיטשוב בכל סעודתא דרעווא דרעווין, הסתער מאד מאד, וקודם פזמון סעודת המנחה 'בני היכלא', הרעיש בקול גדול ואמר בזה"ל: גייען מיר העכער, נאך העכער, נאך העכער וכו', רבת פעמים מאד, בניגונו הידוע. ובני ביתו ואנשי בריתו פחדו ויראו, שלא יסתלק אותו צדיק אז בדבקותו הנוראה, לקחו לו גבאי מיוחד תלמיד חכם וירא שמים, וחסיד בעל מקובל גדול, זקן ונשוא פנים, ושמו ר' יעקב, אשר רבינו שח עמו תמיד בשיחין קדישין עלאין, בסודות התורה, ורבינו כבדוהו תמיד, וקראו אותו רבי יעקב, והוא ישב בסעודה שלישית על יד ימין רבינו. וכשמוע ר' יעקב ההסתערות והרעשים של רבינו, פתח ואמר: רבי רבי גיניג גיניג, בכדי להפסיקו. ואמר לו רבינו, רבי יעקב זייט מיך ניט מפסיק, זעהט וואסערי שעשועין דמלכא מיר מאכען! והתחיל עוד הפעם בתנועותיו, גייען מיר העכער וכו' כנז', וכשראה (זאת) ר' יעקב, קם ועמד על יד השולחן, בקול רעש גדול, ופתח ואמר, רבי רבי גיניג גיניג והפסיקו, ואז התחיל רבינו ואמר הפזמון בני היכלא.

(אמת ויציב - עמוד פג אות ג)

ישמח מש"ה במתת חלקו

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, קדם מע"כ ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטירה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהורא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו וקהילתינו הקדושה, במידה מרובה וגדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים

הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר

פינחס משה לאנדא

הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

מגדולי תומכי מוסדותינו הק'

לרגל נישואי בתו תחי' למזל טוב בשעטו"מ

עכ"ג החתן החשוב המופלג בתוי"ש הי"ו

בן מחו' החשוב והנעלה מרביץ תורה לעדרי עדרה

מוה"ר **יוסף ליבטנשטיין** הי"ו

אב"י בבארא פארק יע"א

יה"ר שיזכה לראות ולרווות מכל יוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקדה והערכה, אסידי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

בשם הנהלת המוסדות פה בני ברק יצ"ו

פנימי תשסט בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור אצל הגאון רבי מלכיאל קאטלער שליט"א

ראש ישיבה בית מדרש גבוה דלעיקוואד יע"א

יום א' פרשת לך לך תשפ"ד לפ"ק

ר"י לעיקוואד: ברוכים הבאים, וואם מאכט דער רבי?

רבינו: ברוך ה', גוט, גלויבט צו השי"ת.

וואם מאכט אירי?

ר"י לעיקוואד: ברוך ה', דער רבי איז שוין לאנג נישט געווען דא.....

הרה"ג ר' אברהם שמואל ענגלענדער שליט"א, דומ"ץ ביהמ"ד החדש דקהילתינו לעיקוואד: אונזער ביהמ"ד (בית מדרשינו המפואר בעיה"ת לעיקוואד) פראבירט נהנה צו זיין פון די ערנסטקייט פון ביהמ"ד גבוה וואם איז משפיע אויף די גאנצע שטאט, דאס יראת שמים.

רבינו: ביהמ"ד גבוה איז משפיע נישט נאר אויף די שטאט, ס'איז משפיע אויף אמעריקא, איבעראל. די תלמידים וואם קומען ארוים פון דא, די יוצאי לעיקוואד שטעלן אהער ערענסטע קהילות.

ר"י לעיקוואד: אונז האבן מיר אין כולל ארום זעקס טויזענט יונגעלייט.

דומ"ץ קהלתינו לעיקוואד: דער ראש ישיבה געדענקט די לויה, וואם דער רבי ז"ל (בעל דברי יואל) האט גערעדט ביים הספד פונעם זיידן?[1]

ר"י לעיקוואד: אוודאי געדענק איך, כ'בין נאך געווען א קינד דעמאלטס, אבער איך געדענק נאך די בכיות,[2] כ'האב נישט פארשטאנען די מבטא, די אויסשפראך, בשעת מעשה.

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן הי"ו, משב"ק: דער רבי האט געזאגט דעמאלטס 'להגיד שבחו של אחר'ן שלא שינה'. (והיא לו נדפסה בדברי יואל פ' ויצא עמ' ס"ג)

רבינו: אז ער האט געמאכט א ישיבה אהן א קאלעדוש (שזכה ללחום נגד לימודי חול בישיבות ולא שינה מדרכי אבותיו ורבותיו).[3]

---

1 היינו כשרביה"ק ז"ל נשא דברי הספד לפני מיטתו של זקינו הראש ישיבה הגאון ר' אהרן קאטלער ז"ל ביום ב' כסליו שנת תשכ"ג לפ"ק.

2 ואכן לאחרונה נתפרסם הקלטה מדברי הספדו של רביה"ק ז"ל לפני מיטתו של הגר"א קאטלער ז"ל ושומעים שם קולו בבכי.

3 ונעתיק כאן מתוך דברות קודש אשר השמיע מרן רבינו שליט"א בעת אשר ביקר בעיר לעיקוואד בשנת תשס"ז לפ"ק כאשר נתכבד להופיע בתור נואם הכבוד במסיבה לטובת המתיבתא שם: "דער פעטער ז"ל ווען ער האט מספיד געווען ביי די לויה פונעם ראש ישיבה רבי אהרן קאטלער האט ער ממליץ געווען אויף אים דאס וואס רש"י זאגט ביי אהרן הכהן "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה"... אונז קענען מיר זאגן אז ער האט יא משנה געווען, ער האט משנה געווען אמעריקע מיטן ארייז ברענגען תורה. די אמעריקאנער לופט האט ער משנה געווען...".

ובשיחה עם להבחל"ח הגה"צ רבי משה אליקים בריעה האלבערשטאם ז"ל דומ"ץ דקהל באבוב באנטווערפן יום ה' פרשת תרומה תשע"ה לפ"ק, סיפר לפני רבינו שליט"א כדלהלן:

איידער כ'האב התונה געהאט און איך בין אוועק געפארן פון ניו יארק - איך בין נאך קיינמאל נישט געווען אליינס מיט א קוויטל, כ'בין געווען א בחור און אליין גייט מען נישט - אבער פאר די התונה זאגט מיר מיין מאטע אז יעצט פאר די התונה וועלן מיר אריינגיין צום רבי'ן, האט מען אנגערופן ר' יוסל אשכנזי, האט ער געזאגט אז ס'איז שוין שפעט, אבער

לעיקוואד איז אזוי אויסגעוואקסן, דעמאלטס איז נאך לעיקוואד געווען אזוי קליין, אזוי מצומצמת.

ס׳איז אינטערסאנט דער פעטער ז״ל האט געזעדט אמאל ביי א שמועס, האט ער געזאגט בנוגע לעיקוואד, ס׳איז געווען דארט א גמרא אויפן טיש, האט ער געזומען די גמרא און געוויזן אזוי, ׳דו זעהסט די גמרא דא? דאס איז לעיקוואד – ער האט געוויזן אזוי אויף אלע זייטן – עס וועט זיך אויסשפרייטן אזוי, אזוי, אזוי, און אזוי׳.... אזוי האט ער געזאגט.

ר״י לעיקוואד: אזוי האט ער געזאגט?

רבינו: יא, און אזוי האט ער געוויזן אויף אלע זייטן.

ר״י לעיקוואד: היינט זענען מיר אונז נהנה פון דעם.

א׳ הנוכחים: ר׳ חיים אלטר בראך האט עם פארציילט,[4] ער איז געווען ביים רבי׳ן עפעס וועגן לעיקוואד, און דער רבי האט אים עם געזאגט.

רבינו: יא יא, ר׳ חיים אלטר האט דאך געוואוינט אין לעיקוואד.[5] און פאר אים האט עם דער פעטער ז״ל געזאגט.

והוסיף רבינו: כלפי קרית יואל האט ער אויך אמאל געזאגט אזוי, ער איז אמאל געפארן אין קעמפ (למחנות הקיץ של המוסדות הק׳), אויפן וועג פארט מען דאך אריבער דעם ראוד דעם סעווענטין פון ווי מ׳קען זעהן קרית יואל, כ׳רעד דעמאלטס, דאס פלאץ וואו מ׳האט דעמאלטס געבויעט קרית יואל, האט מען אים געוויזן פון די הייווי אז דא בויעט זיך דאס שטעטל, האט ער אויך געזאגט דעמאלטס, ׳דאס וועט אי״ה זיין א גרויסע שטאט׳...

און ער האט אזוי געוויזן מיט די האנט וויאזוי דאס וועט׳זיך פארשפרייטן.....

ר״י לעיקוואד: ס׳איז טאקע אויסגעוואקסן, עס וואוינען היינט אין לעיקוואד פינעף און צוואנציג טויזענט משפחות.

דומ״ץ קהלתינו לעיקוואד: דער רבי איז געווען דעמאלטס ביי די לויה?

רבינו: ניין, איך בין נישט געווען ביי די לויה.[6]

די לוי איז געווען אין א גרויסע שוהל אין ניו יארק, אזא אמעריקאנער שוהל, אבער דער פעטער ז״ל האט אים מספיד געווען אויף די גאס, דער פאניעוויזש׳ער רב (הגאון רבי יצחק שלמה כהנמאן ז״ל) האט אויך דארט מספיד געווען אויף די גאס.

הרש״ה: [הראה על מוה״ר יהושע מענדלאוויטש הי״ו, משב״ק] אונז זעמיר ביידע געווען ביי די לויה, דער רבי ז״ל האט שטארק געווויינט דעמאלטס. ער האט טאקע מספיד געווען אינדרויסן, מ׳איז ארוים געגאנגען מיטן ארון אויף די גאס. ווייל דער פאניעוויזש׳ער רב איז געווען א כהן, האט ער דאך נישט געקענט אריינגיין מספיד זיין,

---

ס׳איז שוין געווען א טאג פאר די חתונה, האט ער געזאגט ׳וואלט א מינוט׳, איז ער געגאנגען פרעגן דעם רבי׳ן, האט דער רבי געזאגט ׳ער זאל שוין קומען׳.

דער רבי האט מיר געזאגט ׳דו פארסט קיין לעיקוואד, וואו וועסטו דארט הערן פון א חתם סופר?!, ביז יעצט האב איך זיך נישט אנגערופן, כ׳האב מורא געהאט אקעגן רבי׳ן צו רעדן, נאר דא האב איך זיך אנגערופן ׳פארצופאל רבי אהרן קאטלער איז געווען א גרויסער חתם סופר מענטש׳, האט דער רבי מיר געזאגט איך זאל ברענגען א ראי׳, האב איך געזאגט אז ער האט געהאלטן א דרשה, און האט געזאגט אז ער וועט נישט צולאזן אין זיין ישיבה אז מ׳זאל לערנען לימודי חול, ווייל ווען יא, וועט מען קיינמאל נישט זוכה זיין אז ס׳וועט ארויסקומען א חתם סופר ביי אונז, האט דער רבי מיך געפרעגט צי איך האב עס געהערט אליין, האב איך געזאגט אז כ׳האב עס געהערט אליין, און כ׳האב אויך א טעיפ דערפון, איז דער רבי שטיל געבליבן אפשר פינעף מינוט... ער האט אזא הנאה געהאט, ס׳איז דאך שוין געווען נאך וואס ער האט אים מספיד געווען, ער האט הנאה געהאט.

4 הרה״ח ר׳ חיים אלטר בראך ז״ל הי׳ מתלמידי מרן רביה״ק ז״ל בראשית השנים פה באמעריקא, וזכה ליצוק מים על ידיו הק׳ ולשרת בקודש בתור הויז בחור בביתו נאוה קודש כמה שנים, כולם שוין לטובה, והי׳ דייקן נפלא בכל ענינים שראה עיניו ומה שסיפר לאחרים מתהליכות בקודש של רביה״ק ז״ל

5 הוא הי׳ בין קבוצת אנ״ש תלמידי רביז״ל שבעו משכנם בעיר לעיקוואד בשנת תש״ל בערך, כדי לדור מחוץ לעיר הגדולה עד ישעלה ביד רבינו למלאות שאיפת קדשו להקים "שטעטל" מחוץ לעיר, והעמידו שם קהלה עם ת״ת ובית רחל, וביהמ״ד נאה שעדיין עומד עד היום בראשות הרב והדומ״ץ בביהמ״ד הגה״צ ר׳ מרדכי בצלאל קליין שליט״א.

6 ונציין מה שסיפר פע״א מרן רבינו שליט״א: ...ס׳איז געווען די לויה פון רבי אהרן קאטלער ז״ל, דער פעטער איז געווען דארט, ר׳ אברהם קאלמענאוויטש (הגאון ר״מ דישיבת מיר באמעריקא ז״ל) האט אים געלאדענט, און דער פעטער האט געזאגט ער גייט, אבער ס׳איז געווען א גרויסע התנגדות דערצו ביים רבי׳ן אין שטוב, בעצם וועגן זיין גיין אהין איז געווען א גרויס התנגדות...

און דער רבי ז"ל האט אויך נישט געוואלט אריין גיין אין די שוהל, ער האט נישט געוואוסט וואספארא שוהל דאס איז, צו מ'קען דארט ארייגיין.... לכבוד דעם האט מען ארוים געבראכט דעם ארון אויף די גאס און זיי האבן דארט מספיד געווען.[7]

ר"י לעיקוואד: כ'האב געהערט א דרשה פון פאניעוויש'ער רב לעצטנס, אז ס'איז ממש דארט געווען א בית עבודה זרה, אין דער שוהל ...

רבינו: אין די איסט סייד איז עס געווען. דאס איז געווען די אמאליגע וויגעלע פון אידישקייט אין אמעריקא, די איסט סייד (מחוז איסט-סייד, שכונה בצד מזרח שבמאנהעטן, אשר שם גרו רבים וכן שלמים של יהדות אמעריקא בשנים הקדמות).

ר"י לעיקוואד: כ'געדענק נאך אז אלע תלמידים זענען געפארן אהין קיין איסט סייד.

רבינו: יא, דארט איז געווען א שטארקע וואונקל פון אידישקייט, אמאך בתי מדרשים און שוהל'ך. דער 'לאוער איסט סייד'.

דומ"ץ קהלתינו לעיקוואד: דער זיידע רבי אהרן האט נישט געוואוינט דאהי?

רבינו: ער האט געוואוינט אין בארא פארק אויף די 15 עוו. ביי די 47'סטע גאס, ער האט געוואוינט אין א גרויסע אפארטמענט הויז, עם איז נעבן באבוב'ער בית המדרש.

דער פעטער ז"ל איז אים געווען מבקר חולה זיין אין בארא פארק, און ער איז אויך געווען מנחם אבל זיין אייער טאטן

(בנו ומ"מ הראש ישיבה הגאון ר' שניאור ז"ל) דארט אין בארא פארק.

ר"י לעיקוואד: ער האט געוואוינט פריער אין מאנהעטן און שפעטער אין בארא פארק, און אויף שבת איז ער געקומען דא.

דומ"ץ קהלתינו לעיקוואד: איז ווען האט ער געגעבן די שיעורים אז ער איז נישט דא געווען?

ר"י לעיקוואד: ער איז געקומען שוין אהער פון דאנערשטאג, און האט געזאגט דאנערשטאג א שיעור, און מוצאי שבת א שיעור, אדער פארקערט מוצאי שבת און מאנטאג, און פרייטאג האט ער געזאגט א חזרה שיעור.

אזוי איז געווען דער סדר, מוצאי שבת האט ער געזאגט א שיעור, ווינטער איז עס געווען מוצאי שבת, און זומער איז עס געווען אום שבת. דער גאנצער עולם איז געווען, נישט געווען קיין חילוק, ס'איז נישט געווען קיין אויסנאם, און מאנטאג האט ער אויך געזאגט א שיעור, פרייטאג איז געווען חזרת השיעורים.

רבינו: הייסט עס אז ער פלעגט צו קומען סוף וואך אהער, און איז געווען דא אויף שבת?

ר"י לעיקוואד: יא, ווייל אינמיטן די וואך איז ער געווען פארנומען, די ערשטע יארן איז ער געווען פארנומען מיט עסקנות, מיט הצלה. און שפעטער איז ער געווארן פארנומען מיט שאפן געלט פאר די ישיבה. אבער די שיעורים האט ער אלץ געזאגט.

ווען ער פלעגט צו קומען אויף שבת איז ער איינגעשטאנען אין די דארמיטארי, מיט די בחורים, ער האט געהאט א צימער אין די דארמיטארי.

רבינו: עם האט זיך אויסגעפעלט שטארקע מנהיגים אהער צו שטעלן דאס אידישקייט אין אמעריקא.

ר"י לעיקוואד: יא, דער אויבערשטער האט געשיקט זיינע שלוחים אויף יעדן מקום.

רבינו: עס איז קיעה"ר אויסגעוואקסן אידישקייט אין אלע אידישע שטעט, איבעראל איז דא.

ר"י לעיקוואד: עס איז געווען א חידוש בימים ההם אז א בחור אדער א יונגערמאן זאל ווען קומען זיצן און לערנען אהן א חשבון, אהן קיין קאלעדזש. ס'איז געווען א גרויסע נסיון דעמאלטס.

---

7 אגב, נציין מה שסיפר מרן רבינו שליט"א תוך א' השיחים בזה"ל: ...כ'האב נאר געהערט – כ'בין נישט דארט געווען – אז ווען רבי אהרן קאטלער ז"ל איז נישט געווען געווען, איז דער פעטער ז"ל געפארן קיין בארא פארק אים מבקר חולה זיין – ביי די פופצנטע עוו. האט ער געוואוינט – ווען ער האט זיך געזעצט און דער פעטער איז אוועק געגאנגען, ער האט אזוי ארויסבאגלייט האט דער פעטער אים אנגעוואונטשן א רפואה שלימה ער זאל זיין געזונט, און מיר זאלן זיך נאך קענען אסאך יארן קריגן...

אגב, עיי' בס' עקב רב (עמ' 18) תולדות הג"ר יעקב הורוויץ ז"ל שסיפר שהגאון ר"י הוטנער ז"ל קיבל פעם חוברת מהרבנות הראשית עם הוראות ליום ה' אייר שהוא יום אידם, והתקשר אל הגאון ר"א קאטלער זצ"ל, וסיפר לו בבדיחותא שיש לו צרה שאינו יודע את הניגון 'התקוה' הטמא, הגר"א ענה לו בצחות אז שיתקשר להרבי מסאטמאר שילמדנו את הניגון, ע"ש.

דומ"ץ קהלתינו לעיקוואד שאל את רבינו: עם איז ריכטיג אז דער צאנזער רב האט געזאגט אז משיח וועט קומען קיין אמעריקא?

רבינו: ער האט געזאגט אז דאס לעצטע גלות ווען זיין גלות אמעריקא.

ר"י לעיקוואד: רבי חיים וואלאזשינער האט אויך געזאגט אזוי, ער האט געזאגט אז ער זעהט אז די תורה דארף נאך גיין גלות אין אמעריקא.[8]

דומ"ץ קהלתינו לעיקוואד: אבער דער רבי זאגט נאך פונעם צאנזער רב אז 'משיח וועט קומען קיין אמעריקא'...

רבינו: דער צאנזער רב האט אמאל אויסגערעכנט אלע גליות וואו די תורה איז געגאנגען, ס'איז געווען אין שפאניע, ס'איז געווען אין דייטשלאנד, ער האט אויסגערעכנט וואו ס'איז אלץ געגאנגען, אין בבל, און אזוי ווייטער האט ער אויסגערעכנט אלע תקופות, און דאס לעצטע וועט עס אנקומען קיין אמעריקא, און דארט וועט משיח קומען.[9]

ר"י לעיקוואד: פונעם גאון (הגר"א ז"ל) שטייט אויך אזוי, בערך אזוי, אז קיבוץ גליות וועט זיין אין חוץ לארץ און שפעטער וועט מען ארויף גיין קיין ארץ ישראל, זאגט ער פארוואס איז דאס, ווייל ביי יציאת מצרים איז אויך געווען אזוי, עם שטייט ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, ס'איז א סתירה אין רש"י, אין פרשת בא זאגט רש"י אז בשעה קלה איז מען געפארן פון רעמסס קיין סוכות. אבער אין פרשת יתרו זאגט רש"י אז פון גושן אויף רעמסס איז מען געגאנגען, דאס איז שוין געווען ואביא אתכם אלי, און פון דארט איז מען ארויס צוזאמען.

רבינו: אויף 'ואשא אתכם על כנפי נשרים' איז די סתירה, אין פ' בא זאגט רש"י אז דאס איז געווען פון רעמסס קיין סוכות,[10] און אין פ' יתרו זאגט רש"י אז דאס איז געווען פון גושן קיין רעמסס.[11]

ר"י לעיקוואד: יא, אויף דעם זאגט עס דער גאון.

רבינו קרא את הדברים מתוך סידור הגר"א בזה"ל: "וכן כשיבוא משיח צדקינו יבואו תחלת עשרת השבטים ואח"כ יהודה ובנימין יעלו, כמ"ש ובאו האובדים בארץ אשור תחלה הם עשרת השבטים, ואח"כ והנדחים בארץ מצרים הם פליטת בית יהודה ובנימין. וכן אמר ירמיה 'בימים ההם ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבואו יחדיו מארץ צפון'. פירוש בתחלה יבואו בית ישראל הם עשרת השבטים, ואחריהם יבואו בית יהודה ויתקבצו יחדיו לארץ צפון ומשם יבואו לארץ ישראל...".[12]

8

כ"כ האון ר' אברהם יפה"ן ז"ל ראש ישיבות בית יוסף נובהרדוק כותב בהקדמת ספר מדרגת האדם וז"ל: וכמה גדולים הדברים ששמעתי בהיותי בשנת ת"ש בווילנא מפיו הקדוש של מרן הג"ר חיים עזור זצ"ל בזה"ל: דכירנא כד הוינא טליא היו אומרים בשם ר חיים וואלאזשינער זצ"ל שעתידה תורה עוד להגלות לאמריקא ע"כ.

וכן אמר האאב"ד פאניעוויזש ז"ל בהספידו על הגר"א קאטלער שמקובל כן בשם הגר"ח.

9

עיי' בס' כל הכתוב לחיים (עמ' קס"ו) שסיפר הרה"ק רבי סיני מזמיגראד ז"ל בן הרה"ק ר' ברוך מגארליץ ז"ל, שפעם אחת עמד זקנו הקדוש מרן בעל דברי חיים זצללה"ה לפני קידוש בליל ש"ק ואחז הכוס על ידו הקדושה, והתעמק מאוד בהתבוננות עמוקה זמן רב, והעמיד חזרה את הכוס על השלחן והיה תפוס ברעיונותיו, אח"כ פתח פיו הקדוש, והתחיל לחשוב כל זמני הגליות שסבלו עם ישראל עד שהגיע לגלות שפאניע, ואמר עכשיו נגמרו שנות גלות שפאניע ומתחילים שנות גלות אמעריקא, ומגלות אמעריקא יבוא משיח צדקנו, עכ"ל בעל דברי חיים זצללה"ה.

וסיים הרב מזמיגראד ז"ל: הענין הזה נשתכח מן החסידים ולא דברו מזה כלל, רק לעת זקנותו של הרה"ק מגארליץ זצללה"ה שלח שליח מיוחד אל אחיו הה"ק משינאווא זצללה"ה לאמר לו: הנה המון רב מאחינו בני ישראל נוסעים לאמעריקא, ורבים מהם מתרחקים מן התורה, על כן חוב קדוש לנסוע לשם כדי להשגיח על אחינו בני ישראל, שלא ימעטו בין העכו"ם, והאמת הוא שאני הייתי נוסע לאמעריקא למטרה זו, אלא שחוששני שיחשדו אותי שכוונתי הוא כדי לצבור הון כסף, אבל עליך אחי יודעים כל בני העולם שאתה איש האמת, ואם אתה תאמר שמטרת נסיעתך הוא רק לשם שמים, יאמינו לך, ויעשו דבריך רושם כדבעי למיהוי, וכן שלח לאחיו הה"ק מקשאנוב זצל"ה, ענה לו הרב הקדוש משינאווא הנה הצדק אתך, אבל הנה זקנתי ואין כוחי אתי לנסוע.

10

וזה לשון רש"י הק' (שמות יב, לז): ק"ך מיל היו, ובאו שם לפי שעה, שנאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות יט, ד).

11

עי' שם לשון רש"י הק' (שמות יט, ד): ואשא אתכם, זה יום שבאו ישראל לרעמסס, שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן, ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת, נקבצו כלם לרעמסס.

12

דהנה בברכה זו ג' חלקים: א. "תקע בשופר גדול לחירותנו", ב. "ושא נס לקבץ גליותנו", ג. "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ", ופירש הגר"א ב"אבני אליהו" דג' חלקים אלו הם כנגד ג' גלויות שגלו ישראל, והם: א. אחרי הרי חושך ב. מעבר לנהר סמבטיון ג. לארבע כנפות הארץ. והנה

ר״י לעיקוואר: כ׳האב געהערט אז אין סאטמאר זאגט מען אויך נישט ׳מארבע כנפות הארץ לארצינ״ו׳.[13]

רבינו: ניין, מ׳זאגט נאר ׳מארבע כנפות הארץ׳.

דער פעטער ז״ל ברענגט אזוי אין ויואל משה (מאמר שלש שבועות סי׳ כ״א), ער ברענגט דעם ראב״ד וואס זאגט אז מ׳זועט גיין קודם אין מדבר העמים, און פון דארט וועט מען גיין קיין ארץ ישראל, וועגן דעם זאגט מען נישט ׳לארצינו׳.[14] און אזוי איז משמע פון אריז״ל.

עשרת השבטים גלו לשני המקומות הראשונים היינו לאחורי הרי חושך ואל מעבר לנהר סמבטיון, ואילו יהודה ובנימין נפוצו לארבע כנפות הארץ.

והוסיף הגר״א דהואיל ועשרת השבטים גלו כמה מאות שנים קודם ליהודה ובנימין לכן ״יש להם חירות מכמה מאות שנים ויש להם מלכים רק הם בארץ לא להם וכן כשיבוא משיח צדקנו יבואו תחלה עשרת השבטים ואח״כ יהודה ובנימין יעלו כמ״ש ״ובאו האובדים בארץ אשור״ תחלה הם עשרת השבטים וכמבואר במלכים (ב׳ פרק י״ח) דעשרת השבטים הוגלו ע״י שלמנאסר מלך אשור ואח״כ ״והנדחים בארץ מצרים״ הם פליטת בית יהודה ובנימין.

וכן אמר ירמיה (ג׳ י״ח) ״בימים ההם ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבואו יחדיו מארץ צפון״ פי׳ בתחלה יבואו בית ישראל הם עשרת השבטים, ואחריהם יבואו בית יהודה ויתקבצו יחדיו לארץ צפון ומשם יבואו לארץ ישראל״, עכ״ל הגר״א.

13 דהנה במחזור ויטרי וברמב״ם בסדר התפילה ובאבודרהם איתא הגירסא ׳לארצינו׳ וכן הוא בנוסח ספרד, אבל בנוסח אשכנז נשמט תיבת ׳לארצינו׳ וכן מוכח מדברי הטור.

14 וז״ל שם: ופי׳ שם הראב״ד אעפ״י שניתן קץ לגלות ישראל ולשעבוד שלהם בשנים, מכל מקום לענין הטובות והנחמות האמורות להם במספר הדורות הוא תולה לפי שהוא רואה את הדור זכאי ומתגלגל עמהם עד שמגיע לאותו הדור. וכן הי׳ בשעבוד מצרים, אעפ״י שנגאלו בסוף ד׳ מאות שנה לא שבו לשבת בארץ עד דורו של יהושע, וכן הי׳ בגלות בבל וכו׳, וכן לימות המשיח כשיגאל אותם הקב״ה לא יכנסו מיד לארץ, אבל יוליך אותם למדבר העמים כנבואת יחזקאל כ׳, עכ״ל. ומבואר בזה שאף אחר הגאולה לא ירצה הקב״ה להכניסם מיד לארץ עד שיהיו קודם במדבר ששם יהי׳ הבירור, והנשארים יעשו תשובה שלימה כמבואר בנבואת יחזקאל והושע.

ובזה הבנתי סדר הברכות שבברכת שמו״ע המבואר במס׳ מגילה דף י״ז ע״ב שאחר ברכת השיבה שישובו שופטים כבראשונה אומרים ולמלשינים שע״י השופטים כלו הזדים, ואח״כ מתרומם קרן הצדיקים, ושוב נבנית ירושלים. נמצא בנין ירושלים יהי׳ אח״כ. ויש לדייק הלא מתחילין בברכת תקע בשופר שהוא קיבוץ גליות, ואם לא יהי׳ עדיין נבנה ירושלים להיכן יתקבצו. ולפי דברי הראב״ד שהקיבוץ הראשון יהי׳ למדבר ניחא, וכן אנו אומרים בתפלתינו ושא נס לקבץ גליותינו, גם סיום הברכה הוא בסתמא מקבץ נדחי עמו ישראל, ולא אמר להיכן. ומה שאומרים באמצע הברכה וקבצנו וכו׳ לארצנו, צ״ל הכוונה שתכלית הקיבוץ הוא לבוא אח״כ לארצנו, אבל הקיבוץ הראשון לא יהי׳ לארץ ישראל אלא למדבר העמים. ויש נוסחאות בכמה סידורים שאין לומר כלל תיבת לארצנו בכל הברכה של תקע בשופר, ובליקוטי מהרי״ח שאסף וליקט כל הנוסחאות כתב שבסידורי אשכנז ליתא תיבת לארצנו.

וכן נראה מדברי הטור והאר״י ז״ל שכתבו שיש בברכה זו כ׳ תיבות, וכן נהג אבא מארי זלה״ה שלא אמרו, אבל בתחלת הברכה ובסיום הברכה אינו מוזכר בשום נוסח להיכן יהי׳ הקיבוץ, אף שבודאי הקיבוץ למדבר אינו התכלית והוא רק בשביל לזכותינו ולצרוף אותנו להיות מוכשרים להתקבץ לארצנו הקדושה, שזה כל תקותינו בכליון עינים, אלא שבשביל שהקיבוץ הראשון לא יהי׳ לא״י אלא למדבר וברכה זו נאמרה על הזמן שקודם החזרת השופטים וכליון המינים שאז לא יהי׳ עדיין הקיבוץ לא״י, לכן אין מזכירין מזה בתחלה ובסוף שהוא עיקר הברכה, וגם להזכירו באמצע, שהוא בשביל התכלית לבוא לארצנו, גם זה תלוי בשינוי הנוסחאות ויש עוד חילוקי דעות, ואין להאריך בזה. ועכ״פ זה ודאי שהוא קל וחומר ב״כ של ק״ו שקודם הגאולה אין רצון הבורא ית״ש להכניס כל ישראל לא״י, ויש עוד הרבה ראיות ברורות, אלא שדי במה שכתבתי, ואין להאריך עוד. ועי׳ שם בויואל משה שמתרץ רבינו גם הנוסח לארצינו אפי׳ לפי הנ״ל.

כל יוליך אותם למדבר העמים כנבואת יחזקאל וכו׳ עכ״ל. ומבואר בזה שאף אחר הגאולה לא ירצו הקב״ה להכניסם מיד לארץ עד שיהיו קודם במדבר ששם יהי׳ הבירור, והנשארים יעשו תשובה שלימה כמבואר בנבואת יחזקאל והושע, עיי״ש.

ר״י לעיקוואר: דאם זאגט דער גאון, אז קיבוץ גליון וועט זיין אין ארץ צפון.

ער זאגט אויך אזוי רבי יצחק מאלצאן (בפירושו ׳שיח יצחק׳ על הסידור הנ״ל) ער האט געמאכט דעם פירוש דארט אויפן סידור פון גאון, אבער ער ברענגט נישט דעם גאון.

וקרא רבינו מה שהראה לו הראש ישיבה בתוך הסידור הנ״ל: ״על פי המבואר במדרשים ובספרים כי בעת הגאולה בתחלה יוסר השעבוד ואח״ז יאספו כולם כאחד אל מקום אחד ואח״ז ילכו קומטיות לארצם״.

ער זאגט נישט וואו וועט זיין דער קיבוץ נאר ׳אל מקום אחד׳. אבער דער גאון זאגט אז דאס וועט זיין ׳בארץ צפון׳.

רבינו: דאס איז לכאורה אמעריקא.

א׳ הנוכחים: מ׳זאגט אז ער האט זייער געווייניט רבי חיים וואלאזשינער, ווען ער האט דאס געזאגט.

דומ״ץ לעיקוואר: אמעריקא הייסט ׳ארץ צפון׳?

ר״י לעיקוואד: מסתבר אזוי. אויב ס׳איז נישט ארץ ישראל איז עס מן הסתם אמעריקא.

דומ״ץ קהלתינו לעיקוואד: אין שולחן ערוך ווען ס׳שטייט אז מ׳זאל דאוועגען צו מזרח, קענן ארץ ישראל. אונז אלע דאוועגען מיר ׳מזרחית דרומית׳.

רבינו: אייראפע איז אויך ׳צפון׳.

א׳ הנוכחים: אז צדיקים האט אזוי געזאגט אז דער לעצטער גלות וועט זיין אין אמעריקא, זעהט אוים אזוי...

ר״י לעיקוואד: רבי חיים וואלאזשינער האט געזאגט אז די ישיבה פון וואלאזשין זאל נמשך ווערן אין אמעריקא.

דומ״ץ קהלתינו לעיקוואד: מ׳דארף דאס מזכיר זיין, דאס וואס דער רבי ז״ל האט אזוי געווויינט ״שבחו של אהרן שלא שינה״, דער ראש ישיבה זאל זיין געזונט האלט דאס אהן, ער ארבעט שטארק אז עס זאל זיך אנהאלטן די אמאליגע מסורה.

רבינו: יא, ס׳איז פקיע שמי׳ למרחוק.

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

וכירכו רבינו: לחיים, הצלחה רבה על מי מנוחות, דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל קענען זיצן מיט הרחבת הדעת און מרבין תורה זיין פאר אלפי תלמידים דער אויבערשטער זאל העלפן לאורך ימים ושנים טובים.

ר״י לעיקוואד: אמן, דער אויבערשטער זאל העלפן דער רבי זאל זיין געזונט און שטארק, און פירן דעם גאנצן כלל אלע אידן אקעגן משיח׳ן.

ושאל רבינו: מ׳לערנט דא בבא מציעא? מ׳האט אנגעהויבן שנים אוחזין?

ר״י לעיקוואד: יא, דעם ערשטן פרק.

רבינו: ביי אונז האט מען אויך אנגעהויבן שנים אוחזין, שניהן מוחזקין, איז באקאנט דא דער תוס׳ מיטן ריב״א. דער מקור פון די גמרא אין דף ג׳ וואס די גמרא איז מדמה צו מנה שלישית רבי יוסי מיט די רבנן, לויט די רבנן זאגט די גמרא דודאי אחד מהם יכולה להיות אמת, און לויט רבי יוסי דודאי אחד מהם רמאי, אזוי זאגט די גמרא וועלכע ס׳איז דער עיקר, דאס איז די מחלוקת הראשונים.

ר״י לעיקוואד: דער נימוקי יוסף לייג דאס צוזאם.

רבינו: יא, דער נימוקי יוסף שטעלט צוזאם ביידע... דאס איז דער ריב״א.

הרש״ה: דער רבי האט דערציילט די מעשה מיטן רביץ ז״ל וועגן דעם רא״ש דא אין שנים אוחזין.

רבינו: יא, שוין א אלטע מעשה, דאס איז געווען שנת תשי״ח שוין מיט אסאך יארן צורוק, ס׳איז געווען אן אונטערגאנג דעמאלטם בין כסא לעשור, דער עולם איז געליגן אין בעט, דער פעטער ז״ל אליינם האט זיך אויך נישט גוט געשפירט דעמאלטם.

בין איך געגאנגען מיטן טאטן ז״ל צום פעטער ז״ל זיך געזעגענען און זיך אנווואנטשן פאר די הייליגע טעג, ס׳איז געווען בין כסא לעשור. דער פעטער ז״ל האט אויפגענומען ביי זיך אין שלאף שטוב (מגודל חולשתו).

דער פעטער ז״ל איז געזעסן אין בעט אזוי אהן די בעקיטשע, נאר מיטן ווייסן וועסטל אזוי, אונז זעמיר אריינגעקומען און דער פעטער ז״ל האט מיך געפרעגט וואס איך לערן. האב איך געענטפערט, כ׳האב געלערנט דעמאלטם אויך בבא מציעא, האט ער מיך געפרעגט וואו איך לערן אין בבא מציעא, האב איך געזאגט שנים אוחזין, האט ער מיך געפרעגט ׳פארוואס דא ביי שנים אוחזין בטלית זאג איך יחלוקו, און ביי ״ההוא ארבא״ (בבא בתרא לד:) זאג איך נישט אזוי׳, האב איך געזאגט אז תוספות (ב״מ ב: ד״ה ומה התם) פרעגט די קשיא, און תוספות ענטפערט דעם חילוק ווייל איך זאג די סברא פון כל דאלים גבר. האט ער מיך געפרעגט ווייטער, ׳וואס איז די סברא פון כל דאלים גבר?, גייט דאס עפעס אזוי, אז יעדער מענטש א גבר אלים קען אזוי צוכאפן, און ס׳איז זיינם?׳ האב איך געקלערט און כ׳האב געזאגט איך וויים נישט, ס׳איז א גוטע קשיא, אבער איך וויים נישט דעם תירוץ.

דארט איז געזעסן דערביי דער ריסקעווער רב ז״ל (הגאון הצדיק רבי אברהם שלמה כ״ץ ז״ל נאב״ד ריסקאווע ואב״ד דקהילתינו הק׳ בב״ב), און ער רופט זיך אן, אז דער רא״ש זאגט אויף דעם א הסבר.[15]

האב איך געזאגט, איך בין געווען א יונגל נאך פאר די צעהן יאר, אז איך האב נישט געלערנט דעם רא״ש, זאגט מיר

---

15 עי״ש ברא״ש (ריש מס׳ בבא מציעא) **אהא דאמרינן דכל דאלים גבר, כי מי שהדין עמו מוסר נפשו להעמיד את שלו בידו יותר ממה שמוסר האחר נפשו לגזול.**

דער פעטער ז״ל, ׳מען דארף לערנען מיט׳ן ר״ש׳, [והראה על ראשו] ׳מען דארף לערנען מיט׳ן ׳ראש׳...[16]

ר״י לעיקוואד: דער רבי לערנט נאך פאר שיעורים תמידין כסדרן?

רבינו: כ׳קען נישט זאגן תמידין כסדרן, אבער מ׳זאגט נאך שיעורים ב״ה.

ר״י לעיקוואד: ס׳איז א גרויסער חידוש, דער רבי טראגט אזא ציבור, אזא עול, און מ׳לערנט נאך פאהר שיעורים.

רבינו: כ׳פראביר צו זיין אין ישיבה יעדן טאג, און ב״ה אז איך קען אויך פארלערנען פאר בחורים.

ר״י לעיקוואד: כ׳פארשטיי אז דאס געבט פאר די בחורים א חשק צום לערנען.

רבינו: מ׳פראבירט.

---

16 עיין בס׳ נפלאים מעשיך (ה״ב) מה שסיפר הגה״צ מפאיע הי״ד שאביו הגה״צ מבאגאד זצ״ל למד אצל מרן הייטב לב בבחרותו ופעם אחת קרא לו רבו הק׳ לחדרו, ואמר לו קיבלתי מאביך מכתב על הבי דואר [קאר־טעל] שבו ביקש לדעת האיך אתה לומד, ע״כ אמור נא לי איזה מסכתא אתה לומד [כי בישיבתו היה נהוג שכל בחור היה לומד מסכתא אחרת לבקיאות חוץ מהשיעור הנלמד], ענהו שהוא לומד עתה מסכת פסחים, שאל לו רבו הק׳ בדרך צחות: האם אתה אכן מחזר על הפסחי״ם? [היינו אם הוא חוזר על תלמידו], ושאל לו באיזה פרק אתה עוסק?, ענהו בפרק כל שעה, אז שאל לו בלשון חיבה: לערנסטו טאקע כל שע״ה?, ושאל לו עוד: עם איזה מפרשים אתה לומד, ענהו: מהרש״א, מהר״ם, רא״ש וכדו׳, אז שאל לו: לערנסטו טאקע מיטן ראש?.

וע״ע בס׳ זקיניך ויאמרו לך (אות תתשמ״ג) שרביה״ק זי״ע הוכיח לבחור א׳ שלא למד את דברי הרא״ש על הסוגיא, ואמר לו: אז מ׳לערנט נישט קיין רא״ש, פעלט דעם של ראש, ע״ש.

ובדרך אגב יש לציין בענין לימוד פי׳ הרא״ש ז״ל, שבאגרת המוסר המפורסם שהרה״ק הישמח משה כתב לבנו כתב לו בין השאר שילמוד גמרא עם פירוש הרא״ש, ע״ש. וכן בספר הגה״ק הישמח משה (עמ׳ קל״ו) מובא אגרת מהישמח משה ובתו״ד כתב מליצה נאה: ...ומי יעלה תחילה, רא״ש הסנהדרין, וכולי׳ בתר רישיה גרירא, וכוונתו שם על לימוד הרא״ש.

ועיי׳ בספה״ק נתיב מצוותיך (שביל האמונה) שהרה״ק הרבי ר׳ אלימלך מליזענסק זי״ע אמר שללמוד ב׳ דפים גמרא עם רא״ש מועיל יותר מן התענית, עיי״ש.

ועיי׳ עוד בס׳ שיח זקנים (ה״ב עמ׳ קפ״ו) שא׳ שאל את הרה״ק המהרי״ד מבעלוא זי״ע שיגיד לו דרך הלימוד, ואמר לו הרה״ק תלמד גמרא עם רא״ש כי זה מסוגל ליראת שמים.

אונז האמיר נישט אזא גרויסן כולל ווי דאהי, אבער ביי אונז אין קרית יואל איז אויך דא א כולל ב״ה, מ׳האט יעצט מחנך געווען א נייעם שטאק אין כולל. ס׳איז דא א זיבן־אכט הונדערט יונגעלייט.

נאר אין קרית יואל אליינם.

ר״י לעיקוואד: דאם איז א ריזיגער כולל.

ווען דער זיידע (הגר״א קאטלער ז״ל) איז נסתלק געווארן איז געווען דא אין כולל הונדערט צוואנציג בחורים מיט פערציג יונגעלייט. היינט מיין איך דא צוויי טויזענט בחורים און לכאורה באלד זיבן טויזענט יונגעלייט.

ער האט אליינם נישט געגלייבט אז דאם וועט אזוי זיין, אלע האבן געלאכט פון אים דאם וועט קענען אנגיין, נישט קיין קאלעדזש, נישט קיין גארנישט, מ׳האט אים אנגעטראגן צו ווערן ראש ישיבה אין תורה ודעת, און ער האט געטראכט פון דעם, אבער ער האט געזאגט אז דארט איז דא די ׳היי־סקול׳, ס׳איז נישט געווען קאלעדזש, אבער היי־סקול איז יא געווען, ער זאגט נישט וואס מ׳זאל טוהן, אבער ׳ער׳ קען נישט זיין דארט.

דומ״ץ קהלתינו לעיקוואד: וואס האט אים געשטערט, דאס רעדן ענגליש?

ר״י לעיקוואד: די לימודי חול.[17] רעדן ענגליש איז ליידער ביי אונז נישט געווען אזוי אפגעפרעגט... אונז רעדן מיר אסאך ענגליש.

רבינו: היינט איז די שפראך ענגליש אין אסאך תלמידי תורה׳ס.

דומ״ץ קהלתינו לעיקוואד: כ׳האב געהערט נאכזאגן אז ס׳האט אים אבער יא געשטערט.

ר״י לעיקוואד: דאם ערשטע מאל ווען ער האט געהערט אז מ׳לערנט אויף ענגליש האט ער געבאפט א ציטער.[18]

---

17 וכן נחרט על מציבתו של הגר״א: ...החזיר עטרה ליושנה להעמיק ולהרחיב גבולות לימוד התורה בטהרתה ובקדושתה בארצות הברית על ידי בית מדרשו בלייקווד...

18 עיי׳ בס׳ במחיצת רבינו (תולדות הג״ר יעקב קאמינעצקי ז״ל עמ׳ צ): משלחת מחנכים מישיבה קטנה, באה להגר״י ושאלה בפיהם, היות שרוב ילדי הישיבה אינם מבינים אידיש, ואם ילמדו באנגלית הם יספיקו ללמוד ולהבין יותר, האם יש להקפיד ששפת הלימוד תהיה בדוקא באידיש.

רבינו: דאם איז נאך געווען ביומים ההם, האט מען נאך גערעדט אידיש. היינט איז שוין אסאך יארן שפעטער, און ס׳איז אסאך שוואכער.

ר״י לעיקוואד: ב״ה דא איז אלעם אין אידיש, די שיעורים, די שמועסן. אבער דער עולם צווישן זיך רעדט ענגליש.

רבינו: אבער די שיעורים איז יא אלעם אויף אידיש?

ר״י לעיקוואד: יא יא, ס׳איז טאקע דא אן עולם וואס קען נישט ׳רעדן׳ קיין אידיש, אבער זיי ׳פארשטייען׳ אידיש.

רבינו: די וואס קומען פון אמעריקאנער הייזער.

א׳ הנוכחים: [הראה על הרה״ח ר׳ אהרן וועלץ הי״ו מנהל מוסדותינו בב״פ, ובנו מוה״ר ישראל הי״ו ראה״ק דקהלתינו לעיקוואד] כ׳האב געוואלט פארשטעלן פארן ראש ישיבה, דאם איז ר׳ אהרן וועלץ דער מנהל פון רבי׳נס מוסדות אין בארא פארק, און דאם איז זיין זוהן ער פירט דאם ביהמ״ד דא.

ר״י לעיקוואד: איר האט אמאל געלערנט דא אין לעיקוואד, נישט אזוי?

הרר״א: ניין מיין זוהן ר׳ ישראל האט דא געלערנט.

א׳ הנוכחים: ער איז אן איידעם ביי ר׳ יעקב פילאפף.[19]

רבינו: ביי אונז אין די ישיבה האט זיך אהנגעהויבן די פאריגע וואך דער זמן (ביום ראש חודש מרחשון). דאהי הייבט זיך אויך אהן די וואך.

ר״י לעיקוואד: געווענליך הייבט מען אהן ראש חודש, אבער למעשה צו מסדר זיין די טויזענטער יונגעלייט און בחורים, עם נעמט אפאר טעג ביז מ׳איז מסדר יעדן איינעם... למעשה האט מען זיך געזעצט געהעריג לערנען מיטוואך דאנערשטאג.

[ואמר בצחות] דאכט׳זיך אז דעם רבי׳נס ישיבה איז אויך נישט קיין קליינע ישיבה....

רבינו: ברוך ה׳, אונז האמיר אין די ישיבה אין קרית יואל היבש העכער טויזענט בחורים.

ביי די ישיבה קטנות האמיר א תיקון גדול, מ׳האב מיר געשניטן פונעם בין הזמנים, זיי האבן שוין אהנגעהויבן דעם זמן עטליכע טעג פאר ראש חודש.

בין הזמנים פון חודש ניסן אויך אזוי, סוף ווינטער גייט דער זמן אהן ביז ז׳ ניסן, און מ׳הייבט אהן דעם זומער זמן ממש עטליכע טעג נאך יו״ט, נאך בעפאר ראש חודש.

ר״י לעיקוואד: דאם איז טאקע א תיקון גדול.

רבינו: יעדן טאג מער וואס מ׳קען אוועקנעמען די בחורים פון די גאסן איז א מצוה גדולה.

ר״י לעיקוואד: א סגולה פון די גמרא... משכהו לביהמ״ד...[20]

רבינו: די אמעריקאנער גאסן סיי ווי ס׳זאל נאר זיין, איבעראל, זענען מסוכן פאר בחורים, אפילו אויף איין שעה.

ר״י לעיקוואד: אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח שבתי בבית ה׳... דאם איז ביי מלחמת היצר, און דאם איז די עצה אויך פאר א מלחמה אז מ׳זאל זיצן און לערנען. ס׳איז געווען יעצט יום טוב (שמיני עצרת) וועז די שמועות זענען אהנגעקומען (שמועות מבהילות מארה״ק מההבריגות והרציחות ביום שמח״ת ה״ש) אז מ׳האט געהרג׳ט אזויפיל אידן. ס׳איז געווען וואס האבן געזאגט ווי קען מען דא מאכן הקפות אין אזא זמן, מ׳זאל מאכן שנעלע הקפות... וכדו׳, איך האב געזאגט פארקערט, הקפות איז תפילות.

רבינו: יא יא, אונז האבן מיר אויך אזוי געטוהן, מ׳האמיר נישט צושטערט דעם יו״ט.

ונפרד רבינו ממנו בברכת הצלחה רבה

ר״י לעיקוואד: א יישר כח פאר די צייט און די טירחא, צאתכם לשלום מעתה ועד עולם.

---

19 מחשובי ונכבדי העיר, ומנהל המוסד בית חינוך ׳בית רחל׳ לבנות ישראל שם בעיר לעיקוואד יצ״ו.

ועוד להם שכבר הזהיר הג״ר אהרן קוטלר זצ״ל ששפת הלימוד צריכה להיות באידיש, וגם דעתו היא שלכתחילה טוב יותר ללמוד באידיש, באשר כל גדולי הדור מדברים בשפה זו, ועצה טובה היא שההורים ידברו אידיש בתוך ביתם, כדי שיבינו הקטנים ואז יהיה קל להם ללמוד בשפה זו בישיבות גדולות אח״כ, והוסיף שאפשר שיש לאידיש איזה קדושה, מכיון שזה כבר כמה דורות שיהודים מדברים בשפה זו, וכמו שמצינו בלשון ארמית שיש לו איזה קדושה מחמת זה...

וסיפר הגר״י שבתקופת כהונתו כרב בטורונטו היו שם שתי תלמודי תורה, באחד למדו באידיש וממנו שלחו קלוב לארבעים תלמידים לישיבות, ובשני למדו עברית בעברית, ומשם שלחו רק תלמיד אחד לישיבה, וגם הוא לא הצליח, ע״ש.

20 מלשון הגמרא (קידושין ל:): **תנא דבי ר׳ ישמעאל, בני אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ**, וכו׳

בס"ד

יהלי והני ישכנת ארגענטינא כי בחר בקרבך קדוש ישראל

בחדוה עצומה והתרגשות יתירה, אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו, מה נשיב לה' על כל תגמולוהי, עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך שהחיינו וקימנו והגיענו וחסדו גבר עלינו.

מה גדלה שמחתינו שזוכים אנו לבשר בשורה מרנינה לכל אנשי שלומינו בני קהלתינו הקדושה, אשר מרנא ורבנא, בוצינא קדישא רבה דעמי' ומדברנא דאומיתי', עטרת תפארת ישראל, עמוד האש ההולך לפני המחנה, מנהיגן של רבבות אלפי ישראל.

הוד כ"ק מרן אדמו"ר
הגה"ק מ'סאסמאר שליט"א

יבא אי"ה וישכון כבוד בתוכינו לביקור קצר בעירינו

בוענאס איירעס ארגענטינא יצ"ו.

ויופיע בהדרתו ותפארתו בתוככי קהלתינו ומוסדותינו הק'

כאשר ישים לדרך פעמיו למדינת אורוגואי

ביום ג' וירא י"א מר חשון תשפ"ה הבעל"ט

אשר חל יומא דהילולא רבה של

כ"ק מורינו ורבינו קלונימוס אליעזר ב"ר שלמה צבי זצ"ל

גאב"ד קהלתינו ומייסד מוסדותינו הק'

פרטי סדר שעות ביקור המרומם יתפרסמו במועדות נפרדות

החותמים ברגשי קודש וחדוה עצומה
הנהלת הקהלה והמוסדות

TGO 845.208.9882

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מהרי"ט צ"ב זצוקללה"ח
בני ברק

בנטיעות | כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק | שליט"א

שיר וקו"ל תודה

מריחוק מקום וקירוב לבבינו, ברכת מזל טוב תטופנה שפתותינו, קדם ידידינו וידיד כל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, ושמוא"ל בקוראי שמו, טעמו ונימוקו עמו, הכה"ן הגדול מאחיו, יראת ה' חופף על פניו, דולה ומשקה מתורת רבותינו לאחרים, שבחו בפי ישרים, לשונו עט סופר במלאכתו, כה"ן שיפה דעתו, ידיו רב לו בתורה ובחסידות, איש האשכולות, לו יאתה לו התודה והברכה על עזרתו הנכונה, תמיד בכל עת ועונה, למען גליונינו המפורסם ברננה, ובמיוחד במדור "משולחן מלכים" להרוות צמאון עדת מי מנה, האי ניהו האי גברא רבא ויקירא, נודע לעוז ולתפארה, זכה לקירבה וחיבה יתירה אצל מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע ולהבחל"ח אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הרה"ג רבי

שמואל הכהן פריעדמאן

שליט"א

לרגל שמחת אירוסי נכדו בסימן טוב ובמזל טוב

החתן החשוב המו"מ בתוי"ש כמר **יעקב** ני"ו

בן בנו ידידינו החשוב הנודע לתפארה, עומד לימינינו ברוח מסורה

מוה"ר **יואל פריעדמאן** הי"ו

עב"ג הכלה החשובה שתחי' בת ידידינו החשוב והנעלה, נודע לתהילה

מוה"ר **בן ציון אברהם כהן** הי"ו

מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק

ותהי נא ברכותינו עטרת לראשך, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות באהליך, ואך טוב וחסד ירדפוך, לאורך כל ימי חייך, ותזכה להמשיך בפעולותיך, ותמיד נספר תהילתיך, וראה בנים לבניך, עוסקים בתורה ובמצות כאוות נפשיך, ותמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

החותמים למען שמו באהבה ובהודאה

מערכת "קול התעלומות" בארה"ק

מערכת "קול התעלומות" באה"ב

סימן טוב ומזל טוב